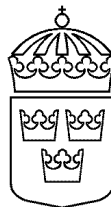

Riksdagens protokoll 1995/96:105

Tisdagen den 4 juni

Protokoll
1995/96:105

Kl. 10.00 – 16.24

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 29 maj.

2 § Beslut om att inleda 1996/97 års riksmöte

Tredje vice talmannen föreslog, sedan talmanskonferensen ställt sig bakom den utdelade planen för kammarens sammanträden under hösten, att riksmötet 1996/97 skulle inledas tisdagen den 17 september 1996.

Kammaren biföll detta förslag.

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU31

Skatteutskottets betänkanden 1995/96:SkU27, SkU28 och SkU30

Lagutskottets betänkande 1995/96:LU26

Utrikesutskottets betänkande 1995/96:UU22

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1995/96:SfU8

Jordbruksutskottets betänkande 1995/96:JoU21

Näringsutskottets betänkanden 1995/96:NU23 och NU24

Meddelande om samlad votering

Tredje vice talmannen meddelade att justitieutskottets betänkanden JuU23 och JuU18 samt lagutskottets betänkanden LU11 och LU27 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Prot. 1995/96:105
4 juni

Skattebrott

4 § Skattebrott

Föredrogs
Justitieutskottets betänkande 1995/96:JuU23
Skattebrott (prop. 1995/96:170)

Anf. 1 ÅKE SUNDQVIST (m)

Herr talman! I propositionen föreslår regeringen ett flertal lagändringar med avsikt att få till stånd en mer enhetlig och sammanhållen skattebrottslagstiftning. Från moderat håll ser vi positivt på flera av de i propositionen föreslagna lagändringarna. På en avgörande punkt har vi dock en annan uppfattning än regeringen, och det gäller förslaget om att konstruera om nuvarande skattebedrägeribrott i 2 § skattebrottslagen från effektbrott till farebrott.

I motion Ju26 yrkas att propositionen avslås och att riksdagen uppdrar åt regeringen att återkomma med ett nytt förslag när farebrottets konsekvenser har analyserats. Motionärerna pekar på att farerekvisitet är beroende av hur skattekontrollen är utformad, något som dessutom ligger utom den skattskyldiges kontroll. Det kan därför bli svårt att tillämpa rekvisitet. Motionärerna vänder sig också mot att regeringen i propositionen ger farerekvisitet en vidare tolkning än vad som framgår av Skattebrottsutredningens betänkande utan att föreslå någon motsvarande ändring av utredningens förslag till lagtext i denna del. Lagstiftningens syfte skall enligt motionärerna framgå av tydliga bestämmelser och inte genom att regeringen vid sidan av lagen uttalar sig om hur den bör tillämpas.

Den övergripande författningen på skattebrottsområdet är skattebrottslagen, som trädde i kraft den 1 januari 1972. Skattebrottslagen upptar ett antal olika brottsformer.

Det centrala skattebrottet är skattebedrägeri, som förekommer i tre olika varianter: aktivt brott, passivt brott och skattebedrägeri vid förklarad självdeklaration.

Herr talman! För s.k. aktivt skattebedrägeri döms enligt 2 § första stycket skattebrottslagen den som till ledning för myndighetens beslut i fråga om skatt eller avgift uppsåtligen avger handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder att skatt eller avgift inte påförs, påförs med för lågt belopp eller tillgodoräknas med för högt belopp.

För att ansvar skall kunna inträda vid lämnande av oriktig uppgift krävs att uppgiftslämnaren haft till uppsåt att skatt skall undandras. S.k. eventuellt uppsåt är tillräckligt för ansvar. Detta innebär att det t.ex. inte är nödvändigt att uppgiftslämnaren med säkerhet vet att uppgiften är oriktig. Det räcker inte att han inser att detta är möjligt och att full visshet om uppgiftens oriktighet inte skulle ha avhållit honom från att lämna den.

Den andra formen av skattebedrägeri, s.k. passivt skattebedrägeri, regleras i 2 § andra stycket.

Till skillnad från det aktiva skattebedrägeriet fordras för ansvar för passivt skattebedrägeri att den skattskyldige underlåtit att deklarerat med avsikt att undandra skatt, s.k. direkt uppsåt.

Den tredje formen av skattebedrägeri begås av den som med avsikt att skatt eller avgift inte skall påföras eller skall påföras med för lågt belopp överenskommer med sin arbetsgivare eller annan som är skyldig att utan föreläggande lämna kontrolluppgift, att denne skall underlåta att fullgöra sin uppgiftsskyldighet, och därigenom föranleder att skatt på grundval av förenklad självdeklaration inte påförs eller påförs honom med för lågt belopp.

I propositionen på s. 88 föreslår regeringen att skattebedrägeribrottet får en ny brottsbeteckning och i fortsättningen benämns skattebrott. Brottet föreslås omfatta också förfaranden som i dag bedöms som uppbördsbrott.

Skattebrottet konstrueras enligt förslaget som ett farebrott. Ett skattebrott fullbordas när en oriktig uppgift uppsåtligen lämnas till myndighet eller när en föreskriven uppgiftsskyldighet uppsåtligen åsidosätts, om detta ger upphov till fara för att skatt eller avgift skall undandras det allmänna.

Sammanfattningsvis anser regeringen att övervägande skäl talar för att skattebrottet omkonstrueras till ett farebrott.

Herr talman! Regeringens förslag om att införa farebrott innebär en återgång till den gamla konstruktionen som gällde före 1971 års skattebrottsreform, då effektbrottet infördes. Det nuvarande skattebedrägeribrottet föreslås dels få en ny brottsbeteckning – skattebrott – dels konstrueras om till ett farebrott. Som regeringen framhåller i propositionen har den nuvarande konstruktionen av skattebedrägeri som effektbrott tidigare ifrågasatts och kritiserats vid flera tillfällen. Kritiken har innehållit krav på övergång till farebrott. Ett tungt argument som framförts i dessa sammanhang har varit att brottmålen skulle kunna avgöras snabbare, då domstolarna med en sådan utformning av brottet inte skulle behöva invänta lagakraftgående avgöranden från skattedomstolarna.

Regeringen ifrågasätter dock, av skäl som närmare utvecklas i propositionen på s. 91, om en ändring av brottskonstruktionen till farebrott verkligen skulle medföra några större fördelar för de allmänna domstolarna. Däremot fäster regeringen betydligt större vikt vid argumentet att farebrottskonstruktionen kommer att underlätta fastställelsen av tidpunkten för när brottet skall anses fullbordat. Ytterligare ett argument för en omkonstruktion är enligt regeringen de konsekvenser som formerna för skattekontrollen kan få med den nu gällande ordningen. En effekt som kan uppstå är att oriktighet i en självdeklaration som upptäcks under taxeringsåret bedöms som ett försöksbrott, medan en oriktig uppgift som upptäcks först senare bedöms som ett fullbordat brott. Liksom regeringen anser vi att det från rättssäkerhetssynpunkt kan vara svårt att motivera att brott bedöms olika beroende på när den oriktiga uppgiften avslöjas. Med anledning härav anser regeringen att det föreligger beaktansvärda skäl för en omkonstruktion från effektbrott till farebrott. Vi anser emellertid inte att dessa skäl i dagsläget framstår som tillräckliga.

Vi måste här starkt ifrågasätta om det är lämpligt att – som i regeringens förslag – hålla fast vid ett synsätt som i grunden bygger på hur skattekontroll bedrevs för 25 år sedan. Som regeringen själv framhåller

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

i propositionen har formerna för skattekontrollen avsevärt förändrats sedan skattebrottslagens tillkomst. Den största skillnaden består i att den rutinmässiga skattekontrollen numera är datoriserad och att någon manuell kontroll av hela deklarationsmaterialet således inte längre förekommer. Med regeringens förslag kommer kontrollsystemets utformning att få avgörande betydelse för bedömningen av om en straffbar handling föreligger, samtidigt som de omständigheter det är fråga om ligger helt utanför för den skattskyldiges kontroll.

Enligt vår bedömning kan farerekvisitet som det utformats i förslaget komma att medföra betydande tillämpningssvårigheter. Mot denna bakgrund är det enligt vår uppfattning nödvändigt att förslaget blir föremål för en närmare analys i syfte att klargöra vilka effekter som kan komma att uppstå med förslagets nuvarande utformning. Dessförinnan är vi inte beredda att ta slutlig ställning till förslaget.

Herr talman! Därmed har jag inte mer att tillägga, utan hänvisar till hemställan i vår motion Ju26.

Anf. 2 ESKIL ERLANDSSON (c)

Herr talman! Skattebrottsutredningen föreslog att ringa skattebrott skulle avkriminaliseras. Den föreslagna avkriminaliseringen av ringa brott tillstyrktes dessutom av de flesta remissinstanser. Regeringen väljer dock att bibehålla kriminaliseringen av ringa brott i sin proposition, och det tillstyrks dessutom i betänkandet av utskottsmajoriteten.

Samtidigt ställer sig emellertid regeringen i propositionen bakom principen att så långt som möjligt fullfölja den tanke som låg till grund för förslaget till skattebrottslag, nämligen att överträdelse av mera ordningsmässig karaktär i första hand bör träffas av administrativa sanktioner.

Enligt regeringen går dock inte denna princip att strikt upprätthålla, bl.a. på grund av att administrativa sanktioner saknas i ett flertal fall. Några administrativa sanktioner för oriktiga uppgifter finns exempelvis inte på fastighetstaxeringsområdet och inte heller när det gäller arvs- och gåvoskatt.

Vi inom Centerpartiet anser att ringa förseelser bör avkriminaliseras och att möjligheterna till införande av administrativa sanktioner bör utökas, även till de områden där administrativa sanktioner i dag saknas. Det bör i stället införas avgifter eller annan sanktion i stället för böter i de fall där detta i dag inte förekommer. Vidare anser vi att praxis beträffande gränsen för skattebedrägeribrott bör ändras till ett lägre belopp.

Jag vill med anledning av det anförda, herr talman, yrka bifall till reservation 2 av Ingbritt Irhammar.

Anf. 3 PER ROSENGREN (v)

Herr talman! Förslagen i föreliggande betänkande syftar till att göra regleringen av skattebrott mer enhetlig och sammanhållen. Skattebrottslagens tillämpningsområde skall föreslås utvidgas så att lagen kommer att omfatta i stort sett samtliga straffbestämmelser som finns på skatte-

området. Det är bra. Vi behöver en enhetlig lagstiftning när det gäller skattebrotten.

Det har förut varit och är också för närvarande vissa problem med att beivra vissa typer av skattebrott. Ibland väljer man att gå den enklare vägen: att i stort sett ”bara” åtala för bokföringsbrott. Man borde kanske i större utsträckning redan tidigare vågat använda sig av rubriceringen skattebrott.

Det är alltså viktigt att vi genomför de här förändringarna. Vi måste vara väldigt tydliga när det gäller skattebrott, precis som när det gäller ekonomisk brottslighet. Ekonomisk brottslighet eller sådant som gränsar till ekonomisk brottslighet leder inte alltid till åtal enligt skattebrottslagen.

Lagstiftningen måste vara tydlig. Därför måste vi också ge de riktiga signalerna. En av dessa signaler pekar vi på i vår reservation, reservation 3, där vi menar att osanna handlingar faktiskt bör ligga till grund för att man skall kunna bedöma brottet som ett grovt skattebrott. Riksåklagaren har haft samma uppfattning. Det innebär naturligtvis inte att en felaktig självdeklaration – som ju är en osann handling – skall leda till att skattebrottet skall bedömas som grovt. Där finns det en klar gränsdragning trots allt. Men jag tror att det är väldigt viktigt, eftersom väldigt många skattebedrägerier faktiskt grundläggs genom osanna handlingar. Jag tror inte att man behöver befara att detta skulle överutnyttjas, t.ex. i samband med det jag nämnde om felaktiga självdeklarationer.

Därför yrkar jag bifall till reservation 3 av Alice Åström.

Anf. 4 SIW PERSSON (fp)

Herr talman! Vi är rädda att den förkortade tiden för redovisning och betalning av mervärdesskatten kommer att innebära en ökad risk för felaktigheter i redovisningen. Vi i Folkpartiet tycker att detta inte har uppmärksamats i propositionen.

Vi tycker att det bästa hade varit att man hade återgått till den gamla ordningen igen. Men under tiden menar Folkpartiet att man skall ha en uppföljning av hur skattebrottslagen tillämpas när man överträder redovisningsreglerna. Folkpartiet anser att regeringen skall se till att det blir en sådan uppföljning och att regeringen skall återkomma till oss i riksdagen med ett ändringsförslag om det visar sig att det blir orimliga straffrättsliga konsekvenser för småföretagare.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 4.

Anf. 5 PÅR NUDER (s)

Herr talman! Det övergripande syftet med de förslag som återfinns i det aktuella betänkandet – där jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan samt att få yrka avslag på samtliga reservationer – är att få till stånd en mer enhetlig och sammanhållen reglering av skattebrott. Såväl Lagrådet som i princip samtliga remissinstanser har tillstyrkt de viktigaste förändringarna i propositionen, och det gör också skatteutskottet i ett yttrande.

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Justitieutskottet för sin del konstaterar att förslaget innebär en för-
enkling av lagtillämpningen och ökar förutsägbarheten på ett viktigt
område. Särskilt innebär förslaget att bedömningen av tidpunkten för
fullbordan av ett skattebrott kommer att ske med samma utgångspunkt
oavsett om det är fråga om ett uppsåtligt eller ett vårdslöst skattebrott.
Dessa behandlas nämligen i dag olika i ett principiellt hänseende. Det
uppsåtliga brottet är nämligen ett s.k. effektbrott, medan det oaktsamma
brottet är konstruerat som ett s.k. farebrott.

Den avgörande materiella förändringen i förslaget är just denna
övergång från effektbrott till farebrott.

Med den nya lagen kommer ett skattebrott att fullbordas när en
oriktig uppgift uppsåtligen lämnas till en myndighet om detta ger upp-
hov till fara för att skatt eller avgift undandras det allmänna. Motiven
för denna nya ordning är följande.

För det första motverkas svårigheterna med att fastställa när ett
brott anses fullbordat.

För det andra överensstämmer förslaget bättre med ett naturligt be-
traktelsesätt hos de flesta, nämligen att fullbordandet anses ha skett i
och med att den oriktiga uppgiften överlämnas till skattemyndigheten,
inte när den upptäcks.

För det tredje innebär förslaget att skattebrott i fortsättningen inte
kommer att bedömas olika beroende på när en oriktig uppgift har upp-
täckts.

För det fjärde uppnås kongruens mellan det uppsåtliga och det
vårdslösa skattebrottet.

Sammantaget, herr talman, innebär förslaget att skattebrottslagens
effektivitet förstärks. Därmed stärks också förtroendet för rättsväsendet
i sin helhet, vilket i sin tur stärker grunden för välfärden.

Anf. 6 ÅKE SUNDQVIST (m)

Herr talman! Jag vill göra ett förtydligande. Jag yrkar bifall till re-
servation 1.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 7 §.)

5 § Särskild utlänningskontroll

Föredrogs

Justitieutskottets betänkande 1995/96:JuU18

Särskild utlänningskontroll (skr. 1995/96:124)

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 7 §.)

6 § Lag om företagsrekonstruktion, m.m.

Prot. 1995/96:105
4 juni

Föredrogs
Lagutskottets betänkande 1995/96:LU11
Lag om företagsrekonstruktion, m.m. (prop. 1995/96:5 och 1995/96:115)

Lag om företagsrekonstruktion, m.m.

Anf. 7 STIG RINDBORG (m)

Herr talman! I september 1988 tillsattes Insolvensutredningen. Utredningen överlämnade i november 1992 sitt betänkande Lag om företagsrekonstruktion till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet. I juli 1994 förelåg i huvudsak en proposition klar för lagrådsremiss. I stort sett oförändrad lades denna proposition fram i oktober 1995. Den 7 november 1995 föredrogs propositionen, jämte med anledning av propositionen väckta motioner, första gången i lagutskottet, varefter ärendet bordlades. I propositionen angavs att lagen skulle träda i kraft den 1 februari 1996.

Den 14 november 1995 behandlades propositionen ånyo i lagutskottet, varefter ärendet bordlades. Den 23 november var det fortsatt behandling av propositionen i lagutskottet. Då beslöts att Konkursförvaltarkollegernas Förening skulle lämnas önskat företrädare inför utskottet den 5 december och att den fortsatta behandlingen därefter skulle uppskjutas till januari 1996.

Uppvaktningen från föreningen skedde den 5 december, varefter ärendet bordlades.

Den 23 januari föreslog sedan moderaterna vid lagutskottets sammanträde att den fortsatta behandlingen av ärendet – i avvaktan på förslag till ändringar i förmånsrättslagen – skulle uppskjutas till hösten 1996. Utskottet beslutade efter votering med röstsiffrorna 10 mot 7 att avslå vårt förslag, varefter utskottet beslutade om fortsatt bordläggning till nästa sammanträde.

Den 6 februari 1996 beslöt utskottet att bordlägga ärendet ånyo. Trots förfrågan härefter har något besked inte lämnats om ärendets fortsatta handläggning förrän det togs upp till behandling den 23 april. Härefter har ärendet behandlats i vanlig ordning och ligger i dag på riksdagens bord.

Handläggningen av ärendet har, som framgår av redovisningen, tagit orimligt lång tid. Insolvensutredningen redovisade sitt slutbetänkande för snart fyra år sedan till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet.

För snart sex år sedan startade finanskrisen. Härefter följde fastighetskrisen. Jag minns den 4 oktober 1990. Då förordnades god man för Finansbolaget Nyckeln. Från den dagen skedde drastiska förändringar i bankers och finansbolags kreditgivning och verksamhet över huvud taget. Bl.a. sades lån upp under hänvisning till sjunkande värden på säkerheten. I maj 1991 förordnades god man för Allhus, ett fastighetsbolag, och i juni 1991 förordnades god man för fastighetskoncernen Barkman.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

God man förordnades i dessa ärenden jämlikt ackordslagen från 1970. Alla som arbetade med detta var medvetna om att denna lag var föga tillämplig på dessa betalningsinställelser och rekonstruktionsarbeten.

Härefter har det fortsatt med betalningsinställelser och konkurser – konkurser som i flera fall ej behövt komma till stånd om det funnits en adekvat lagstiftning för företagsrekonstruktioner. Trots att detta måste ha stått klart för ansvariga i regeringarna har ärendet dragits i långbänk. Ansvaret faller utan tvivel tungt på samtliga regeringar från 1990 som ej sett till att driva fram nödvändig lagstiftning.

Riksdagen har vidare bidragit med i vart fall bortåt ett halvårs försening. Lagen skulle ju träda i kraft den 1 februari, och nu träder den i kraft först i september, enligt det förslag som föreligger. Det dröjsmålet har förvisso ej berott på kansliet utan är politiskt betingat. Några förklaringar till den långa bordläggningen, från februari fram till slutet av april, har inte lämnats.

Det lagförslag som nu ligger på riksdagens bord är utan tvivel behäftat med brister, trots den långa tid som ärendet varit föremål för behandling. Det framgår bl.a. av de motioner som väckts och det faktum att regeringen i december tillsatte ytterligare en parlamentarisk utredning, nu för att se över förmånsrätt, lönegaranti, m.m.

Som jag tidigare framhållit yrkade moderaterna i utskottet den 23 januari att ärendet skulle uppskjutas några månader i avvaktan på bearbetning av bl.a. förmånsrättslagen, så att Insolvensutredningens förslag kunde bearbetas och läggas till grund för det nya betänkande som vi ville ha fram. Faktum är ju att Insolvensutredningen hade presenterat redovisning i just berörda hänseenden, och därutöver finns ytterligare redovisningar av effekterna av förändringar i förmånsrätten.

Nu skjuts de här frågorna ytterligare på framtiden, och faktum är att en mycket allmän uppfattning är att lagen knappast kommer att bli aktuell för tillämpning förrän de här justeringarna och kompletteringarna skett. Från moderat sida är vi emellertid införstådda med att anta lagen och därigenom få ett tryck på att nödvändiga förändringar kommer till stånd.

Under behandlingen i lagutskottet har ett enigt utskott numera kommit fram till att remissbehandlingen av den kommande utredningen bör bli färdig redan under 1997, vilket vi välkomnar från moderat sida, i stället för att den enligt lagförslaget skulle bli aktuell först 1998.

Helt naturligt kunde jag nu göra en genomgång och redovisning av olika tankar och idéer i anslutning till de olika motioner som aktualiserats och de reservationer som finns till betänkandet. Jag vill inte göra det, med hänsyn till de tidsfrister som vi försöker hålla här i kammaren, utan hänvisar till vad som framgår av betänkandet och inskränker mig till att hänvisa till de reservationer som lämnats från moderat sida i lagutskottet, vilka vi står bakom. Vi yrkar helt naturligt därutöver bifall till en reservation, för att markera, och det blir reservation nr 7. Den avser statens förmånsrätt.

I det sammanhanget vill jag framhålla vilka konsekvenser statens förmånsrätt, som fortfarande skall gälla för skattefordringar, får för

framtiden. Det är, som jag har sagt, praktiskt taget omöjligt att komma till ackordsuppgörelser med denna förmånsrätt alltför bibehållen. Förhållandet är ju att de fordringsägare som har oprioriterade fordringar huvudsakligen är leverantörer. Bland dem finns den utbredda uppfattningen att de ej är beredda att efterge sina krav, även om de skulle få högre utdelning vid en ackordsuppgörelse än vid en konkurs, så länge staten skall ha full utdelning dessförinnan.

De som driver en sådan här uppfattning och inställning är de ekonomiskt starka fordringsägarna, som rent principiellt vägrar att acceptera att staten skall gå före med sina fordringar. De som drabbas hårdast är förvisso fordringsägare som måhända skulle kunnat klara sin egen verksamhet om ackordet gått igenom, men som till följd av att ackordet ej kommer till stånd måste begära sig själva i konkurs.

Så länge likställighet inte råder mellan statens fordringar och leverantörsfordringarna kommer följdkonkurser att ske. Det för med sig lönegarantier som skall utbetalas från staten såväl i det aktuella ackordsärendet som går till konkurs som i de efterföljande konkurserna. Staten drabbas av lönegarantikostnader som vid likställighet mellan fordringarna ej skulle behöva aktualiseras.

Ytterligare synpunkter finns sedan på lönegarantin och dess utformning. Det finns en motion från moderat sida om en förändring av lönegarantisystemet. Vi räknar med att återkomma och utveckla dessa tankar i den delen ytterligare i en motion under den allmänna motionstiden i september.

Sammanfattningsvis vill jag säga att den miljö som företagen verkar i är som ett känsligt ekosystem. Statens prioritet utgör här ett miljögift som omgående måste elimineras.

Anf. 8 AGNE HANSSON (c)

Herr talman! Stig Rindborg redogjorde för att detta ärende hade tagit lång tid att bereda i lagutskottet. Jag tar gärna, tillsammans med mitt parti, på mig skulden till en del av den förseningen. Vi i Centern har haft ambitionen att göra lagen så bra som möjligt, inte minst sett utifrån de mindre företagens ställning. Vi försökte i det längsta att få förbättringar i lagstiftningen till stånd, där vi anser att brister fortfarande föreligger. Det gäller främst förmånsrättsordningen vid konkurser, ett förenklat rekonstruktionsförfarande enligt finsk modell för mindre företag och småföretagens ställning som underleverantörer vid en konkurs. Vi lyckades inte med detta. Därför är det nu en sämre lag som presenteras för kammaren och den ekonomiska verkligheten än vad som annars hade varit fallet. Den sämre versionen får Vänsterpartiet ta på sig en del av ansvaret för, eftersom regeringen inte har haft majoritet för sina propositionsförslag. Det ser man om man läser alla partiernas däremot stående yrkanden i parti- och kommittémotioner.

Den nya lagen om företagsrekonstruktioner har inte enbart tagit lång tid i lagutskottet att bereda – detta var också Stig Rindborg inne på. Det är en fråga som har stötts och blötts i utredningar och departement långt innan den kom till lagutskottet. Frågan om det rättsliga förfarandet när det gäller att återställa livskraften hos i grunden livs-

Prot. 1995/96:105
4 juni

Lag om företagsrekonstruktion, m.m.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

kraftiga företag sattes i rullning redan hösten 1987. Det skedde genom beslut i denna kammare, bl.a. till följd av förslag i en centermotion och som ett resultat av ett tillkännagivande i det dåvarande lagutskottet. Insolvensutredningen, som startade 1988, avlämnade sitt slutbetänkande redan 1992. Det har sedan funnits god tid att lägga fram propositioner i ämnet. Men regeringar av olika färg har sedan dess tvekat. Från Centerns sida har vi haft svårt att förstå denna tveksamhet.

Om vi hade fått fram förslag tidigare i frågan hade många företag som fram till nu tvingats gå i konkurs kunnat räddas genom rekonstruktionsförfarandet. Många jobb som därigenom har gått förlorade kunde då också ha varit räddade. En rätt utformad lagstiftning är en verksam del i kampen mot arbetslösheten och värnet för företagandet i landet. En välavvägd lagstiftning för att man skall kunna återställa livskraften hos i grunden livskraftiga företag, en rättvisare förmånsrätt mot framför allt de små företagen och en förändrad prioritering av statens skattefordringar vid konkurs är också verk samma medel mot missbruk av konkursinstitutet. Detta är också nödvändigt för att man skall kunna stävja den ekonomiska brottsligheten som ständigt tycks breda ut sig och inta nya besittningar. Det är inte bra för företagandet i landet, för sysselsättningen och för den allmänna moralen att de rätta förslagen inte har kommit fram tidigare – och inte heller nu.

Det är inte minst utifrån de små företagens ställning vid obeståndssituationer som Centern sett det angeläget att få till stånd en ny lagstiftning. Därför drev vi på för att få den tidigare fyrpartiregeringen att lägga fram en lag om företagsrekonstruktioner med en annan förmånsrättsordning som i övrigt var i linje med det som Insolvensutredningen hade föreslagit. Men då sade Moderaterna och Folkpartiet nej. De lutade sig mot ytterligare utredande, som även den nuvarande regeringen gör. Det är beklagligt. När frågan är aktuell för beslut stoppas de viktigaste frågorna undan för ytterligare utredande under en lång tid. Det är inte bra.

När nu Moderaterna och Folkpartiet kritiserar den nuvarande regeringen för fördröjning och för ytterligare utredande har de inte särskilt rent mjöl i påsen. Hade de verkligen haft viljan till en snabb lagstiftning och en vilja till att förändra förmånsrättsordningen kunde det mycket väl ha genomförts redan under den förra regeringsperioden.

Det är framför allt på tre punkter som Centerpartiet vill ha till stånd en förändring av den nuvarande lagstiftningen. För det första gäller det en förändring av förmånsrättsordningen vid konkurser, som jag nämnde, och vid rekonstruktioner. För det andra gäller det ett stärkt sakrättsligt skydd för äganderättsförbehåll. För det tredje gäller det ett förenklat rekonstruktionsförfarande för mindre företag.

Herr talman! En starkt bidragande orsak till att underleverantörerna ofta redovisar svårigheter är den förmånsrättsställning som statens fordringar på skatter och allmänna avgifter har. Ett avskaffande av statens förmånsrättsställning skulle innebära att den totala utdelningen på oprioriterade fordringar ökar och att antalet följdkonkurser hos leverantörsföretag minskar i betydande omfattning. En annan positiv effekt skulle bli att staten som borgenär får anledning att i god tid in-

gripa i ett företag i begynnande ekonomisk kris. Härigenom skulle förutsättningarna för att uppnå ackordsuppgörelser öka, vilket kommer att främja strävan att rekonstruera företag och därmed rädda både företag och jobb som annars skulle gå under. Det skulle dessutom vara ekonomiskt fördelaktigt också för statens samlade ekonomi. Men även bankerna bör på ett annat sätt än hittills positivt medverka vid företagsrekonstruktioner. Så skulle ske om fordringar på s.k. produktiva löner ges förmånsrätt före företagshypotek. Härigenom skulle banker och andra innehavare av företagshypotek bli mer angelägna om att förhindra att ekonomiska kriser uppkommer i företagen och därmed bli motiverade till att mer aktivt än i dag medverka i rekonstruktioner. Samtidigt skulle den snedvridning av konkurrensen som bekvämlighetskonkurserna innebär, med deras överutnyttjande av lönegarantin, mildras väsentligt. En förändrad förmånsrättsordning för oprioriterade löner i förhållande till företagshypotek skulle bidra till att stärka statskassan och därmed finansiera eventuella kostnader för staten för borttagandet av statens förmånsrätt för skatter och avgifter.

En annan orsak till det stora antalet konkurser är att det sakrättsliga skyddet för äganderättsförbehåll är för svagt. Återigen är det de små företagen, ofta underleverantörerna, som kommer i kläm. Det vill vi ändra på genom att vidga återtagandeförbehållet. I dag är det inte möjligt eller giltigt att teckna ett återtagandeförbehåll om någon levererar en vara som skall ingå i en vidareförädling eller som del i en produkt hos den nye ägaren. Om köparen går i konkurs får inte underleverantören ta tillbaka sin vara. Ett utvidgat återtagandeförbehåll skulle göra det möjligt för leverantören att återta varan intill dess att den är till fullo betald.

Ett utvidgat återtagandeförbehåll skulle stärka främst leverantörernas ställning och medföra att kreditmöjligheterna allmänt sett skulle öka. Det skulle också jämföras vad som i detta avseende gäller för våra företag i Sverige med vad som gäller i flera av de länder som är Sveriges viktigaste handelspartner i dag.

Herr talman! Ett rekonstruktionsförfarande som lagen förutsätter innebär en mycket omfattande, komplicerad och framför allt kostsam process för ett företag att gå igenom. Inte minst av kostnadsskäl finns det därför skäl att anta att många små företag tvekar inför att använda sig av rekonstruktionsmöjligheterna enligt den nu föreslagna lagen. Därför borde ett enklare och mindre komplicerat och därmed mindre kostsamt förfarande kunna tillämpas för de små företagen. Regeringen tror sig ha löst de mindre företagens rekonstruktionsproblem genom att vidga skuldsaneringslagen. Så är inte fallet enligt Centerpartiets uppfattning.

Skuldsaneringslagen skall endast omfatta fysiska personer. Det är viktigt att den begränsas dit. Skuldsaneringslagen är och skall i första hand vara av social karaktär och omfatta endast enskilda personer. Så blir det även i fortsättningen, och därför har vi från Centerpartiet inte motsatt oss den utvidgning som föreslås i utskottets betänkande. Den kommer nu även att omfatta enskilda personer som bedriver näringsverksamhet i begränsad omfattning. Inte heller de som tänker starta en egen verksamhet som på sikt kan bli ett företag av större omfattning

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

och ge fler jobb bör uteslutas från möjligheter att på ett ordnat sätt sanera sina skulder, om det möjligtvis skulle gå snett i något sammanhang.

Men för de små företagen saknas fortfarande det förenklade förfarande som borde vara effektivt. Finland har tillämpat ett sådant förenklat förfarande utan större problem. Om det går i Finland borde det gå i Sverige också. Vi menar att en ny lag om företagsrekonstruktioner bort innehålla också det förenklade förfarandet för de små företagen.

Jag skulle naturligtvis kunna fråga vad det är som får moderater, folkpartister, socialdemokrater och vänsterpartister att förenas mot Centerpartiets kamp för de små företagen och en bättre lag om företagsrekonstruktioner. Om vi från Centern inte lyckats få gehör för en bättre ställning för de små företagen under den långa beredningsprocess som detta ärende haft hyser jag inte några större förhoppningar om att med hjälp av en rad provocerande frågeställningar få majoriteten att ändra sig i denna sista skälvande minut före beslut i denna fråga. Jag har ändå önskat vara ganska utförlig i min redovisning av hur vi från Centern ser på frågan om en ny lag om företagsrekonstruktioner. Jag när nu förhoppningen att ett nytt utredningsarbete på ett och ett halvt år skall föra frågan framåt i rätt riktning. Det är bara det att vi då tyvärr förlorat mycket dyrbar tid.

Herr talman! Med det anförda ber jag att under mom. 12 få yrka bifall till reservation 8 och i mom. 14 bifall till reservation 12, och i övriga moment yrkar jag bifall till lagutskottets hemställan.

Anf. 9 BENGT HARDING OLSON (fp)

Herr talman! Detta ärende gäller företagsrekonstruktion och handlar därmed även om förmånsrättsordning, företagshypotek, produktiva löner och en lång rad andra specialbegrepp som är närmast obegripliga för allmänheten, och kanske för en del andra också. Men företagsrekonstruktion är faktiskt utomordentligt viktigt för både näringsliv och samhället i dess helhet. Grundtanken är nämligen att hjälpa livsdugliga företag som har tillfälliga ekonomiska problem och därigenom motverka onödiga konkurser och samtidigt rädda viktiga arbetstillfällen, vilket är utomordentligt viktigt inte minst i dessa dagar.

Regeringens lagförslag är utomordentligt dåligt, trots åravis av utredande. Främst gäller det två avgörande punkter. Man behåller en omodern förmånsrättsordning, och man struntar i småföretagens behov av ekonomisk sanering. Resultatet blir ofrånkomligen att man stjälpes i stället för hjälper företag, vilket i sin tur leder till oförsvarbar kapitalförstörelse och onödig arbetslöshet.

En fungerande företagsrekonstruktion kräver en ny förmånsrättsordning, men trots detta bibehåller man den gamla ordningen. En ändring av förmånsrätten för leverantörsfordringar och skatter skulle vara till fördel för både småföretagare och samhällsekonomin, men stoppas ändå av staten och bankerna. Att inte kombinera företagsrekonstruktionslagen med en ny förmånsrättslag är som att leverera en flygel utan tangenter. Det fungerar inte. Detta vet regeringen, men man har givit efter för påtryckningar från bankerna. Det är häpnadsväckande att

svenska banker, som på sin tid var synnerligen angelägna om att få en bankakut för att sanera egna skulder, inte bara saboterar skuldsaneringen för privatpersoner utan nu även agerar stoppkloss för ekonomisk rehabilitering av företag.

Dessutom är förslaget till företagsrekonstruktion inriktat på främst större företag. Därför föreslår regeringen att småföretagens behov skall tillgodoses genom en utvidgning av skuldsaneringslagen. Men detta strider mot principen att skuldsaneringsinstitutet är avsett för rent privatekonomiska förhållanden. Därför uppkommer stora tillämpningssvårigheter dels inom skuldsaneringslagen vid gränsdragningen mellan privatekonomi och företagsekonomi, dels mellan skuldsaneringslagen och företagsrekonstruktionslagen. Vidare blir skuldsaneringslagens tillämpningsområde orimligt snävt om detta skall omfatta näringsverksamhet som närmast har karaktären av extraknäck och om det förutom alla redan gällande krav för skuldsanering även skall krävas särskilda skäl. Följaktligen kommer de mindre företagens problem att hamna mellan stolarna, och deras behov av rekonstruktion blir uppenbarligen inte tillgodosett. De mindre företagens berättigade krav på möjligheter till företagsrekonstruktion måste mötas med särskilda regler om ett förenklat förfarande för företagssanering inom företagsrehabiliterings-systemet.

Herr talman! Företag i tillfälliga ekonomiska svårigheter måste hjälpas, och i många fall bör man försöka med rehabilitering. Men lämpliga rehabiliteringsformer saknas, och nuvarande lagförslag är otillräckligt.

Vår modell kan beskrivas på följande sätt. En fungerande företagsrehabiliteringsrättslig reglering skall kännetecknas av att borgenärskollektivet ges en central maktställning. Regeringen bör följa tre grundläggande allmänna riktlinjer. Regelsystemet bör ges en flexibel utformning, som ger stor frihet att välja rätt form för företagets rehabilitering. Vidare måste systemet möjliggöra en stegvis tillämpning från helt frivilliga till direkt domstolsstyrd förfaranden. Dessutom är det nödvändigt med ett snabbt förfarande och en billig procedur. Mot denna bakgrund bör en ny lagstiftning utformas med två alternativ, nämligen företagsrekonstruktion eller företagssanering.

Företagsrekonstruktion är beteckningen på de åtgärder som behövs för en omfattande företagsförändring. Företagssanering – i stället för företagsrekonstruktion – bör användas i de fall ett företag har ”enklare” ekonomiska problem, som främst hänför sig till skuldbelastningen. För övrigt behövs en radikal översyn av förmånsrättsordningen med inriktning på att öka rättvisan mellan borgenärerna, för att därigenom också öka intresset hos *alla* borgenärer av att genomföra företagsrehabilitering.

Dessutom bör den egentliga rehabiliteringsregleringen kompletteras med regler som främjar målet att uppnå ekonomisk rehabilitering av fler företag än för närvarande. Varje onödig konkurs innebär ett tragiskt misslyckande som drabbar – förutom ekonomiska tillgångar – företagare och anställda och ytterst samhället.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

Genom att undersöka möjligheterna till företagsrekonstruktion före beslut om konkurs kan man undvika onödiga konkurser. Så kan ske genom att man fastlägger en grundrutin av innebörd att man först alltid skall pröva företagsrehabilitering i någon form och endast i sista hand tillgripa konkurs. Därför bör man lagfästa en obligatorisk prövning av företagsrekonstruktion före varje konkursbeslut.

Utomlands finns varierande modeller av svenskt intresse i bl.a. England, Frankrike och Australien, som jag själv har haft nöjet att få kolla upp mera ingående. Det mest näraliggande är dock Finland. Den finska modellen bygger på en omfattande företagsrekonstruktion kompletterad med ett förenklat företagssaneringsförfarande och en radikalt ändrad förmånsrättsordning.

Nyordningen på förmånsrättssidan innebär att allmän förmånsrätt slopas bl.a. för skatter. De särskilda förmånsrätterna förändras radikalt, främst beträffande företagsinteckningar. Dessa borgenärer får tillgodoräkna sig 50 % av värdet, medan resten tillfaller de oprioriterade borgenärerna. Här ingår dock även företagsinteckningarnas återstående fordringsbelopp. Det finns ytterligare regler, men jag skall inte beröra dem här.

Den nya ordningen uppfattas i Finland allmänt som mera rättvis, särskilt för hårt drabbade oprioriterade leverantörer, som ofta är småföretagare. Denna ordning ökar såväl viljan som möjligheterna till företagsrekonstruktion, alternativt företagssanering. Samtidigt förebygger man s.k. dominokonkurser, alltså att ett företags konkurs orsakar att andra företag också hamnar i konkurs. Detta drabbar oftast småföretagare och upplevs som särskilt orättvist.

Herr talman! Lagstiftningsarbetet om företagsrekonstruktion har verkligen dragits i långbänk. Ändå har det blivit en helt undermålig produkt. Regeringen vet att lagförslaget är otillräckligt – trots denna insikt läggs förslaget fram. Samtidigt beslutar man att direkt ånyo utreda frågan. Det är en lindrigt uttryckt häpnadsväckande hanteringsordning. En ny lagstiftning kan beräknas träda i kraft 1999 eller 2000 – det kan vara en god prognos. Då är det bara att hoppas att det äntligen blir en ny och bra lag, alltså i linje med vår modell.

För övrigt borde en ny och förbättrad företagsrekonstruktionslagstiftning kompletteras med ett effektivare myndighetsförfarande. I dag uppvisar myndigheternas hantering av obeståndsärenden – konkurs, ackord, företagsrekonstruktion, skuldsanering och lönegaranti – en mycket splittrad bild, och samordning behövs. Därför borde det tillskapas en fristående obeståndsmyndighet eller en självständig enhet inom en regional kronofogdemyndighet. Effektiviteten skulle öka och kostnaderna nedbringas samtidigt som kampen mot ekonomisk brottslighet kunde skärpas.

Beklagligtvis får vi under den mellantid som den nu aktuella provisoriska lagen skall gälla hålla till godo med ett ineffektivt företagsrekonstruktionsförfarande med begränsat användningsområde. Ett sådant provisorium är helt onödigt – dels därför att det redan nu finns rehabiliteringsmöjligheter som man hjälpligt kan klara sig med, dels därför att vi hittills under alla dessa år har klarat oss utan ett lagfäst företagsre-

konstruktionsförfarande. Risken är nu uppenbar att detta dåliga provisorium resulterar i att hela rekonstruktionstanken hamnar i vanrykte i avvaktan på en företagsrehabilitering som verkligen tillgodoser både näringslivets och samhällets behov.

Herr talman! Som en avslutning på detta kan jag inte undvika att säga någonting om Centerpartiets agerande här. Jag trodde inte att Centerpartiets företrädare Agne Hansson skulle gå upp och berömma sig för Centerpartiets och sitt eget agerande i det här ärendet. Jag trodde i stället att han skulle vara tyst och förtiga vad som hade hänt. Här talar Centerpartiet väl, ofta, om småföretag, men av någon outgrundlig anledning handlar man tvärtom. Det finns flera exempel på det – momsfrågan, exempelvis – men nu handlar det om företagsrekonstruktion.

Det fanns ett skede i det här ärendet då Socialdemokraterna kunde välja vem de ville så att säga vara sambo med eller förena sina påsar med. Ett tag var Centerpartiet inne i värmen, men man höll inte ut hela vägen. Hade man gjort det hade Centern varit berett att ställa upp på allt detta. Nu gjorde man inte det, och det berodde på att man inte fick hela Centerpartiet att hålla ihop på den här punkten. Det blev interna motsättningar med dem som är verkliga företagsvänner inom Centerpartiet. Det var bra, och jag tycker att Agne Hansson skall glädja sig åt att det blev så.

Nu har i stället Socialdemokraterna förenat sig med Vänsterpartiet, och det får stå för dem.

Här talar nu Agne Hansson väl om hur viktigt det är med ett enkelt förfarande för småföretag. Men det blev ingen reservation! Vi har en reservation på den här punkten, men Centerpartiet har bara ett litet särskilt yttrande om detta. Här i kammaren talar Agne Hansson om de oprioriterade leverantörsfordringar som slår så hårt att det blir domino-konkurser i lång rad, såsom jag relaterade. Det är bra. Men i Centerpartiets reservation står det inte ett ord om dessa saker, vilket säkert hade glatt Centerpartiets småföretagare. Därför är detta en tvetalan som jag inte trodde vi skulle möta här. Nu har vi gjort det, och då finns det anledning att bemöta det.

Herr talman! Därmed vill jag avslutningsvis yrka bifall till reservationerna 1, 2, 9, 12 och 17.

Anf. 10 AGNE HANSSON (c) replik

Herr talman! Det finns kanske inte så stor anledning att dra upp någon större debatt om detta just nu. Även om Centern och Folkpartiet kunde förena sig på många punkter där vi gemensamt är överens får vi ändå inte majoritet just nu. Vi får väl räkna med att få större stöd om vi får fortsätta opinionsbildningen.

Om Bengt Harding Olson tror att jag inte är glad åt att Centern står enigt för att hävda småföretagen, så är det fel. Jag är mycket tillfreds med det. Interndemokratin har fungerat.

Vi har en reservation till betänkandet på två punkter, och på den tredje har vi ett särskilt yttrande. I sak är vi överens på den punkten,

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

vilket inte minst framgår av vår motion. Vi talar alltså inte med kluven tunga i sak.

Bengt Harding Olson ville starta den här debatten, och det leder fram till min fråga: Under den förra mandatperioden hade Folkpartiet chansen att tillsammans med Moderaterna säga ja till det lagförslag som Centern och kds ville ha fram. Varför bromsade ni då? Vad är det som har förändrat situationen, eftersom Bengt Harding Olson nu så varmt talar för den lösning som hade varit möjlig då?

Anf. 11 BENGT HARDING OLSON (fp) replik

Herr talman! För det första vill jag säga att jag inte har startat den här debatten. Jag trodde att vi möjligen skulle slippa den. Men eftersom Agne Hansson vill ha den är det naturligtvis bra så.

Jag tycker att Agne Hansson har rätt i sin kritik av att den borgerliga fyrpartiregeringen inte lade fram ett förslag om företagsrekonstruktion. Det var fel, och man borde ha gjort det. Det kunde i varje fall aldrig ha blivit en sämre produkt än vi har fått nu.

Jag var inte statsminister och kunde inte avgöra den punkten, men jag har inte ändrat uppfattning. Samma kritik som riktas mot den sittande socialdemokratiska regeringen här och nu kunde ha riktats mot den borgerliga regeringen då. Jag var också beredd att göra det.

Agne Hansson beskriver vilka interna problem som fanns. Men hur skall det nu bli med den kommande lagstiftningen? Vad kommer den att innehålla? Hur blir det med förmånsrättsordningen? Vad vill ni beträffande skatter och leverantörsfordringar? Och när skall den träda i kraft?

Det kräver inte särskilt stor eftertanke för att man skall inse att den inte kan träda i kraft 1997. Ingen företagare är intresserad av att remissförfarandet är avslutat 1997. De som representerar småföretagen vill ha lagen i kraft. Ge mig ett klart besked! Inte ens Agne Hansson eller regeringen kan påstå att den kan träda i kraft den 1 januari 1997 eller den 1 januari 1998.

När är en realistisk tidpunkt? Det borde Agne Hansson kunna svara på.

Anf. 12 AGNE HANSSON (c) replik

Herr talman! Först konstaterar jag att hela Centerpartiet är överens i sak med Bengt Harding Olson. Det var den delade uppfattningen i Folkpartiet under den förra mandatperioden som gjorde att förslaget inte kom fram. Nu har vi klarat ut det här med dubbla tungor.

I den andra frågan delar jag egentligen Bengt Harding Olsons argumentation mot mig. Jag ser inte att det är jag och Centern som bär ansvaret för att förslaget inte kommer fram tillräckligt fort.

Vi vill ju föreslå förändringar av nuvarande lagstiftning så att den blir komplett. Vi menar att den inte är det nu. Men vi har ändå inte velat stoppa hela förslaget, och där ligger skillnaden i sak. Folkpartiet står ensamt i utskottet om att inte ens vilja släppa fram de delar som vi tycker är viktiga.

Jag är alltså helt överens med Bengt Harding Olson om att detta inte är något komplett och bra förslag. Men det är ändå inte så dåligt att man inte kan ta delar av det.

Anf. 13 BENGT HARDING OLSON (fp) replik

Herr talman! Det är just förklaringen till vår inställning. Det är i och för sig intressant att få och äga en flygel. Men om inte tangenterna finns fungerar den inte. Det är precis likadant här. Utan en fungerande förmånsrättsordning fungerar inte den här lagen. Det vet alla som sysslar med detta. Vi hörde senast Stig Rindborg nämna att lagen kommer att få en utomordentligt begränsad tillämpning.

I fyrpartiregeringen var Moderaterna uppenbarligen emot en företagsrekonstruktionslag av det bredare slaget. Därmed hade det nog inte blivit av, även om Folkpartiet hade ändrat sig i det läget.

Jag gillar inte Agne Hanssons inställning att det är bättre att ta en lag nu litet snabbt, även om den är dålig. Vi har kunnat leva alla dessa år utan en lagfäst företagsrekonstruktionslag, och jag tror att vi kan göra det litet längre. Det är bättre att anta en fungerande lag något senare än att anta en erbarmligt dålig lag just nu.

För övrigt vill jag säga till alla sanna småföretagarevänner i Centerpartiet: Om man klart vill deklarera här i kammaren att man tycker att det skall vara ett förenklat förfarande för småföretagare och att småföretagarna skall få en bättre förmånsrättsställning när det gäller leverantörsskulder – då skall man rösta på Folkpartiets reservation!

Anf. 14 YVONNE RUWAIDA (mp)

Herr talman! Herrarna före mig har länge och väl talat om de brister som finns i lagstiftningen, så jag kommer inte att gå in på dem mer än kortfattat och redogöra för vad Miljöpartiet tycker.

Vi anser att det är av vikt att man hittar former för att rekonstruera företag i kris. Det lagförslag som ligger tillgodoser inte de mindre företagens behov, anser vi. Detta uttrycker även utskottet, som på s. 12 i betänkandet skriver: "Om lagstiftningen kommer att medge en tillräckligt flexibel tillämpning och möjliggöra rekonstruktioner även för små företag är emellertid inte helt säkert."

Sverige behöver mer av småföretagande och företagande över huvud taget för att komma ur den kris vi har i dag. Vi vill avslå propositionen och be att man återkommer med ett nytt förslag. Det skall innehålla dels ett förenklat rekonstruktionsförfarande, dels en förändrad förmånsrättsordning.

Vi hoppas att man snabbt återkommer med ett förnyat lagförslag, kring vilket vi förhoppningsvis också kan uppnå en större politisk enighet. I den här frågan är det viktigt med stabila regler, och det är därför av stor vikt att det råder stor politisk enighet.

Miljöpartiet kommer att återkomma med en motion under den allmänna motionstiden, och förhoppningsvis kan vi få upp frågan i lagutskottet redan i år. Vi yrkar bifall till reservation 1.

Prot. 1995/96:105
4 juni

Lag om företagsrekonstruktion, m.m.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

Anf. 15 ROLF ÅBJÖRNSSON (kds)

Herr talman! Under 1995 inträffade i Sverige 12 591 konkurser. Antalet ackord under samma tid var 29. Uppenbarligen fungerar inte ackordslagstiftningen. Detta är inte bra, då man allmänt sett kan säga att flera företag skulle rekonstrueras på ett bättre sätt om de inte behövde försättas i konkurs dessförinnan.

Detta påstående gäller inte generellt utan träffar särskilt större företag. Erfarenhetsmässigt och enligt internationell forskning är rekonstruktion inte särskilt lyckosamt när det gäller mindre företag. Detta är också ganska naturligt, då dessa inte har en balansräkning som möjliggör några större dividender. Ofta kräver dessutom en rekonstruktion inte bara en finansiell sådan utan även andra förändringar, som är svåra att genomföra i ett mindre företag, där företaget ofta är identiskt med den person som verkar i detsamma.

Det har riktats kritik mot insolvensutredningens förslag till företagsrekonstruktion på den grunden att förslaget inte tar hänsyn till de allra minsta företagens behov. Rent allmänt sett kan påstås, att om företaget inte ens kan bära de ganska måttliga kostnader som är förknippade med förfarandet enligt lagen om företagsrekonstruktion, är företaget inte lämpligt för rekonstruktion över huvud taget.

Det förslag som nu läggs fram för riksdagen är ett i väsentliga hänseenden urvattnat förslag i förhållande till Insolvensutredningens. Skatteprivilegiet är kvar, och förmånsrätt för produktiva löner finns inte med. Ackordslagets bestämmelser om lägsta dividend ligger kvar på 25 % även om undantagsregeln mjukats upp något.

Det nu sagda innebär att lagförslaget egentligen inte innefattar några konkreta ändringar av gällande lagstiftning. Varför skulle då den situation som nu bedöms som helt otillfredsställande bli förändrad på något märkbart sätt? Lagen i dess nuvarande utformning torde vara ett slag i luften. Den enda effekten blir att konkursmässiga företag genom ett misslyckat rekonstruktionsförfarande går i konkurs, men med ännu mindre tillgångar än i dag på grund av de kostnader som är förknippade med rekonstruktionen. Därutöver gäller att avvecklingsförfarandet som sådant blir onödigt förlängt.

Jag noterar med tillfredsställelse att Centerpartiet i detta lagstiftningsärende hållit fast vid sin principiella inställning att fordra konkreta förändringar i lagförslaget. Det måste vara ett samhällsintresse att de lagstiftande organen mäktar med att genomföra en lagstiftning som är till det allmännas bästa.

I detta lagstiftningsärende torde alla vara överens om att den erforderliga lösningen för att få en bra rekonstruktionslag är att skatteprivilegiet tas bort och att produktiva löner erhåller bättre förmånsrätt än företagshypoteket. Ändå genomför man inte en lagstiftning i enlighet med detta.

Det beror på att bankerna under lång tid har motsatt sig en försämring av företagshypotekets förmånsrätt. Politikerna har i detta läge inte velat genomföra en lagstiftning som bankerna skulle kunna påstå medför att företagsamheten, särskilt i de små företagen, skulle få svårighet-
er att erhålla krediter. Detta påstående är felaktigt och bärs mera upp av

bankernas egenintresse. Detta visas bl.a. av att Stockholms Handelskammare har tillstyrkt Insolvensutredningens förslag i lagstiftningsärendet. I Handelskammarens referensgrupp har SE-banken suttit med. Vidare har vid underhandskontakter som jag har tagit med bankerna även Nordbanken anslutit sig till denna uppfattning.

I SNS regi har genomförts en genomgång av svensk rekonstruktionslagstiftning av professor Theodore Eisenberg från USA. Denna genomgång resulterade i boken *Konkurs eller rekonstruktion*. I samband med detta arbete fanns en referensgrupp, som i ett särskilt uttalande tillstyrkte Eisenbergs slutsatser i de hänseenden som nu berörs. Det vara bara Svenska Handelsbanken som reserverade sig emot detta.

Jag tror att man på goda grunder kan säga att svenskt näringsliv i stort sett enhälligt ställer upp på Insolvensutredningens lagstiftningsförslag. Det måste då betraktas som utomordentligt egendomligt att lagstiftaren inte mår att genomföra en näringslivsorienterad lagstiftning som helt överensstämmer med näringslivets egen uppfattning.

De statsfinansiella betänkligheter som framförts när det gäller borttagandet av skatteprivilegiet, såväl under den borgerliga tiden som under den nuvarande regeringens, balanseras upp av de statsfinansiella förbättringar som erhålls genom att de produktiva lönerna får bättre förmånsrätt. Man behöver sålunda inte ha några särskilda budgetsynpunkter i det här ärendet.

Riksdagen bör alltså direkt fatta beslut om att genomföra en ostympad rekonstruktionslagstiftning till näringslivets bästa, och ytterst för det svenska samhället.

Herr talman! Låt mig säga några ord om skatteprivilegiet. Tiden är mogen att avskaffa skatteprivilegiet. Ett skäl härför är tendensen inom insolvensrätten att samtliga borgenärer i så stor utsträckning som möjligt skall behandlas lika. Det är en grundläggande rättvisepincip som går tillbaka ända till romarrätten. Det har sagts som argument för statens förmånsrätt att staten inte väljer sina gäldenärer. Detta argument slår både positivt och negativt. Sannolikt överväger de positiva effekterna.

Staten har under senare år genom förbättrad uppbörd blivit mindre riskexponerad i samband med konkurser. Rättvisenaspekten bär också när det gäller osäkerheten beträffande riktigheten i statens skattefordringar. Dessa är inte helt sällan felaktiga och grundar sig på skönsmässiga taxeringar.

Utöver detta rättviseresonemang finns ett allmänt intresse av att förbättra leverantörernas ställning i konkurser. Som regel erhåller i dag endast staten och bankerna utdelning, och detta uppfattas som mycket orättfärdigt.

Slutligen gäller, att om statens förmånsrätt togs bort skulle möjligheterna att rekonstruera ett företag öka högst avsevärt. Staten skulle då behandlas som övriga borgenärer, och alla spänningar i samband med rekonstruktionsförhandlingarna skulle försvinna. Jag skulle vilja påstå att en huvudanledning till att man inte kan rekonstruera företag i Sverige i dag är att staten har en så stark förmånsrätt.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

I detta sammanhang tillåter jag mig också nämna att vi motionerat om att staten i alla sammanhang bör företräddas av kronofogdemyndigheten i stället för av skattemyndigheten. Skälet härför är rent praktiskt. Kronofogdemyndigheten har en helt annan erfarenhet av dagligt affärliv och verklighetens krav och har därigenom skapat en bättre förmåga att göra mera övergripande affärsrättsliga bedömningar än vad skattemyndigheten har.

Herr talman! Beträffande förmånsrätt för produktiva löner vill jag säga följande. Grunden för förslaget att införa en bättre förmånsrätt för produktiva löner är framför allt att skapa en neutralitet mellan företagsrekonstruktion och konkurs. Så länge konkursförvaltaren kan fortsätta driften i konkurs utan att belastas med lönekostnader kommer konkursen att vara ett utomordentligt attraktivt instrument för rekonstruktion av företag.

Förutom denna neutralitet skapas också andra negativa effekter ur konkurrenssynpunkt om man i konkursen kan fortsätta driften utan lönekostnader. Denna osunda konkurrens skulle försvinna om man införde förmånsrätt för produktiva löner. Dessutom skulle konkursförvalterna tvingas att göra en mer kvalificerad företagsmässig bedömning av värdet av fortsatt drift om förvaltaren nödgas ta hänsyn till de produktiva lönerns inverkan på företagshypotekets förmånsrätt. Är fortsatt drift inte motiverad ur företagsekonomisk synvinkel, dvs. om driften inte täcker sina kostnader, bör verksamheten omedelbart läggas ned. Detta skulle också minska möjligheterna att missbruka konkursinstitutet.

Herr talman! Låt mig slutligen säga några ord om skuldsaneringslagen. Det är enligt min mening utomordentligt olyckligt att skuldsaneringslagen utvidgas till att omfatta näringsidkare. Skuldsaneringslagen är helt ny, och den är inte helt okontroversiell. Det finns absolut inga skäl att, innan fullständig klarhet nåtts ute i samhället beträffande skuldsaneringslagens berättigande, börja införa näringsverksamhet i densamma tillämpningsområde, även om detta skall gälla endast undantagsvis vid s.k. extraknäck. Härigenom erhålls gränsdragningsproblem, möjligheter till missbruk ökar och tilltron till lagstiftningens berättigande minskar. Allt detta bidrar till att minska betalningsmoralen i samhället.

Jag har ännu inte fått höra något argument för varför en utvidgning skall äga rum till detta pris. Skuldsaneringslagen är tillämplig fullt ut även på näringsidkare, dock med det förbehållet att vederbörande måste upphöra med näringsverksamheten under den tid som skuldsanereringen äger rum. Det måste vara rimligt att kräva att den som skall åtnjuta skuldsanering inte fortsätter med näringsverksamhet.

En person som försätter sig i en sådan situation att han blir så överskuldssatt att han inte under några som helst omständigheter kan göra rätt för sig kan inte anses ha det förtroende som krävs för att bedriva näring, i alla fall inte under den tid som skuldsanering pågår. Skuldsaneringslagen bärs upp av sociala hänsyn och är inte en del av näringsrätten.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till motion L11 yrkande 1 avseende mom. 12 samt till reservation 6 och reservation 13.

Anf. 16 CARIN LUNDBERG (s)

Herr talman! Lagutskottet brukar kännetecknas av samstämmighet, enighet över partigränserna och ett gott samarbete. Det är kanske därför som vi tycker att vi för en gångs skull måste få ta litet mer av kammarens tid i anspråk. Den här gången debatterar vi ett förslag till lag om företagsrekonstruktion. Vi har fortfarande ett gott arbetsklimat i utskottet, men vi är definitivt inte eniga. Vi har 17 reservationer till betänkandet.

Det förslag till lag om företagsrekonstruktion som vi har framfört oss är efterlängtat. Samtliga talare har pekat på den långa handläggningstiden i regeringen. Det är intressant att höra hur man fördelar ansvaret, eller skall jag säga skulden, mellan de regeringar Sverige har haft under 90-talet.

Lagutskottet har jobbat med förslaget sedan i höstas, och tänkt ikraftträdande var satt till den 1 februari. Men eftersom vi har försökt utföra ett gediget arbete i utskottet blir det först den 1 september. Många anser att detta är ett urvattnat förslag. Samtliga talare har också använt en stor del av sin tid till att tala om det. Något förslag till en förändrad förmånsrättsordning finns inte med, utan det skall först utredas. Utskottet anser att utredandet skall ske skyndsamt, eftersom det är ett viktigt led i företagsrekonstruktionsförfarandet.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till lagutskottets hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna.

Innan jag går in på att bemöta en del av reservationerna vill jag ta upp litet om bakgrunden till propositionen och redovisa en ändring jämfört med denna.

När Insolvensutredningen 1988 fick sitt uppdrag att utreda ett antal spörsmål på konkursrättens område hade antalet konkurser legat på 5 000–6 000 per år. När utredningen lade fram sitt förslag till en ny lag om företagsrekonstruktion i november 1992 hade antalet konkurser nått oanade höjder – det uppgick till 21 219 stycken under 1992. Nu har antalet konkurser minskat betydligt, till omkring 11 500 stycken, men det är fortfarande högt.

Konkurser innebär att man under ordnade former avvecklar i grunden olönsamma företag. Men konkurser har under början av 90-talet också kommit att innebära ett sätt att skaka av sig besvärande fordringar, s.k. bekvämlighetskonkurser. Dessa uppfattas som rent stötande. Konkurserna misstänks också ibland dölja ekonomisk brottslighet. De har även kommit att användas som ett sätt att rekonstruera företag. Konkursförfarandet är detaljerat, vilket kan innebära att förfarandet drar ut på tiden och att det kostar pengar. Trots att antalet konkurser nu har minskat finns det ett behov av ett nytt institut och en möjlighet att utan konkurs rekonstruera ett företag i kris.

Folkpartiet, och nu också Miljöpartiet, föreslår avslag på propositionen. De vill ha ett nytt förslag, eller snarare två nya. De vill ha ett förslag för de större företagen och ett för företag med problem av

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

Lag om företagsrekonstruktion, m.m.

mindre beskaffenhet. Vi socialdemokrater delar inte uppfattningen att detta är en värdelös lag. Vi tycker att förslaget till lag om företagsrekonstruktion är efterlängtat, och att det är ett steg i rätt riktning.

Utvecklingen internationellt går mot mer flexibla insolvensrättsliga system. Det beror på en medvetenhet om att insolvensrättsliga problem är av mångskiftande natur. Olika problem behöver olika instrument. Utvecklingen visar också på behovet av en ordning som ger företag i kris ett rådrum för att lösa sina problem. En sådan ordning skall vara enklare, snabbare och mer flexibel än konkurslagstiftningen. Förslaget till företagsrekonstruktionslag innebär att alla näringsidkare, oberoende av verksamhetens omfattning och associationsform, kan komma i fråga för företagsrekonstruktion. Vissa verksamheter inom de finansiella och offentliga sektorerna undantas dock.

Herr talman! Utskottet har ett förslag som avviker från regeringens förslag. I propositionen föreslås att endast företag som vid tiden för ansökan saknar förmåga att betala sina förfallna skulder, dvs. att gäldenären är illikvid, skall komma i fråga för företagsrekonstruktion. Utskottet föreslår en ändring av 2 kap. 6 § första stycket och skriver:

”En förutsättning för att beslut om företagsrekonstruktion – – är att *det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder inom kort.*”

Med denna ändring behåller man kravet på illikviditet, men lägger till att även risk för nära förestående framtida illikviditet kan medföra att företagsrekonstruktion inleds.

Jag skall nu beröra motionerna. I motion L308 av Folkpartiet yrkas på en obligatorisk prövning av företagsrekonstruktion före varje beslut om konkurs. Utskottet avstyrker förslaget, eftersom det skulle innebära en onödig tidsutdräkt när förutsättningar för en rekonstruktion inte föreligger, och företaget måste gå i konkurs. Utvecklingen har visat att vi behöver gå mot mer flexibla system. Bengt Harding Olson anser att förslaget går i motsatt riktning.

Gäldenären eller dennes borgenär kan ansöka om företagsrekonstruktion. Om borgenären ansöker får ansökan bara bifallas om gäldenären medger det. Rolf Dahlberg m.fl. moderater anser att endast gäldenären skall ha rätt att ansöka om företagsrekonstruktion. De anser att det finns risk att borgenären kommer att missbruka systemet.

Det viktiga med företagsrekonstruktion är att på ett så tidigt stadium som möjligt ge möjlighet till nödvändiga förändringar. Anledningen till krisen kan vara att gäldenären är överoptimistisk och inte ser problemen. Därför är det bra att fler kan ansöka om företagsrekonstruktion. Om någon borgenär har handlat på ett sådant sätt som beskrivs i motionen kan gäldenären alltid bestrida ansökan. Därför yrkar vi avslag på denna motion.

Under en företagsrekonstruktion får en borgenär inte säga upp avtal som han eller hon annars på grund av gäldenärens dröjsmål har rätt till. Per Rosengren från Vänsterpartiet föreslår att endast gäldenären skall få säga upp avtal. Det kan t.ex. hända att viss verksamhet läggs ned och att man därför vill bli av med en del hyresavtal. Regeringen anser att

det inte finns något underlag för en sådan regel i dag. Utskottet anser dock att denna fråga bör utredas och ger detta regeringen till känna.

Ackordslagens bestämmelser om offentligt ackord förs in som ett kapitel i företagsrekonstruktionslagen. Regeringen föreslår ingen förändring av statens borgenärsfunktion vid ackord. Det allmänna företärs liksom tidigare av skattemyndigheten. Det kritiserar i en motion av Per Rosengren och Rolf Åbjörnsson, som båda anser att staten skall företrädas av kronofogdemyndigheten.

Utskottet har tidigare diskuterat frågan, senast i samband med skuldsaneringslagen och föreslår nu att regeringen förutsättningslöst utreder vilken myndighet som skall företräda staten vid ackord som omfattar skatter och allmänna avgifter. Motionärerna är nöjda med detta förslag till tillkännagivande, medan Moderaterna reserverar sig till förmån för motionerna från Vänsterpartiet och kds, dock utan att yrka på någon reservation här och nu.

Herr talman! Nu kommer vi till den stora stridsfrågan, som alla talar har lagt ned större delen av sin talartid på, nämligen förmånsrätten. Samtliga partier utom Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har andra förslag på detta område. Moderaterna föreslår slopande av förmånsrätten för skatter och ett nytt lönegarantisystem. Centerpartiet anser att underleverantörernas ställning måste stärkas. Folkpartiet och Miljöpartiet anser att förmånsrätten bör reformeras. Kds står för liknande synpunkter.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller förmånsrättens betydelse för en framgångsrik företagsrekonstruktion. Det skulle ha varit önskvärt att regeringen lagt fram ett förslag i den proposition vi nu diskuterar. Men regeringen beslutade i stället den 21 december 1995 om direktiv för en utredning av förmånsrätt i konkurs, lönegaranti och underlag för företagshypotek. Utskottet anser att det är viktigt att denna utredning arbetar skyndsamt.

Centerpartiet och Folkpartiet har i motion L311 yrkat på återtagandeförbehåll. Utskottet säger att Kommissionslagskommitténs betänkande bereds inom Justitiedepartementet och att detta troligen blir en fråga vi får arbeta med under hösten.

Den andra stora oenigheten inom utskottet gäller skuldsaneringslagen. Regeringen föreslår att tillämpningsområdet skall vidgas så att även näringsidkare kan komma i fråga för skuldsanering. Motionärerna från kds, Moderaterna, Folkpartiet och Centern anser med litet olika variationer att förslaget är olämpligt. De mindre företagens behov blir inte tillgodosedda, anser man.

Utskottet delar regeringens bedömning att det finns ett behov av ett saneringsförfarande även för denna kategori gäldenärer och att det ligger närmast till hands med en försiktig utvidgning av skuldsaneringslagen. Utskottet har viss förståelse för de farhågor som uttalas i motionerna. Man understryker därför att det endast är fysiska personer som kan komma i fråga och utgår ifrån att regeringen noga följer denna nya tillämpning av skuldsaneringslagen.

Bengt Harding Olson har i motion L302 föreslagit inrättandet av en särskild obeståndsmyndighet, som skall ha till uppgift att sköta kon-

Prot. 1995/96:105
4 juni

Lag om företagsrekonstruktion, m.m.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

kurs- och ackordsärenden, frågor om lönegaranti och skuldsanering samt hantering av lönegarantin. Jag vill bara säga att frågorna för närvarande bereds inom Justitiedepartementet, och utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

Med detta yrkar jag ännu en gång bifall till lagutskottets hemställan i betänkandet om förslag till lag om företagsrekonstruktion, m.m.

Anf. 17 ROLF ÅBJÖRNSSON (kds) replik

Herr talman! Jag skulle av kammartekniska skäl bara vilja återkalla mitt yrkande om bifall till reservation nr 13.

Anf. 18 AGNE HANSSON (c) replik

Herr talman! Egentligen hade det kanske inte varit nödvändigt att begära replik på Carin Lundbergs anförande. Om jag fattade henne rätt är vi överens om att förmånsrättsordningen redan nu borde ha funnits med i lagen. Men regeringen hade betänkligheter i sakfrågan. Om vi hade fått litet ytterligare tid på oss är det möjligt att vi hade kunnat lösa den problematiken. Som jag fattade det, fanns det de som var mer angelägna att gå fort fram. Jag noterar emellertid vad Carin Lundberg har sagt här i sak och förväntar mig nu att lagen, med en förändrad förmånsrättsordning efter det här utredandet, bör bli ett bättre och mer verksamt medel mot bekvämlighetskonkurser och ekonomisk brottslighet, till förmån för sysselsättning och småföretag.

Anf. 19 CARIN LUNDBERG (s) replik

Herr talman! Vi brukar vara överens i lagutskottet, och jag vill säga att vi nog är ganska överens nu också.

Vi är många som har väntat på det här förslaget till lag om företagsrekonstruktion. Både den förra och den nuvarande regeringen har slitit med frågan. I utskottet säger vi klart att vi tycker att utredningen av förmånsrätten bör ske skyndsamt. Vi tycker att det förslag som vi nu diskuterar är ett viktigt steg i rätt riktning. Men vi tycker att förmånsrätten också måste komma till, för att det skall bli en riktigt bra hantering i fortsättningen.

Anf. 20 BENGT HARDING OLSON (fp) replik

Herr talman! Vi har nu hört här att regeringen tycker att man har fått bråttom i sluttampen. Efter detta långa utredningsförfarande har det blivit bråttom på slutet. Jag tycker att det är en onödig brådska. Är det inte ett högt pris, Carin Lundberg, som vi får betala för den brådskan?

Jag tänker exempelvis på det förenklade förfarandet. Vi får ju allt oftare höra att småföretagarna är en nyckelgrupp. Med ett förenklat förfarande, som faktiskt hade varit ganska enkelt att införa, hade man kunnat tillgodose småföretagarna. Man hade kunnat rädda en del arbetstillfällen, vilket i hög grad är intressant. Varför stoppar man då plötsligt in regler för småföretagarna i skuldsaneringslagen? Då får man ju inte alls de här positiva effekterna. Hur många arbetstillfällen går inte förlorade genom en sådan misslyckad lösning?

Beträffande förmånsrättsordningen är det uppenbarligen så att de mäktiga bankerna favoriseras på de svaga företagens bekostnad. Leverantörsfordringarna är ett stort problem för småföretagarna. De får stora förluster. Det orsakar i sin tur en mängd förlorade arbetstillfällen. Men från regeringen tiger man. Vad tycker Carin Lundberg i sak, här och nu?

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

Anf. 21 CARIN LUNDBERG (s) replik

Herr talman! Vi är, som jag sade, överens om att det hade varit bra om vi hade fått ett förslag om förmånsrätten. Men jag håller inte alls med om att den här lagen för den skull saknar betydelse. Den uppfattningen har jag också fått stöd för genom mina kontakter när det gäller det här arbetet.

I dessa dagar, när arbetslösheten och arbetsrätten diskuteras intensivt, tycker jag att det här lagförslaget borde få positiva effekter på sysselsättningen. Man kan nämligen vidta åtgärder i ett tidigare skede och har därför möjlighet att lyckas bättre. I motsats till hur det är vid konkurser får man också mer information. Det är också bättre för de anställda, som får större inflytande.

När det gäller frågan om förmånsrätten vill jag hänvisa till de direktiv som regeringen har antagit. Jag vill också säga att vi i utskottet anser att utredningen bör ske skyndsamt.

Anf. 22 BENGT HARDING OLSON (fp) replik

Herr talman! Det är alldeles klart att man är missnöjd med den produkt man har lagt fram. Då frågar jag mig ängsligt: Hur blir nästa produkt? Vad kommer den att innehålla?

Inget svar stod att få nu. Men det finns ändå en positiv underton i det här. Kan vi hoppas på – och möjligen se det som något slags underförstått löfte – att man i den nya, kommande, fungerande lagstiftningen tar bort förmånsrätten för skatter och ser till att småföretagarna inte drabbas genom att de förlorar större delen av sitt kapital på sina leverantörsfordringar och hamnar i en dominosituation? Kan vi hoppas på det? Och framför allt: När får vi en sådan lag? Inte någon erfaren person som känner till beredningsförfarandet tror på att vi får en ny lag 1997. När – det bör ändå Carin Lundberg kunna svara på – är den första realistiska tidpunkten för den nya lagens ikraftträdande?

Slutligen vill jag bara säga att jag för tids vinnande begränsar mina yrkanden om bifall till reservationerna 1, 9 och 12.

Anf. 23 CARIN LUNDBERG (s) replik

Herr talman! Vi är i lagutskottet inte överens om att det förslag som vi lägger fram är dåligt. Vi tycker att det är ett steg i rätt riktning. Det innebär, som jag tidigare sade, att arbetslösheten kan minskas eftersom man kan komma i gång med åtgärder tidigare. Det är också bra genom att möjligheten att få information blir bättre.

Vi i utskottet säger, som sagt var, också att utredningsarbetet är så viktigt att det bör bedrivas skyndsamt. Det är det svar som Bengt Harding Olson kan få på den frågan.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

Anf. 24 PER ROSENGREN (v)

Herr talman! Antalet konkurser har varierat en hel del de senaste åren. Men det råder ingen tvekan om att antalet har ökat, sett över en längre tidsperiod. I flera fall verkar det som om konkursinstitutet har utnyttjas för att borgenärer med förmånsrätt skall kunna säkerställa sina fordringar.

För borgenärskollektivet hade det troligen i sådana fall varit bättre om företaget hade kunnat rekonstrueras. Samhällsekonomiskt torde det därför vara bättre om företag som hamnar i ett ekonomiskt utsatt läge kan rekonstrueras utan konkurs om det bedöms ha utsikter till en fortsatt lönsam verksamhet – detta för att minska den samhälleliga kapitalförlusten. Frågan om ett särskilt rättsligt förfarande med syfte att återställa livskraften hos i grunden lönsamma företag som hamnat i ekonomisk kris har därför diskuterats under lång tid och i olika sammanhang.

Till grund för föreliggande betänkande och proposition ligger Insolvensutredningens slutbetänkande Lag om företagsrekonstruktion, SOU 1992:113.

Mot denna bakgrund är det framlagda lagförslaget, och betänkandet, välkommet, även om det inte helt uppfyller de krav som man kan ställa på en lagstiftning om företagsrekonstruktion. Förslaget är inte tillräckligt långtgående för att underlätta företagsrekonstruktioner och innebär att vissa fordringsägare i framtiden kommer att missgynnas om en rekonstruktion inte lyckas. Det hade varit en fördel om lagförslaget hade innehållit en ändrad förmånsrättsordning samt förslag om att lönegaranti utgår under företagsrekonstruktion.

Så skrev Vänsterpartiet i sin motion när propositionen lades fram. Vi pekade alltså redan då på de problem som fanns även om propositionen antogs. Vi tycker att det är bra att konkursinstitutet inte blir den enda rekonstruktionsformen för företag. Det är ju så det har varit. Man kan kalla det bekvämlighetskonkurser, men många konkurser har i alla fall gjorts för att minska skuldbördan. Ackordsförfarandet har inte heller varit tillräckligt. Kanske skall man uttrycka det mer drastiskt och säga att det har varit helt otillräckligt. Rolf Åbjörnsson hade statistik som klart visade på det.

Vi skall också vara medvetna om att näringslivet under en lång tid har efterfrågat en lag om företagsrekonstruktion.

Så kommer propositionen och skall behandlas i lagutskottet. Inledningsvis verkar det gå som på räls. Socialdemokraterna har sin samarbetspartner, Centern, och om inte Centern håller med finns Miljöpartiet. I den tron levde utskottet och den förmodade majoriteten.

Sedan visar det sig att Centern börjar glida litet grand. Man säger att man nog skall fundera. Det gör ju ingenting. Den förmodade majoriteten drar sig tillbaka och skall börja slipa på skrivningar. Nu visar det sig att även Miljöpartiet börjar vakna. Man kanske inte heller kan ställa sig bakom förslaget fullt ut, och vi i Vänsterpartiet har på ett tidigt stadium deklarerat att vi inte kommer att acceptera förslaget fullt ut som det ligger.

Då kastar man fram nästa förslag: Vi tillsätter en statlig utredning. Kanske Centern kan gå med på förslaget om man får en statlig utredning som skall utreda förmånsrättsordningen. Nu väljer Centerpartiet att inte svälja det betet.

Därefter kommer nästa situation i handläggningen av ärendet. Moderaterna begär att ärendet skall bordläggas och att det skall tas upp i höst. Utskottet skall genom det förfarandet få fram siffror som är aktuella. Vad får det för statsfinansiella konsekvenser att ta upp förmånsrättsordningen och framför allt skatteprivilegier redan i det liggande förslaget? Förslaget får inte majoritet. Därefter bordläggs ärendet, och därefter bordläggs ärendet på nytt. Sedan fortsätter man att bordlägga ärendet. Så här kunde vi ha fortsatt.

Även vi i Vänsterpartiet har fått ganska många påtryckningar från företagare och från näringslivets representanter om att vi måste göra någonting åt detta och att ärendet måste föras fram. När vi försöker få reda på vad som händer rent parlamentariskt om man inte gör någonting utan bara fortsätter att låta ärendet ligga i utskottet får vi svaret att det inte finns något hinder för att låta det ligga och guppa vidare.

Vänsterpartiet tar då kontakt med Socialdemokraterna för att försöka driva ärendet framåt. Vi har pekat på vissa punkter som vi tyckte var ganska viktiga. Vi menar också att förslaget till tidsram för utredningen kanske är litet för vitt. Man lägger det litet för långt fram i tiden. Det innebär att beslut inte skulle kunna fattas under innevarande mandatperiod. Som svar till Bengt Harding Olson vill jag säga att vår förhoppning är att utredningen skall vara klar och att beslut skall kunna fattas under innevarande mandatperiod. Förhoppningsvis skall den nya lagen kunna träda i kraft den 1 september 1998. Vi får väl se om jag spår rätt och vad utredningen säger.

Folkpartiet yrkar avslag på propositionen. Därför värmer det naturligtvis väldigt mycket när Stig Rindborg som Moderaternas företrädare trots allt står här och säger att det är bra att vi nu fattar beslut om lagen för att se till att få kraft bakom utredningen och se till att det händer någonting. Det värmer att få det erkännandet från Moderaterna. Det är faktiskt Vänsterpartiet som ser till att vi nu för fram frågan litet grand. Det var ingen annan som orkade. Centern orkade inte.

En annan punkt i propositionen gäller skuldsaneringslagen. Vi tycker att det är helt riktigt att den också gäller deltidsföretagare. De människor som startar ett företag vid sidan om och sedan har ekonomiska problem och kanske gamla skulder som inte hänför sig till näringsverksamhet skall inte hamna mellan stolarna. De skall heller inte tvingas avsäga sig sitt extraknäck i form av en liten inkomst av näringsverksamhet. Det skulle vara helt fel. Det vore att undergräva deras ekonomi ytterligare.

Jag har träffat på ganska många fall där en människa som har en liten näringsverksamhet vid sidan om faktiskt har nekats skuldsanering. Man har inte ens velat diskutera det. De hamnar i en helt omöjlig situation. De kan inte ens skaffa sig extra pengar för att betala sina amorteringar och räntor på de gamla lånen om de skall bli föremål för skuldsanering. Tyvärr blir de i slutänden heller inte föremål för

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

skuldsanering. De hamnar i en social och ekonomisk misär. Nu tror jag inte att detta förslag fullt ut löser det problemet. I så fall måste man också utvärdera och ändra skuldsaneringslagen som sådan. Men det är ett steg i rätt riktning för att se till att människor inte hamnar mellan stolarna.

Vänsterpartiet har också haft synpunkter på rekonstruktörens kompetens. Vi tycker inte att man skall förutsätta att det skall vara en jurist som sysslar med detta. Många gånger kan det handla om en företagsekonom med erfarenhet från företagsledande ställning eller erfarenhet från annat arbete inom företag. Att peka ut juristen som den som i första hand skall sköta det tycker vi är litet fel. Vi har givit oss på den punkten för att få ärendet framåt. Men det finns anledning att återkomma till detta när lagen någon gång i framtiden skall skrivas om.

Sedan kommer vi till en av de viktiga frågorna, nämligen vilken part som skall företräda staten som borgenär. Det har varit olyckligt att ha en delad borgenärsfunktion. I vissa fall är det skattemyndigheten och i andra fall kronofogdemyndigheten. Vi i Vänsterpartiet menar, precis som kds och Rolf Åbjörnsson, att det är kronofogden som här har den vidgade blicken över det hela. Kronofogden behöver säkert kompetensutveckling på skatteområdet och när det gäller vissa bedömningar. Men jag tror att det är lättare att ge det till de personer inom kronofogdemyndigheten som har totalbilden av företagets situation än att gå den andra vägen och lägga även den delen på skattemyndigheten.

En annan punkt som vi pekat på som vi också tycker är väldigt viktig finns i den finska lagstiftningen. Vissa företag kan ha avtal som är väldigt betungande. Det kanske är ett företag där två tredjedelar av verksamheten mycket väl går att rekonstruera men där en tredjedel inte går att rekonstruera. Det innebär att vissa avtal kan bli som kvarstenar runt företagets hals. Det kan dras ned i djupet på grund av vissa oförmånliga avtal. Vi menar att möjligheten skall finnas för gäldenären att säga upp vissa avtal om stora delar av den övriga verksamheten går att rädda. Jag är glad att utskottet har skrivit att denna fråga skall utredas och att vi kanske kommer dithän att den möjligheten kommer att finnas. Det kommer i så fall att finnas med i den nya lagstiftningen.

När det gäller förmånsrätten har vi i Vänsterpartiet inte skrivit något förslag till hemställanspunkt om att vi vill ta bort skatteprivilegiet. Men i texten i motionen framgår det med all önskvärd tydlighet att vi har den uppfattningen. Anledningen till att vi inte skrev detta som en hemställanspunkt kanske ni nu förstår. Vi ville inte binda upp oss fullt ut, mycket på grund av att vi då inte visste vilka statsfinansiella konsekvenser ett sådant förfarande skulle få.

Vi trodde att vi under ärendets gång skulle få fakta. Men nu har det bollats med siffror från 300 och 400 miljoner upp till 900 miljoner och en miljard. Då tycker vi trots allt att det är bra att en utredning får utreda konsekvenserna och ta det i ett sammanhang. Det gäller också frågan om de produktiva lönerna. Vi tycker att det är viktigt att också den utreds på ett vettigt sätt.

När det gäller förmånsrätten är det väldigt viktigt att också diskutera företagshypoteket. Vi i Vänsterpartiet är inte beredda att släppa

skatteprivilegiet om man skall ha kvar företagshypoteket med bankernas förmånsrätt. Om man skall släppa skatteprivilegiet handlar det om leverantörerna. Det är de som skall skyddas för de följdkonkurser, de s.k. dominokonkurser, som kan inträffa, och som Bengt Harding Olson har redogjort för. Det är väldigt viktigt att poängtera att det är vad det handlar om i det läget.

Jag tycker att kds och Folkpartiet har snöat in litet grand på de små företagen. Jag saknar fortfarande en definition av vad som är små företag. Ofta är det fråga om enskilda firmor och handelsbolag. När det gäller handelsbolag vet vi att det finns ett solidariskt ansvar för delägarna.

Antalet borgensåtaganden för enskilda företag gör att det är svårt att få en speciell lagstiftning för de små företagen.

Jag kan tänka mig att något kan göras om man också börjar titta på borgensåtagandena, men jag tror att också det får utredas i särskild ordning innan man kan komma någonstans. Jag tror att det är svårt att inom lagutskottets ramar ta hänsyn till detta. Det är något som man kan titta på, men det handlar här mycket om de små företagens borgensåtaganden.

Detta är inte något problem när det gäller bolagen, och jag ser inte heller nu föreliggande lagstiftningsförslag som ett problem för de små aktiebolagen.

I frågan om en fristående obeståndsmyndighet, som Bengt Harding Olson vill ha, menar jag, att om vi för över statens borgensföreträdaransvar till kronofogdemyndigheten måste denna divisionaliseras. En myndighet kan inte både vara tillsynsmyndighet och samtidigt ha ansvar för verksamheten. Om kronofogdemyndigheten får ta över detta ansvar, kan den ges benämningen obeståndsmyndighet – det är inte mig emot. Det finns säkerligen öppningar för detta.

Så skall jag ta upp Centerpartiets agerande. Det var intressant att höra vilket ansvar Agne Hansson har tagit för att få fram det här betänkandet. Jag har inledningsvis redogjort för hur det hela gick till och pekat på att Centern inte var särskilt aktiv – för att använda ett *understatement*.

Vad gäller att Vänsterpartiet på något sätt skulle vara ansvarigt för en sämre lagstiftning vill jag hänvisa till vad Stig Rindborg säger. Jag tror att vårt agerande här är en förutsättning för att vi skall få en bättre lagstiftning. Det hade inte varit bättre att inte göra någonting alls i sammanhanget, och det tycker inte heller Agne Hansson. Men hur länge skulle det här ha legat och guppat? Till mandatperiodens slut?

Man gav ju direktiv till utredningen den 21 december, men inte förän nu, när betänkandet ligger på bordet, har man börjat tillsätta utredningen. Jag tycker faktiskt att det är en poäng i detta. Det är faktiskt vi i Vänsterpartiet som har fört frågan framåt.

Sedan pekar Agne Hansson på de små företagen. Jag förstår att ni i Centern tycker att det är väldigt viktigt att inrikta sig på att få fram en företagsrekonstruktion, eftersom ni har drivit många företag ditåt genom ert agerande i momsfrågan. Jag förstår att ni har ett stort ansvar för det.

Prot. 1995/96:105

4 juni
Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.
Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Lag om företags-
rekonstruktion, m.m.*

Anf. 25 TREDJE VICE TALMANNEN
Jag vill påpeka att den anmälda taletiden har gått ut.

Anf. 26 PER ROSENGREN (v)
Herr talman! Jag yrkar till sist bifall till utskottets hemställan.

Anf. 27 STIG RINDBORG (m)
Herr talman! Per Rosengren säger att han känner sig värmd av att vi från moderat sida vill driva på det här ärendet. Jag uppfattar att han först i dag upplever den värmen. Jag menar dock att han hade haft orsak att känna den i varje fall i januari, när vi begärde att ärendet skulle bordläggas för framtagande av en utredning och analys av förmånsrätten.

Den värmen fick vi inte uppleva och erfara effekten av, och jag uppfattar att det berodde på att Centerpartiet vid den tiden inte hade bestämt sig för att vilja göra det här. Hade vi då tagit fram detta, hade vi haft ett mer komplett förslag redan till hösten.

Anf. 28 PER ROSENGREN (v)
Herr talman! Nej, jag tycker att det värmer att vi här i kammaren får beröm för att vi för frågan framåt. Det är så jag tolkar det.

Sedan håller jag med Stig Rindborg. Om jag inte minns helt fel röstade vi ja till att utskottet skulle driva frågan snabbare genom bordläggning och framtagande av de uppgifter som saknades. Tyvärr fanns det ingen majoritet för det. Om så varit fallet, hade vi kanske på ett ännu tidigare stadium fått en riktigt bra lagstiftning. Vi är alltså helt eniga på den punkten. Men det var, som sagt, inte vi som orsakade det här problemet.

Anf. 29 AGNE HANSSON (c)
Herr talman! Det är nästan rörande att höra hur Per Rosengren här försöker beskriva turerna och t.o.m. inhöstar beröm från Moderaterna för sitt eget agerande. Det är ju inte särskilt vanligt att man från Vänsterpartiets sida vill ta det som alibi för sitt agerande i en sakfråga.

Den här beskrivningen kan möjligen inte, Per Rosengren, bero på att Vänsterpartiet har litet dåligt samvete i denna fråga och beskriver också Centerns agerande från sin utgångspunkt?

Per Rosengren säger att konkurserna har ökat oroväckande de senaste åren. Jag vill fråga Per Rosengren vad Vänsterpartiet och Per Rosengren gör för att förhindra att ökningen fortsätter. Att vi har berett ärendet länge i utskottet beror ju inte på att Centerpartiet har suttit överksamt. Vi har ju försökt påverka regeringen i sakfrågan åt det håll som vi önskar. Vi har insett att regeringen inte hade majoritet i sakfrågan.

Hade vi kunnat fortsätta att resonera – om inte Vänsterpartiet hade hoppat in – är det möjligt att vi nu hade haft en mer komplett lagstiftning. Det har vi inte, eftersom Vänsterpartiet har ställt sig bakom regeringens förslag. Jag vill då fråga: Tror ni inte på det som ni skriver i er egen motion om förmånsrättens status, skatteprivilegium och annat?

Anf. 30 PER ROSENGREN (v)

Herr talman! Först och främst ställer Agne Hansson frågan vad vi gör för att minska antalet konkurser. Det handlar i detta fall mycket om skattefrågor. Vi har lagt fram förslag om skattelättnad för småföretag och investeringsavdrag för att minska den höga räntan. Vi är de enda som har lagt fram konkreta förslag på dessa områden för att stödja de små företagen.

Vi gick från början emot de smått vansinniga momshöjningar som Centern och Socialdemokraterna införde och sedan fick backa från. Jag vill erinra Agne Hansson om att det förslag som ni sedan har lagt fram är identiskt med det förslag som vi väckte i skatteutskottet. Jag välkomnar det.

När det gäller lagutskottets agerande har vi kollat upp att det inte hände någonting i ärendet. Det fanns inga kontakter mellan Centerpartiet och socialdemokratin i det föreliggande ärendet när vi grep in och försökte föra frågan framåt. Jag är fullkomligt övertygad om att det inte hade hänt någonting under nästa höst och inte heller under nästa vår. Ni hade fortsatt att ligga och guppa och väntat ut varandra. Någon var tvungen att gå in och ta ett ansvar, och det var inte Centerpartiet som gjorde det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 7 §.)

7 § Patientskadelag m.m.

Föredrogs

Lagutskottets betänkande 1995/96:LU27

Patientskadelag m.m. (prop. 1995/96:187)

Anf. 31 KERSTIN HEINEMANN (fp)

Herr talman! Folkpartiet liberalerna anser att det är bra att vi i Sverige nu får en lagreglering av den tidigare frivilliga patientförsäkringen. Vi anser dock att det i propositionen finns en brist vad gäller informationsfrågorna. Regeringen har visserligen övervägt att låta ersättningsrätten enligt patientskadelagen omfatta skador som uppkommit till följd av bristande information till eller vid uteblivet samtycke från patienten. Man har dock funnit frågorna för komplexa för ett sådant ställningstagande nu och stannar vid att man avser att följa utvecklingen och därefter överväga om frågan behöver utredas i särskild ordning.

Enligt Folkpartiets uppfattning utgör informationsfrågorna och kommunikationen mellan patient och vårdgivare ett icke ringa problem i hälso- och sjukvården. Erfarenheterna från Ansvarsnämnden, från försäkringskassorna, från de myndigheter som handlägger patientärenden och inte minst från politiker som kontaktats av patienter som kommit i kläm i hälso- och sjukvården visar att det finns allvarliga kommunikationsbrister, som kan skada människor t.o.m. för livet.

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Patientskadelag m.m.

Prot. 1995/96:105
4 juni

Patienter har inte fått begriplig information om vad som hänt, om varför en skada har bedömts så som skett eller om varför en skada lett till ersättning på den nivå som blivit fallet. Mycket av detta skulle ha kunnat undvikas om informationen förmedlats på ett begripligt sätt och om informatören förvässat sig om att patienten förstått innehållet i beslutet.

Ett annat problem som många patienter, vilka skadats i hälso- och sjukvården, tar upp är avsaknaden av hjälp med utformningen av skadeanmälan. I utskottets betänkande hänvisas till förtroendenämnderna och även till de patientombudsmän som finns inom vissa landsting. De gör ett viktigt arbete, men vi tycker inte att det är tillräckligt. Erfarenheterna talar för att det borde finnas någon instans för patienterna att vända sig till för hjälp med utformningen av skadeanmälan. Det behöver utredas vilken instans som är lämpligast för ett sådant stöd. Därför anser vi i enlighet med vår motion att propositionen borde ha innehållit förslag såväl om bristande information eller uteblivet samtycke i samband med behandling som om hur kommunikationen mellan patient, försäkring och berörda myndigheter borde gå till samt om hur patienterna skulle kunna få hjälp att utforma sin skadeanmälan. Nu finns det inga sådana förslag. Därför anser vi i vår motion att Kommittén om hälso- och sjukvårdens organisation, HSU 2000, bör få tilläggsdirektiv att utreda dessa frågor och komma med förslag till åtgärder. Detta hänger nära samman med det tilläggsdirektiv som kommittén redan har om åtgärder som kan vidtas för att stärka patientens ställning i hälso- och sjukvården.

Fru talman! Jag yrkar härmed bifall till reservation nr 2.

Anf. 32 TANJA LINDERBORG (v)

Fru talman! Även jag vill yrka bifall till reservation nr 2.

Vi i Vänsterpartiet tycker att det är väldigt bra att det nu införs en patientskadelag. Vi har valt att instämma i Folkpartiets kritik mot att patientskadelagen inte skall omfatta skador som uppkommit till följd av brist på information. Kerstin Heinemann redogjorde för detta på ett mycket bra sätt.

Vi delar också Folkpartiets uppfattning om att det borde finnas en fristående instans som patienterna kunde vända sig till för att få aktiv hjälp till ersättning och prövning av disciplinära åtgärder mot felaktig behandling. Vi har motionerat om att man skall inrätta en statlig ombudsmannainstitution, dvs. en statlig patientombudsman, dels i samband med den allmänna motionstiden, dels i samband med propositionen om förstärkt tillsyn över hälso- och sjukvården, vilken skall behandlas under nästa punkt på föredragningslistan. Av den anledningen vill jag inte förlänga denna debatt.

Anf. 33 YVONNE RUWAIDA (mp)

Fru talman! Patientskadelagen som vi har framför oss på bordet är en väldigt bra lag. Det är bra att den har kommit till.

Vi vill komplettera den med det som man från Folkpartiet och Vänsterpartiet talade om, dvs. att informationen skall förbättras och att ersättning skall kunna utgå vid skada som uppkommit som en följd av bristande information eller uteblivet samtycke.

Vi vill även komplettera patientskadelagen genom att vi anser att alla skador som orsakats av tandvårdsmaterial skall berättiga till ersättning. Alla de som har tandfyllningar av amalgam skall kunna få ersättning för skadan. Men vi anser att man bör använda sig av en försiktighetsprincip. Man skall inte använda material till tandfyllningar som man bevisligen vet inte är bra och som i framtiden kan komma att skada patienterna.

Det står i propositionen att biverkningar som beror på att ett olämpligt tandvårdsmaterial har använts vid behandlingen berättigar i princip till ersättning enligt lagen. Sedan står det att rätten till ersättning vid sådan skada, liksom vid alla övriga typer av i och för sig ersättningsgilla patientskador, gäller om skadan skulle ha kunnat undvikas antingen genom ett annat utförande av det valda förfarandet eller genom val av annan behandlingsteknik eller annan behandlingsmetod som skulle ha tillgodosett vårdbehovet på ett från medicinsk synpunkt mindre riskfyllt sätt.

Vi anser inte att man får ersättning för det mesta. Det finns många fall där man inte får ersättning fast man borde få det. Har man en sådan komplettering av patientskadelagen innebär det också att industrin kommer att bemöda sig att ta fram tandvårdsmaterial som är mycket bättre än dagens. Det tycker vi är angeläget.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 34 BENGT KRONBLAD (s)

Fru talman! Propositionen som vi nu diskuterar behandlar patient-skadeersättning. I utskottets betänkande 1995/96:27 diskuteras utvecklingen av patientskadelagen och på vilket sätt som den skall utgöra en trygghet för patienterna.

Fru talman! Jag vill göra några kommentarer inför detta beslut.

Patienterna är en utsatt grupp. Det behövs ett särskilt system för ersättning av personskador som drabbar dem i samband med behandling inom hälso- och sjukvården.

Genom den nya lagen stärks patienternas ställning. Syftet är att patienterna snabbt och på ett rättssäkert sätt skall kunna få ersättning för inträffade skador. Genom den obligatoriska försäkringsskyldigheten för alla vårdgivare och genom tillskapandet av patientförsäkringsföreningen skall ingen längre behöva riskera att inte få ersättning därför att vårdgivarna inte har tecknat patientförsäkring.

Det innebär att vårdgivarna är skyldiga att teckna patientförsäkring som täcker sådan ersättning. Med vårdgivare avses såväl offentliga som privata vårdgivare. Från 1975 och fram till 1994 fanns det ett konsortium för patientförsäkringar. 1992 tillsattes en särskild utredare. Anled-

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

***Fel! Okänt
växelargument.***

ningen till detta var att konsortiet ej var förenligt med den nya konkurrenslagen och ej heller med EU-medlemskapet.

Lagutskottet delar regeringens bedömning och anser i likhet med i stort sett samtliga remissinstanser att det behövs ett särskilt ersättnings-system för skador som drabbar patienter.

Den grundläggande definitionen av begreppet hälso- och sjukvård finns i 1 § i hälso- och sjukvårdslagen. Begreppet innebär medicinskt förebyggande åtgärder, utredning och behandling av samtliga sjukdomar och skador samt sjuktransporter. Allt detta omfattas nu av den nya patientskadelagen.

Fru talman! Angående tandvård begär Miljöpartiet i en motion att även biverkningar av tandvårdsmaterial skall gälla patientskadelagen.

Lagutskottet konstaterar att lagen gäller även tandvård. Trots detta reserverar sig Miljöpartiet och Yvonne Ruwaida. Jag bedömer detta mera som en typ av okynnesreservation. Jag vill också understryka att det är en felaktig signal att i ett betänkande ge uppgifter som innebär att det uppstår en osäkerhet om när patientskadelagen gäller eller icke. Jag vill därför här säga att tandvård regleras i patientskadelagen.

I reservation nr 2 begärs mera information mellan patienter och myndigheter. Såväl socialutskottet som lagutskottet konstaterar att regeringen utfäst sig att följa utvecklingen och överväga om frågan behöver utredas i särskild ordning.

Jag vill också understryka att förtroendenämndsverksamheten inom hälso- och sjukvården har en viktig uppgift i sammanhanget. Även patientombudsmannen är en viktig resurs för patienter som är i behov av stöd och hjälp med information.

Fru talman! Med det anförda yrkar jag avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets hemställan.

Anf. 35 YVONNE RUWAIDA (mp)

Fru talman! Bengt Kronblad betecknade min reservation nr 1 som en okynneshandling. Om Bengt Kronblad inte förstår min reservation är han alltid välkommen att fråga mig innan vi tar upp en diskussion under plenum.

Vad jag begär är att man skall kunna få ersättning för alla biverkningar som beror på ett olämpligt tandvårdsmaterial. Det kan man inte i dag, om det material som vid behandlingstillfället inte var erkänt som skadligt av vissa specialister eller erfarna yrkesutövare. Det är därför vi reserverar oss. Det är ingen okynneshandling, Bengt Kronblad.

Anf. 36 BENGT KRONBLAD (s)

Fru talman! I patientskadeförsäkringen ingår också tandvård. När man då ger felaktiga signaler genom att i reservationer ifrågasätta detta, så kan faktiskt patienter som läser betänkandet och sedan råkar läsa Miljöpartiets reservation få uppfattningen att man inte har den säkerhet som försäkringen ger. Jag bedömer det som allvarligt när Miljöpartiet i riksdagen ger sådana informationer som kan leda till att personer som är berättigade till ersättning inte söker sådan. Det är det som jag tycker är ett felaktigt handlande.

Anf. 37 YVONNE RUWAIDA (mp)

Fru talman! Utskottet självt skriver att man faktiskt inte får ersättning för biverkningar på grund av olämpligt tandvårdsmaterial. Men man skriver det inte tydligt utan litet grand i kringelform. Men vad det innebär står på s. 8, som jag läste upp i mitt anförande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Beslut

JuU23 Skattebrott

Mom. 1 (avslag på propositionen m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Mom. 2 (skatteförseelse)

1. utskottet

2. res. 2 (c)

Votering:

215 för utskottet

20 för res. 2

52 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 10 m, 19 fp, 19 v, 14 mp, 12 kds

För res. 2: 20 c

Avstod: 52 m

Frånvarande: 20 s, 18 m, 7 c, 7 fp, 3 v, 4 mp, 3 kds

Rolf Gunnarsson, Göran Lennmarker och Stig Rindborg (alla m) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 3 (grovt skattebrott)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

212 för utskottet

19 för res. 3

65 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 3 m, 20 c, 21 fp, 14 mp, 12 kds

För res. 3: 19 v

Avstod: 65 m

Frånvarande: 19 s, 12 m, 7 c, 5 fp, 3 v, 4 mp, 3 kds

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Mom. 4 (redovisning av mervärdesskatt)

1. utskottet

2. res. 4 (fp)

Votering:

207 för utskottet

21 för res. 4

68 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 2 m, 20 c, 18 v, 14 mp, 12 kds

För res. 4: 21 fp

Avstod: 68 m

Frånvarande: 20 s, 10 m, 7 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 3 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU18 Särskild utlänningskontroll

Kammaren biföll utskottets hemställan.

LU11 Lag om företagsrekonstruktion, m.m.

Mom. 1 (avslag på förslaget till lag om företagsrekonstruktion, m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, mp)

Votering:

262 för utskottet

35 för res. 1

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 68 m, 20 c, 19 v, 12 kds

För res. 1: 21 fp, 14 mp

Frånvarande: 18 s, 12 m, 7 c, 5 fp, 3 v, 4 mp, 3 kds

Mom. 11 (statens borgenärsfunktion vid ackord)

1. utskottet

2. res. 6 (m)

Votering:

189 för utskottet

82 för res. 6

27 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 20 c, 7 fp, 19 v

För res. 6: 70 m, 12 kds

Avstod: 13 fp, 14 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 c, 6 fp, 3 v, 4 mp, 3 kds

Mom. 12 (förmånsrättslagen)

Yrkanden:

1. utskottet
2. res. 7 (m)
3. res. 8 (c)
4. res. 9 (fp)
5. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till mot. L11 yrk. 1 (kds)

Förberedande votering 1:

22 för res. 9

12 för mot.

266 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Förberedande votering 2:

22 för res. 8

21 för res. 9

256 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Förberedande votering 3:

71 för res. 7

21 för res. 8

207 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

163 för utskottet

71 för res. 7

66 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 1 fp, 19 v

För res. 7: 71 m

Avstod: 20 c, 20 fp, 14 mp, 12 kds

Frånvarande: 18 s, 9 m, 7 c, 5 fp, 3 v, 4 mp, 3 kds

Mom. 14 (återtagandeförbehåll)

1. utskottet

2. res. 12 (c, fp)

Votering:

242 för utskottet

41 för res. 12

15 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 143 s, 68 m, 19 v, 12 kds
För res. 12: 20 c, 21 fp
Avstod: 1 m, 14 mp
Frånvarande: 18 s, 11 m, 7 c, 5 fp, 3 v, 4 mp, 3 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

LU27 Patientskadelag m.m.

Mom. 3 (biverkningar av tandvårdsmaterial)

1. utskottet
2. res. 1 (mp)

Votering:

284 för utskottet

15 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 70 m, 20 c, 20 fp, 19 v, 12 kds

För res. 1: 1 fp, 14 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 c, 5 fp, 3 v, 4 mp, 3 kds

Mom. 4 (ersättning vid bristande information m.m.)

1. utskottet
2. res. 2 (v, fp, mp)

Votering:

246 för utskottet

54 för res. 2

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 71 m, 20 c, 12 kds

För res. 2: 21 fp, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 18 s, 9 m, 7 c, 5 fp, 3 v, 4 mp, 3 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om samlad votering

På förslag av talmannen medgav kammaren att återstående ärenden på dagens föredragningslista fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

8 § Förstärkt tillsyn över hälso- och sjukvården

Prot. 1995/96:105

4 juni

Föredrogs

Socialutskottets betänkande 1995/96:SoU18

Förstärkt tillsyn över hälso- och sjukvården (prop. 1995/96:176)

*Förstärkt tillsyn över
hälso- och sjukvården*

Anf. 38 ANNIKA JONSELL (m)

Fru talman! Jag vill förklara bakgrunden till Moderaternas reservation och särskilda yttrande till betänkandet om tillsyn över hälso- och sjukvården.

Vi har ingen annan mening än utskottet i övrigt när det gäller lagregleringen av ledningen inom hälso- och sjukvården. Redan förra gången när ledningsansvaret var uppe till avgörande i kammaren var vi tveksamma till den dåvarande socialdemokratiska rigida linjen att det nödvändigtvis måste vara en läkare som leder verksamheten. Det är alltså den linjen som Socialdemokraterna nu har svängt 180 grader från.

Däremot får ju inte en öppnare hållning innebära att man slår över i den andra extremen och förringar värdet av medicinsk kompetens. Därför understryker vi i ett särskilt yttrande att det är viktigt att den professionella kompetensen ges en fortsatt stark ställning i sjukvården.

Inom en servicesektor, som ju sjukvården är, är det givetvis naturligt att sätta patientens intressen främst. Det innebär att kvaliteten i vården måste prioriteras och att ledningens kompetens på det området är oerhört viktig. Det är därför enligt vår mening viktigt att den som är chef för en medicinskt behandlingsinriktad verksamhet har en professionell kompetens. Beroende på verksamhetens huvudsakliga inriktning kommer behovet av kompetens att variera. Detsamma gäller därmed förstås också behovet av lämplig chefskompetens.

Inom näringslivet ser vi i dag, för att ta ett exempel, en allt tydligare tendens till att man övergår till en mer professionell ledningsstruktur i stället för den tidigare, kanske ofta mer byråkratiska. Det är så klart en klar fördel att ledarna har gedigen kunskap om den verksamhet de leder.

Om den medicinska kunskapen på chefsnivå försvagas riskerar patientens behov att skjutas i bakgrunden till förmån för andra värderingar, t.ex. ett förstärkt politiskt inflytande över den rena vården och en starkare politisk styrning från landstingens sida. Eftersom legitimerad personal inom vården har en speciell lojalitet mot patienten som en följd av dess yrkesetik, medan en chef med en annan bakgrund sannolikt har större lojalitet mot den som ansvarar för verksamheten, dvs. i stort sett alltid landstinget, är det en fördel för patienten med så mycket professionellt ansvar som möjligt.

Det är viktigt att påpeka att problemen med chefskap inom vården kommer av att sjukvården i hög grad är en politiskt styrd och hårt byråkratiserad monopolverksamhet, där tillsättningen av chefer ofta tyvärr skett på andra grunder än vad den hade gjort inom en konkurrensutsatt verksamhet. Men om det offentliga monopolet bryts upp och produktion i konkurrens tillåts inom vården är vi övertygade om att en profess-

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

ionell organisation med för patienterna säkra och effektiva chefskap skulle utformas utifrån lämplig kompetens i de enskilda fallen.

När det gäller tillsynen av hälso- och sjukvården anser vi liksom majoriteten i utskottet att det är riktigt att man koncentrerar denna så långt det är möjligt till Socialstyrelsen. En mer koncentrerad tillsyn ökar kompetensen och medför att samma krav ställs oberoende av vem som är huvudman för vården.

Däremot anser vi inte att ett överförande av verksamhetstillsynen från Skolverket till Socialstyrelsen av skolhälsovården borde vara nödvändigt för att säkerställa skolhälsovårdens goda kvalitet. Regeringens förslag innebär ju att Socialstyrelsen skall ha tillsyn över personalen inom skolhälsovården. Så har också varit fallet hittills, men Skolverket har ansvarat för verksamhetstillsynen. Vi anser alltså att det bör fortsätta att vara så, därför att ett överförande av verksamhetstillsynen förmodligen inte skulle gagna skolhälsovårdens funktion. Det skulle göra att skolhälsovården för mycket skiljs ut från den övriga skolverksamheten, vilket kan vara negativt. Det får alltså bli ett slags balansgång mellan värdet att å ena sidan koncentrera tillsynen så mycket som möjligt till Socialstyrelsen, och å andra sidan låta skolhälsovården verka så nära skolverksamheten i övrigt som möjligt. I det läget landar vi på att låta situationen vara som den är nu och alltså ha kvar verksamhetstillsynen hos Skolverket.

Däremot vill jag gärna säga att det är beklagligt att Skolverket hittills har ägnat denna tillsyn så litet intresse. Om man inte i framtiden sköter detta på ett tillfredsställande sätt finns det all anledning att återkomma till var denna tillsyn skall ligga.

Fru talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservation 3 till det aktuella betänkandet.

Anf. 39 BARBRO WESTERHOLM (fp)

Fru talman! Vi har framför oss en ny lag om tillsyn över hälso- och sjukvården. Man tar upp en gammal trätofråga, nämligen hur ledningsansvaret inom hälso- och sjukvården skall regleras. Olika personalgrupper har olika syn på vem som är bäst skickad att leda en verksamhet som kräver både kvalitet och säkerhet. Kompetens hos den som har ledningsansvaret är ju här A och O.

I propositionen tas på ett mycket bra sätt upp vikten av att ledningsfunktionen är tydlig och har ansvar bl.a. för den löpande verksamheten, upprätthåller och bevakar att hälso- och sjukvårdsverksamheten tillgodoser en hög patientsäkerhet men också god kvalitet av vården och en kostnadseffektivitet, vilket i dagens läge är extra viktigt.

Vilken kompetens den som leder en viss verksamhet skall ha, skall enligt propositionen vara beroende på vilken inriktning och omfattning som verksamheten har och vilket ansvar som läggs på den här ledningsfunktionen. Man föreslår att verksamhetschefen skall ha ett samlat ansvar över verksamheten men kunna delegera eller uppdra åt annan att ansvara för vissa delar av den beroende på kompetens.

I propositionen anges också att Socialstyrelsen i allmänna råd närmare skall ange vilka grundläggande krav som fordras på verksamhetschefen med hänsyn till inriktningen av hälso- och sjukvården. Därmed anser vi i Folkpartiet liberalerna att man har fått en salomonisk lösning på ett mångårigt problem, där ledningsansvaret först exklusivt låg på läkarna för att sedan splittras upp i ett administrativt och medicinskt ansvar, för att därefter åter bli mer läkarkoncentrerat. Och nu, efter uppföljning av senare års erfarenheter, har Socialstyrelsen landat på det som sedan utgjorde underlag för denna proposition. Det blir nu en viktig uppgift för Socialstyrelsen, tillsynsmyndigheten, att formulera dessa allmänna råd utifrån de krav på säkerhet och kvalitet som man kan ställa på vården.

Vi har väckt en rad motioner som har lett till reservationer som är fogade till detta betänkande. På det stora hela är vi i sak överens med utskottsmajoriteten. Det är takten som vi ser litet olika på när det gäller vissa frågor just med tanke på kvalitet och säkerhet. Det gäller t.ex. laboratorierna och laboratorieassistenterna. Vi vill genom ett tillkännagivande skynda på regeringen så att inte några onödiga olycksfall inträffar i vården.

Vi tar även upp kvalitetssäkring, en egenkontroll av verksamheten. Vi anser att det skall ingå i hälso- och sjukvårdspersonalens ordinarie arbetsuppgifter, eftersom vi av erfarenhet vet att detta kan komma att läggas längre ned på prioriteringslistan och t.o.m. bli något av en fritidssysselsättning.

Vi har även tagit upp skolhälsovården. När det gäller detta vill jag instämma i Annika Jonsells synpunkter på vikten av att verksamhetsansvaret ligger kvar på Skolverket, därför att skolhälsovården är så nära kopplad till folkhälsoarbetet. Den hälsofostran som skolan borde ägna sig åt har tyvärr inte varit så framgångsrik som vi skulle ha önskat. Om man ytterligare skulle splittra upp detta ansvar genom att låta tillsynsansvaret föras över till Socialstyrelsen, tror vi att man ytterligare minskar intresset inom skolans värld för hälsofostran. Men det är viktigt att man nu följer upp att Skolverket verkligen tar sitt ansvar på detta område.

Vi har skrivit en reservation om patientens ställning, att patienten skall vara i centrum och att det är viktigt med god kommunikation mellan vårdgivare och vårdtagare, så att inga missförstånd uppstår. Vi har även tagit upp behovet av hjälp med att skriva skadeanmälan när man är sjuk och har fått en skada. Då kanske man inte är stark nog eller har tillräckliga kunskaper att skriva en bra skadeanmälan. Detta har vi just nu voterat om i samband med ärendet om en patientskadelag. Då fick Folkpartiet liberalerna stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet. I den reservation som vi har fogat till detta betänkande finns dessa båda partier inte med. Det skulle vara intressant att i debatten få veta om det är ett olycksfall i arbetet att dessa partier inte har uppmärksammat att samma fråga är uppe i två utskott eller om det finns någon speciell avsikt med att de inte finns med i reservationen till detta betänkande.

Vi har också tagit upp att man kan gradera sanktioner för att så att säga rehabilitera läkare som har gjort fel i samband med behandling.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag mötte den här frågan på läkemedelsområdet och tyckte att utbildning kanske skulle vara bättre än repressalier. Vi vill skynda på skeendet i denna fråga, medan regeringen vill avvakta utredning.

Folkpartiet liberalerna stöder naturligtvis alla de reservationer där vi finns med, men vi yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 3 under mom. 7 samt till reservation 7 under mom. 12.

Anf. 40 STIG SANDSTRÖM (v)

Fru talman! Jag kan i likhet med Barbro Westerholm säga att vi är ganska nöjda med detta betänkande. Också vi har ett antal yrkanden men har inte nått ända fram på alla punkter. Vi får väl återkomma.

Vi ville t.ex. att benämningen patientansvarig legitimerad läkare skulle ersättas med patientansvarig legitimerad behandlare. Vi menar att samordning och planering av vård- och behandlingsarbete inte bör förbehållas endast läkare utan att även andra yrkesgrupper, framför allt psykologer, kan ta ett huvudansvar för en patient.

I betänkandet uttalas att behovet av legitimerad patientansvarig läkare bör utvärderas, och vi kan väl nöja oss med det. Vi har inte reserverat oss på den punkten, men vi tror att det skulle vara ett steg framåt att vidga detta begrepp.

Vi tycker, som har sagts här tidigare, att förslaget om att verksamhetschefer inte behöver vara läkare liksom förslaget om att skärpa kravet på kvalitetssäkring är bra. Jag tror att uppmärksamheten kring Medanalysskandalen har bidragit till att skynda på detta litet grand, vilket är bra.

Socialstyrelsen får nu ett samlat tillsynsansvar över all hälso- och sjukvård. Det är bra. Det finns dock ett undantag, nämligen försvaret, något som Miljöpartiet har uppmärksammat. Jag tycker att det är bra. Jag har inte tidigare stött den reservationen, men om Miljöpartiet tänker begära votering, kan jag tänka mig att göra det. Jag har inte lyckats finna någon bra motivering till att försvaret skall undantas. Det är väl viktigt att man har tillsyn även över dess hälso- och sjukvård.

Huvudpunkten, där jag vill framföra ett yrkande, är reservation nr 6 om patientombudsman. Barbro Westerholm undrade vad det är för skillnad mellan vår och hennes reservation. Jag anser att vår är mera långtgående och precis. Det ärende som tidigare behandlades i lagutskottet gällde mera ett allmänt krav, och där hade vi inte något långtgående yrkande om en patientombudsman, men det har vi i det här betänkandet, som jag anser vara mer verksamhetsinriktat.

Vi vill att det skall inrättas en fristående statlig ombudsmannainstitution för sjukvårdsområdet, dvs. en statlig patientombudsman, till vilken patienterna i första hand kan vända sig med sina klagomål på vården. De kan där få aktiv hjälp med ersättningsanspråk, prövning av disciplinära åtgärder mot felande sjukvårdspersonal osv. En sådan instans skall även vara lokalt förankrad.

Det har nu rests invändningar mot detta. Man hänvisar exempelvis till att de förtroendemannanämnder som skall inrättas i kommuner och landsting skall ta hand om detta. Man hänvisar också till att Socialstyrelsen har ett tillsynsansvar och att det skall räcka med det. Problemet är att det inte räcker.

Socialstyrelsen uppfattas av allmänheten som en myndighet. Jag har all respekt för Socialstyrelsens ambitioner, men någon allmänhetens ombudsman kan den inte uppfattas som.

Det är likadant med landstingens och kommunernas organ. Också de uppfattas som parter i målet. Man har visserligen tänkt att landstinget skall vara patienternas företrädare, men vi vet hur det är i praktiken, framför allt i dessa nedskärningstider. Det är verksamheten som går främst. Man slår vakt om sin verksamhet, och om folk börjar klaga reser man sig upp till försvar. Man angriper inte sin egen verksamhet, som man är huvudansvarig för.

Det finns t.o.m. exempel på att man i vissa kommuner har utsett kommunstyrelsen till förtroendenämnd. Hur skall det uppfattas bland allmänheten att kommunstyrelsen är motpart men samtidigt skall vara patientens företrädare? Det blir väldigt förvirrande.

Det finns helt klart ett behov av en oberoende instans, och vi kommer att driva den här frågan vidare.

Det hänvisas också till HSU 2000, och det är riktigt att frågan har varit uppe där. Eftersom jag sitter med i utredningen kan jag dock säga att det blir en ytterst summarisk behandling och att det inte blir något steg framåt i den här omgången.

Jag tycker att det här gäller ett angeläget behov, och jag vill yrka bifall till reservation nr 6.

Jag vill, eftersom jag har någon minut kvar av taletiden, också ta upp ytterligare en fråga. Det har kanske gått troll i ordet patientombudsman. På vissa sjukhus använder man detta ord för förtroendemannanämnderna, och det rör kanske till begreppen något. Men av det som jag tidigare sagt framgår att vi vill ha en oberoende instans. Vi kan kalla den "allmänhetens ombudsman", om det passar bättre, eller tala om upprättande av medborgarkontor.

Jag tror att det som vi syftar till ligger rätt i tiden.

Anf. 41 THOMAS JULIN (mp)

Fru talman! I stort sett är propositionen och betänkandet om tillsyn över hälso- och sjukvården bra, men vi anser i Miljöpartiet att det hade varit bättre om en enda myndighet hade fått det övergripande ansvaret för hela hälso- och sjukvårdsområdet. Nu blev det inte riktigt så.

Något förvånade konstaterar vi att tillsynsansvaret för hälso- och sjukvården inom försvaret ligger kvar på generalläkaren, som i dag har ansvaret för tillsynen över hälso- och sjukvården samt djurhälsovården inom hela Försvarsmakten. Vi anser att man borde ha tagit steget fullt ut, så att även Försvarsmaktens hälso- och sjukvård omfattades av Socialstyrelsens ansvar.

I den motion som Miljöpartiet väckt med anledning av propositionen anför vi att vi delar Riksrevisionsverkets uppfattning att regeringen

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

borde ha föreslagit att all tillsyn över hälso- och sjukvård och över socialtjänsten skulle ha samlats hos en enda myndighet. Vi anser att den frågan borde ha utretts. Vi tror att det hade varit en fördel med en enda kontrollerande myndighet, som skulle stå helt fri från eventuell lokal påverkan.

Fru talman! Jag står bakom de båda förslag som jag redovisat, men jag nöjer mig med att yrka bifall till Miljöpartiets reservation nr 4 om att även försvaret skall omfattas av Socialstyrelsens tillsyn över hälso- och sjukvård samt till Folkpartiets reservation nr 7.

När det gäller tillsynen över socialtjänsten vill jag säga att jag närmare skall studera hur den i dag fungerar och eventuellt återkomma under den allmänna motionstiden.

Anf. 42 CHATRINE PÅLSSON (kds)

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservation 1 om avslag på propositionen. Jag vill motivera varför den reservationen avgivits.

Vi anser att en sjukvård av hög kvalitet kräver en helhetssyn och även samarbete mellan olika vårdinsatser. Utan helhetssyn riskerar vi att få en suboptimering, där besparingar på ett ställe dyker upp som kostnader på ett annat.

Nästan dagligen får vi rapporter från enskilda som har kommit i kläm på grund av dålig kommunikation i vårdkedjan. En del har skrivits ut från akutsjukvården även om de har ett fortsatt vårdbehov. Utskrivningen har alltför ofta skett utan att detta rapporterats till primärvården, hemsjukvården eller socialtjänsten. Andra människor, ofta äldre, har drabbats på ett sätt som gjort att helt nya vårdbehov uppstått utan att dessa förändringar har vidareanmälts. Många människor drabbas av att huvudmännen inte kan enas om vem som har huvudansvaret för individen och dennes behov. Detta är oacceptabelt och urholkar förtroendet hos allmänheten för att kvaliteten och säkerheten skall kunna hållas på en hög nivå.

Fru talman! För att också i framtiden kunna garantera alla patienter i vårt land, oavsett vårdform, hälso- och sjukvård med hög kvalitet och god säkerhet behövs tillsyn. Vår mening är att den statliga tillsynen skall ses som ett komplement till den av nödvändighet lokalt baserade kvalitetssäkringen, som sjukvårdshuvudmannen har ett stort ansvar för enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Spri skriver i sitt remissyttrande att betydelsen av det kvalitetsarbete som utförs som egen kontroll underskattas i promemorian. Även Landstingsförbundet, Svenska kommunförbundet, Sveriges läkarförbund och Malmö kommun betonar särskilt sjukvårdshuvudmannens egen kontroll som det viktigaste instrumentet vad gäller upprätthållande av kvalitet och patientsäkerhet och ser det som en väsentlig utgångspunkt för tillsynen. Vi delar det synsättet.

Vård och omsorg vid sjukdom och svaghet tillhör de mest grundläggande kraven på trygghet inom välfärden. De krav på kvalitet och säkerhet som förslaget om förstärkt tillsyn över hälso- och sjukvården syftar till hänger mycket samman med resursfrågorna inom hälso- och

sjukvården. Många landsting och kommuner, som har det yttersta ansvaret för hälso- och sjukvården, har ekonomisk obalans och har därför tvingats till stora besparingar. Det kärva ekonomiska läget har visserligen tvingat fram ett fruktbart nytänkande, men sjukvårdshuvudmännen har nu kommit till den smärtgräns där ytterligare indragningar skulle innebära en stor risk för vårdens kvalitet.

Det finns enligt vår mening en stor risk att de grupper som inte kan göra sin röst hörd förbigås. I en svår ekonomisk situation är det lätt att tillmötesgå de grupper som har de starkaste företrädarna, men det är inte alltid de grupper som är de mest utsatta eller har de största behoven. De grupper som är de mest utsatta har oftast inga eller i varje fall inga högljudda företrädare. Just därför är det viktigt med en etisk medvetenhet och mogenhet.

Fru talman! Enligt vår mening bör en förstärkt tillsyn över hälso- och sjukvården därför kopplas samman med de frågor som nu bereds inom ramen för det uppdrag som Hälso- och sjukvårdsutredningen HSU 2000 har. Vi är övertygade om att den lagstiftning som syftar till att säkerställa hälso- och sjukvårdens kvalitet och säkerhet för patienterna måste kopplas samman med frågan om de resurser som sjukvårdssektorn tilldelas. Eftersom denna nödvändighet inte beaktas i propositionen bör propositionen avslås. Regeringen bör därutöver få i uppdrag att göra en översyn av tillsynsreglerna och i det sammanhanget ge ett kompletteringsdirektiv till HSU 2000 om att närmare analysera tillsynsfrågorna kopplade till frågan om vårdens resurser.

Med det yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 43 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik

Fru talman! Jag tror att Chatrine Pålsson och jag är överens om vikten av säkerhet och kvalitet i vården under det förändringsskede som sjukvården nu genomlever på grund av den ekonomi som vi har och den stelhet som finns i systemet att åstadkomma resursbesparande förändringar. Ser inte Chatrine Pålsson en fara i att vänta med den här tillsynslagen? Det tar en tid innan HSU 2000 är i mål och innan detta kommer att leda till en proposition. Är det då inte bättre att ha en modern tillsynslag som Socialstyrelsen kan verka efter under tiden?

Anf. 44 CHATRINE PÅLSSON (kds) replik

Fru talman! Det är naturligtvis viktigt med tillsynen – det vill jag poängtera för Barbro Westerholm. Men om en parlamentarisk kommitté tar ett helhetsgrepp över vårdens resurser och organisation, tycker jag att man bör följa med genom ett nytt förslag för att se till att allt kommer att fungera tillsammans. Ofta har vi i Sveriges riksdag fattat delbeslut i olika frågor. Då har vi sett att det inte alltid blivit den helhet som vi har tänkt. Av det skälet tycker jag att man kunde lugna sig litet grand. HSU 2000 har ändå hunnit med en del och fortsätter att arbeta. Jag tycker att det vore klokt att invänta den utredningen.

Naturligtvis är en god tillsyn A och O inte minst när ekonomin tryter i kommuner och landsting.

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 45 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik

Fru talman! Jag ser alltså med stor oro på vad som kan hända inom vården under dessa neddragningar. Då ser jag den lag som vi nu skall anta som ett bra verktyg för Socialstyrelsen att larma om saker och ting går snett och om det blir ganska dramatiska brister i kvaliteten av vården. Socialstyrelsen behöver då det här verktyget.

Anf. 46 INGRID ANDERSSON (s)

Fru talman! När den s.k. åliggandelagen skulle behandlas av socialutskottet våren 1994 påtalade vi socialdemokrater att det saknas tillsyn över den privata sjukvårdens verksamhet. Den gamla vårdhemsstadgan som finns är föråldrad och svarar inte mot den privata vårdens utveckling mot helt andra verksamheter än vad vårdhemsstadgan täcker. Vi ville då i ett sammanhang behandla individtillsyn och verksamhetstillsyn för vård i enskild regi av patientsäkerhetsskäl.

Vi fick då uppgiften av dåvarande socialministern att ett förslag var under utarbetande och att lagstiftningen skulle utgå från att offentlig och privat vård skulle stå under tillsyn på likvärdigt sätt. Med det lät vi oss nöja den gången.

Frågor kring tillsynen har också aktualiserats i anledning av händelserna kring Socialstyrelsens ingripande mot laboratorieföretaget Medanalys. Vänsterpartiet väckte en motion med anledning av detta. Det föranledde socialutskottet att enligt uttala att det var nödvändigt att skyndsamt få en lagstiftning, där man ställer krav på god kvalitet och hög patientsäkerhet inom hela sjukvården, en kraftfull tillsyn.

Det är därför tillfredsställande att vi i dag kan fatta beslut om en lag om förstärkt tillsyn över hälso- och sjukvården som har enhetliga bestämmelser för all hälso- och sjukvård. Socialstyrelsen föreslås, med undantag för den sjukvård som ges inom Försvarsmakten, utöva tillsyn över all hälso- och sjukvård oavsett driftsform. Den som vill bedriva hälso- och sjukvård skall anmäla detta till Socialstyrelsen, och den skyldigheten gäller också för laboratorieverksamhet.

Genom den nya lagen får Socialstyrelsen de befogenheter som behövs för att utöva tillsyn. Om verksamhet påbörjas eller ändras utan att det anmäls kan böter utdömas, och Socialstyrelsen får rätt att meddela förelägganden och förbjuda hälso- och sjukvårdsverksamhet som inte uppfyller krav på kvalitet och säkerhet. Efterföljs inte förbud eller föreläggande kan böter eller fängelse i högst sex månader utdömas. Men en dialog mellan Socialstyrelsen och vårdgivare förutses redan ha en god inverkan, och i de allra flesta fall kommer det att vara tillräckligt.

I hälso- och sjukvårdslagen införs nu en bestämmelse om att det där hälso- och sjukvård bedrivs skall finnas den personal, de lokaler och den utrustning som behövs för att en god vård skall kunna meddelas. En motsvarande bestämmelse införs i tandvårdslagen. Det är en bra utgångspunkt för Socialstyrelsens tillsynsuppdrag.

Fru talman! Det är inte bara tillsynen som har betydelse för att vården är god och säker för patienten. Vårdgivarens egna åtgärder för att god kvalitet i verksamheten upprätthålls är grundläggande. I den nya

lagen ställs därför krav på att vårdgivaren systematiskt och fortlöpande skall utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten. Sådant kvalitetssäkringsarbete är redan under utveckling, och det är positivt. Det är nu viktigt att vårdgivaren skapar förutsättningar och stimulerar personal till fortsatta insatser på detta område.

Resultatet av ett sådant arbete är viktigt för att höja kvaliteten och stärka patientens ställning och skall fortlöpande återföras till alla som deltar i vårdarbetet. Kvalitetssäkring har också betydelse för att rätt saker görs inom sjukvården – det som ger resultat. Det är också god ekonomi med knappa resurser. Samspelet mellan vårdgivare och tillsynsmyndighet är också mycket viktigt och kan bidra till en säkrare vård genom att förebygga incidenter och fel.

Mot bakgrund av vad jag hittills anfört är det obegripligt att kds yrkar avslag på förslaget om denna lagstiftning och hänvisar till utredningar. Visst inser jag också vikten av att verka för att sjukvården får de resurser som behövs. Men det ena utesluter verkligen inte det andra.

Fru talman! 1991 infördes chefsöverläkarreformen, som innebar ett samlat ansvar för verksamheten inom sjukvården. Den reformen har betytt mycket för utvecklandet av chefskapet inom vården. Men reformen kom att tolkas på ett sådant sätt att frågan gång på gång har kommit tillbaka till utskottet. Möjligheten att inom lämpliga verksamhetsområden utse någon annan än en läkare till chef har inte kunnat utnyttjas. Om Annika Jonsell läser protokollet från den riksdagsdebatten framgår det tydligt att det var vad vi ville.

Nu ersätts begreppet chefsöverläkare med verksamhetschef. Vilken kompetens verksamhetschefen skall ha kan variera beroende på inriktning och omfattning av verksamheten. Utbildning, erfarenhet och personliga egenskaper blir avgörande. Det blir även i fortsättningen viktigt att ledningsfunktionen är tydlig och har god kompetens. Det är viktigt för såväl patienter, anhöriga och personal som tillsynsmyndighet. Begreppet patientansvarig läkare blir kvar, men verksamheten kommer på regeringens uppdrag att utvärderas. Det bör övervägas att även andra yrkeskategorier kan vara patientansvariga.

Fru talman! Utskottet står i stort enigt bakom förslaget om en ny, samlad tillsyn. På en punkt, om tillsyn av skolhälsovårdens verksamhet, har några reserveringar enats om att Skolverket skall ha den uppgiften även i fortsättningen. En läsning av reservationen ger ingen övertygande bild av att det skulle vara önskvärt. Utskottsmajoriteten betonar att Skolverket även i fortsättningen har ansvar för utvärderings- och utvecklingsarbetet inom skolhälsovården och för att integrera skolhälsovården i den pedagogiska verksamheten. Ett exempel är skolsköterskornas deltagande i hälsoundervisning och elevvårdskonferenser. Det finns många andra. Socialstyrelsen får tillsyn över direkta sjukvårdsinsatser, och ett samarbete mellan parterna förutsätts. Det känns som en naturlig ordning.

Så sent som 1994 ställdes försvarets sjukvård, efter en stor genomgång, under generalläkarens tillsyn. Utskottsmajoriteten accepterar den ordningen, eftersom man så nyligen har gjort en stor genomgång och genomfört denna reform, och avstyrker Miljöpartiets reservation.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

I en folktopimotion påpekas med rätta att detta lagförslag innebär att biomedicinska analytiker vid privata laboratorier inte omfattas av bestämmelserna om individtillsyn. Syftet med lagen uppfylls alltså inte fullt ut. Utskottets majoritet är mycket angelägen om att den frågan löses snarast men vill inte föregripa Behörighetskommitténs arbete, som inom kort överlämnas till regeringen för ställningstagande.

När det gäller Folkpartiets krav på juristhjälp till patienter som vill göra skadeanmälan och Vänsterpartiets återkommande krav på en statlig patientombudsman hänvisar utskottsmajoriteten till verksamheten i de förtroendenämnder som finns i landstingen och som har till uppgift att biträda patienten.

De förslag om ytterligare sanktioner när det gäller enskilda yrkesutövare som Folkpartiet talar för tar utskottet inte ställning till nu, eftersom de är under beredning.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 47 BARBRO WESTERHOLM (fp)

Fru talman! Mitt inlägg gäller skolhälsovården. Skrivbordsmässigt är det mest logiskt att tillsynsansvaret skall ligga samlat hos Socialstyrelsen. Men i verkligheten finns det en risk att Skolverket fäster ännu mindre vikt vid folkhälsofrågorna än man har gjort tidigare, när man inte längre har tillsynsansvaret. Vi har haft en del kritiska synpunkter på det.

Jag tar fasta på Ingrid Anderssons referat av majoritetsskrivningarna och förutsätter att man i regeringskansliet kommer att aktivt verka för att det i stället blir en upprustning, med den organisation som det finns en majoritet för i riksdagen.

Anf. 48 INGRID ANDERSSON (s)

Fru talman! I den reservation som gäller Skolverkets fortsatta tillsyn av skolhälsovården sägs att Skolverket på tre år inte har gjort någonting trots att verket har tillsynsansvaret. Det inger inte något förtroende. Man kan förstå det, eftersom Skolverket inte har kompetens att utöva tillsyn över just sjukvårdsinsatserna. Det är nu inte de allra största sjukvårdsinsatserna, som utsätts för de allra största farorna. Det känns ändå riktigt att vi nu får en enhetlig tillsyn såsom förslaget är.

Anf. 49 BARBRO WESTERHOLM (fp)

Fru talman! Jag vill bara tillägga att det är viktigt att vi under nästa riksmöte tar upp hälsofostran i skolan och hur den kan intensifieras, i tider då dessa frågor inte alls prioriteras. Sjukvårdshuvudmännen prioriterar sjukvård framför folkhälsoarbete på flera plan. Jag hoppas att vi kan återkomma till denna diskussion till hösten. Om man inte kan skriva, läsa, räkna och sköta sin egen hälsa när man lämnar skolan är man dåligt rustad för framtiden.

Anf. 50 INGRID ANDERSSON (s)
Fru talman! Det Barbro Westerholm tog upp är viktiga frågor. Där har Skolverket ett fortsatt ansvar. Vi får hoppas att verket tar det ansvaret fullt ut.

Prot. 1995/96:105
4 juni

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 10 §.)

9 § Informationsteknikens användning

*Informationsteknikens
användning*

Föredrogs
Trafikutskottets betänkande 1995/96:TU19
Informationsteknikens användning (prop. 1995/96:125)

Anf. 51 PER WESTERBERG (m)
Fru talman! Låt mig först säga att jag står fast vid samtliga reservationer i detta betänkande som jag har skrivit under. Jag nöjer mig dock med att yrka bifall till reservation nr 1.

Fru talman! I TU19 behandlas informationsteknikens användning med anledning av en proposition i samma ämne. Denna proposition skall ses mot bakgrund av det oerhört utsatta ekonomiska läge som Sverige i dag befinner sig i. Tillväxten i ekonomin är, enligt många prognoser, på väg ned mot nollpunkten under 1996. Vi har under en lång följd av år haft låg tillväxt. Samtidigt tenderar arbetslöshetssiffrorna att ständigt stiga och tänga rekordnivåer. Dessa siffror är höga, även mätt med europeiska och internationella mått.

Siffrorna för ungdomsarbetslösheten är bland de högsta vi har kunnat hitta. Jag har inte kunnat finna att dessa siffror har varit högre i Sverige någon gång under 1900-talet. Samtidigt vet vi att den yngre generationen ligger på en förhållandevis låg nivå när det gäller högre utbildning, jämfört med ett antal av våra närmaste grannländer.

För mig är det självklart att informationstekniken är en av de viktigaste punkterna för att åstadkomma en renässans av det svenska industrisamhället. Den ger en möjlighet att öka sysselsättningen, få tillväxt i ekonomin och även till bra lönenivåer för kommande generationer.

Jag har länge haft som devis att Sverige inte skall bli ett låglöneland. Då måste vi konkurrera med teknik och kunskap snarare än med låga löner. Dessvärre har vi under senare år i allt större utsträckning kommit att konkurrera med låga löner i stället för hög teknisk nivå och hög kunskapsnivå. Ända sedan början av 1970-talet har det relativa teknikinnehållet i Sveriges export minskat i jämförelse med övriga västvärlden. Det är alltså fråga om en stegvis övergång till låglönekonkurrens i stället för teknik- och kunskapskonkurrens. Det är utifrån den utgångspunkten jag ser regeringens proposition 1995/96:125 och de skrivningar vi ser i TU19.

Informationstekniken, som för mig medför en revolution fullt i klass med den industriella revolutionen, ökar i många avseenden möjligheterna till att öka vår tekniska kompetens och vår utbildningsnivå samti-

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

digt som den utgör ett betydande arbetsredskap och ett teknikområde som kan bringa fram ett betydande antal sysselsättningstillfällen i Sverige. Våra förutsättningar är i många avseenden goda, men det behövs en ökad fokusering i Sverige för att vi skall kunna få fram fler jobb och mer tillväxt utifrån de förutsättningar informationstekniken ger.

Det är ingen tvekan om att informationstekniken när det gäller regionalpolitik, utbildning, kommunikationer, underhållning och forskning och utveckling är helt central. Se bara på den uppgradering av telenätet som nu stegvis börjar ske. I praktiken kommer alla som i dag har en vanlig telefon att kunna använda samma nät för att få full multimediekompetens i varje enskilt hushåll inom en mycket överskådlig framtid. Samtidigt kommer man att kunna ta in upp till 100 olika satelitkanaler via samma telesladd.

Det finns också möjligheter till ny konkurrens. Man kommer inte att behöva sladdarna och näten, utan med montering av enkla små antenner på fönsterblecken kan man få samma kompetens med multimedia och kommunikationer utan sladdanslutning. Detta ökar konkurrensen och förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och företagande långt ut i periferin på likvärdiga villkor med företaget inne i storstäderna.

Genom informationstekniken kan vi öppna arkiven på ett sätt som vi knappast har kunnat tidigare. Vi började under min tid i regeringen digitalisera hela Patent- och registreringsverket. Det skulle inte bara vara japanska företag som botanisera i ett av världens främsta patentverk – som Sveriges patentverk faktiskt är – i den främsta teknologin som finns i världen på en lång rad områden. Teknologin skulle göras tillgänglig för varenda småföretagare i hela Sveriges land, så att man med en PC skulle kunna koppla upp sig mot Patentverket och via menyer stegvis leta sig fram. Men skall vi klara denna digitalisering och få den möjligheten fordras fokusering och koncentration av insatserna till det som ger tillväxt, teknikspridning och olika typer av möjligheter till fler sysselsättningstillfällen, förhoppningsvis med bra lönenivåer i Sverige.

Detta bygger vidare på att vi måste utnyttja de tekniska förutsättningarna för att exempelvis ha tekniska attachéer runt om i världen, så att man med en vanlig PC från det lilla företaget i Mullsjö eller i Nyköping, min egen hembygd, skall kunna koppla upp sig, ställa en fråga med elektronisk post till den tekniska attachén i Silicon Valley eller utanför Tokyo och kunna få ett första svar över natten. Därmed får man en möjlighet att se vad som finns att göra på främmande marknader och praktisk möjlighet att därmed följa med i den tekniska utveckling som endast de större företagen har haft kraft och möjlighet till i historisk tid.

Detta bygger också på att vi får fram de interaktiva skärmarna, så att man kan tala med läraren som finns på TV-skärmen samtidigt som han håller föreläsningen i en annan del av landet. Därmed kan man få ut kvalificerad utbildning långt ut i glesbygden, och den lille företagaren kan få kvalificerad utbildning och möjlighet att ställa kvalificerade frågor utan att behöva resa bort från sitt företag. Därmed kan både företagare och personal utveckla sig på kort tid på plats hemma på

orten utan att höga kostnader därmed behöver uppstå för den enskilde personen eller företaget.

Det bygger också på att vi kan packa informationen bättre, leda tåg, bilar, flygplan och mycket annat mycket tätare och utnyttja våra resurser bättre. Men det fordrar ånyo fokusering på det som ger ekonomisk tillväxt och det som ger sysselsättning och att vi inte plottar bort våra satsningar inom informationstekniken på alltför mycket vackra ord och fraser och alltför litet av det som verkligen ger sysselsättning och ekonomiska resultat.

Det finns ett antal saker som kännetecknar de företag i Sverige som har lyckats och är *success stories*; de växer snabbast och anställer flest personer. De kännetecknas ofta av att de använder gammal teknik men kompletterar den med högteknik i någon liten bit, och därmed blir världsunika. De kännetecknas också av att de är mycket små organisationer som går ut i en stenhård exportsatsning på ett utomordentligt tidigt stadium och därmed får ett marknadsgenombrott som de måste ha den nya tekniken till hjälp för att kunna åstadkomma och därmed kunna få fram resultat av. Ett annat kännetecken är att de köper och säljer många komponenter och därmed har de bästa och effektivaste komponenterna i sina produkter oavsett var i världen de produceras. Detta kräver också god tillgång till kommunikation, informationsteknik, elektronisk post och mycket annat.

Skall Sverige klara den här utvecklingen mot tillväxt, fler företag och fler arbetstillfällen, i en situation då vi konkurrerar med kunskapen och tekniken i stället för med de låga lönerna, måste vi satsa på informationsteknik, och satsningarna måste vara fokuserade.

Med "fokuserade" menar jag att dessa satsningar måste bygga på en efterfrågan på den typ av satsningar vi gör. Vi kommer att få en efterfrågan på satsningar när vi tillgodogör oss möjligheten att komma in i flera av de centrala tekniska arkiven och gör dem tillgängliga för alla företagare i hela landet med enkla medel och till låga kostnader. Tekniken används och man får en teknikspridning, men man ökar också förutsättningarna för att tekniken skall kunna användas på andra områden.

Vi menar också att vi i högre grad måste stimulera och locka fram tekniken genom att stimulera särskilda satsningar på områden som vi vet kommer att ge betydande resultat och som man dessutom kan dra nytta av för att bl.a. åstadkomma ökad ekonomisk tillväxt och flera arbetstillfällen.

Men det gäller också att göra den yngre generationen mycket mer van vid IT. Många är redan vana, men kanske alltför många är alltför spelinriktade och för litet inriktade på att använda informationstekniken i sin kunskapsutbyggnad, sin utbildning och sin kommunikation över klotet. Det är det som bygger framtiden och skapar framtidens samhälle och framtidens företag.

Det gäller också att inte försöka sätta *en* standard som alla i Sverige skall anpassa sig efter. Om man gör det är det väldigt lätt att man därmed kväver en stor del av möjligheterna och förutsättningarna att utvecklas och skapa alternativa möjliga utvecklingsvägar.

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Informationsteknikens
användning*

Fru talman! TU:s betänkande 19 innehåller inte så väldigt många kontroversiella bitar i den gemensamma texten. Det är snarast det som inte står i texten som är det kontroversiella. Det finns brister i fokuseringen och i konkretiseringen, och vi saknar satsningarna på just de områden som skapar jobben och tillväxten i ekonomin. Det är det vi skriver i reservation nr 1. Det försöker vi peka på även i reservation 3.

Vi måste se över det rättsliga systemet och lagstiftningsarbetet i Sverige så att det inte i onödan skapar hinder för den ekonomiska utvecklingen och informationsteknikutvecklingen. Vi måste stimulera utvecklingen av IT i skolan. Vi måste se till att lärarutbildningen inte bara standardiseras till en typ av IT-utbildning och en typ av IT-resurser. Mångfalden och möjligheten att pröva olika alternativ måste ges utrymme. SUNET-systemet för högskolevärldens internetkopplingar bör i första hand koncentreras till högskolan och inte plottas bort i alltför stor utsträckning. Vi måste fortsätta satsningarna på distansundervisning, kompetenshöjning och teknikspridning, i synnerhet för företagen. Vi måste datorisera Patentverket, göra de tekniska attachéerna öppna för småföretagen och börja systematisera forskningen på olika områden för att därmed via informationstekniken möjliggöra för de mindre företagen att veta var forskning bedrivs, var man kan dra nytta av den och var man skall ställa frågorna.

Dessutom, fru talman, måste vi se till att vi inte låser oss fast i någon form av markbundet digitalt TV-system, som tyvärr kostar mycket pengar men därtill tenderar att låsa utvecklingen för framtiden.

Med detta vill jag bara markera att det är mer av handling, mer fokusering på teknisk utveckling, ekonomisk utveckling, tillväxt och sysselsättning som är det centrala. Skall Sverige bli en framgångsnation framöver måste vi lyckas med informationstekniken, då måste vi lyckas genom konkurrens med kunskap och teknik, inte med låga löner.

Anf. 52 KARIN STARRIN (c)

Fru talman! Även i samband med det betänkande som vi behandlar i dag kan vi självklart betona hur viktigt det här är, vilken revolution vi står inför, vilka möjligheter som just informationstekniken ger oss. Jag kan hålla med Per Westerberg om den beskrivning han gav av hur många användningsområden just informationstekniken nu kommer att fokuseras på. Det här är vi rörande överens om i trafikutskottet. Vi har samma syn på detta som i många stycken framkommer i regeringens proposition. Vi debatterade ju ett sammanhållet betänkande om IT för första gången den 8 november, och då underströk vi också vilka möjligheter det här ger Sverige.

Men vi varnade också för de klyftor som just informationstekniken kan skapa. Det är viktigt att vi i god tid verkligen är förvarnade om detta, så att vi inte medverkar till att det blir klyftor. Vi ger genom informationstekniken försprång för många, men det kan också innebära hinder inom många olika områden. Vi måste i ett tidigt skede verkligen vara varse de här olika motpolerna.

Vi har läst i propositionen och vi har i betänkandet behandlat just de här olika prioriterade områdena, och vi tycker i utskottet att det är

viktigt att prioritera vissa områden. Det är områdena rättsordning, utbildning och informationsförsörjning. Det krävs ett handlingsprogram som visar hur man når de olika möjligheterna just inom informationstekniken. Vi måste formulera gemensamma mål för att skapa en sam-
syn.

Regeringen skriver att det behövs insatser för att samlas omkring en mer slagkraftig helhet. Men där sätter regeringen punkt. Man visar inte med mera konkreta förslag och innehåll hur man skall få den här slagkraftiga helheten. Det är därför Centerpartiet tillsammans med andra partier står bakom reservation nr 1, där vi efterlyser mer tydliga och konkreta förslag till hur Sverige skall hålla sig väl framme genom att använda informationstekniken.

Inom utbildningens område är det oerhört viktigt att vi ser datatekniken som det suveräna hjälpmedel den är. Det är viktigt, det är angeläget, det är fullständigt nödvändigt att IT-stöd finns med i utbildningen, och det är viktigt att elever så tidigt som möjligt kommer med i dataanvändningen.

Men det är också oerhört viktigt att det här kommer in i lärarutbildningen och att det ställs krav just inom utbildningen, så att det inte är enbart vissa lärare, som känner speciellt just för den här tekniken, som också hakar på och ligger väl framme. Det måste bli ett krav i lärarutbildningen att man lär sig data.

Här skriver regeringen att målet måste vara att datateknik finns inom alla nivåer i utbildningsväsendet inom tre år. Men min fråga till socialdemokraterna och till kommunikationsministern är då: *Hur* tänker man se till att IT finns inom alla nivåer i utbildningen?

Vi måste skapa bättre förutsättningar för företagen – det är vi helt överens om. Det är där vi måste se de nya jobben, inte minst i de riktigt små företagen. Här gäller det att skapa praktiska förutsättningar för just de riktigt små företagen att utrusta sig med datateknik. Vi har i ett förslag påpekat att vi tycker att man måste se över skattelagstiftningen så att företagen verkligen känner att man är beredd att förenkla de olika reglerna.

Regeringen skriver i propositionen, och utskottets majoritet hakar på, att man inte tycker att det är rätt tillfälle att nu ta ställning till det här. Man tycker inte heller att det här är rätt forum att diskutera hur man vill förenkla just för företagen. Jag saknar verkligen tydliga besked och tydliga signaler. Jag tycker att det vore på sin plats att regeringen just vid det här tillfället uttalade att man vill förenkla reglerna, inte minst för de små och medelstora företagen, som är mer beroende av de olika kostnadsnivåerna för att verkligen kunna investera.

Det står i propositionen att alla medborgare kan få tillgång till tjänster på likvärdiga villkor. Staten har ansvar för att utforma en infrastruktur som ger hög tillgänglighet. Det håller vi med om. Men frågan är om man verkligen har fyllt de här olika påståendena med innehåll. Jag anser inte det. Vi från Centerpartiet tycker att det fortfarande saknas tydlig vilja att ge tillgång till de här tjänsterna på likvärdiga villkor. Vi efterlyser mer enhetliga taxor för att det skall vara möjligt för alla,

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

***Fel! Okänt
växelargument.***

oavsett var man bor eller hur man bor, att ansluta sig till de olika höghastighetsnäten.

Vi diskuterade det här mycket under debatten i november, och Monica Green kunde vid det tillfället lugna oss som var oroade redan då med att det skulle komma besked till våren. Det här kommer man att ha synpunkter på i den kommande propositionen, sade hon. Jag har läst, jag har sökt med ljus och lykta, men det jag kan se är just de här två olika påståendena, att man skall få tillgång till tjänsterna på likvärdiga villkor och att tillgängligheten måste vara stor.

Jag tycker inte att det är rättvist med olika nivåer på taxorna och anslutningsavgifterna, och jag tycker att man tydligt och klart måste markera den inriktningen från regeringens sida.

Det här har vi utvecklat i reservation nr 15. Det är den jag tänker yrka bifall till. Självklart står jag bakom alla övriga reservationer med centerbeteckning, men jag yrkar bifall till reservation nr 15.

Anf. 53 TORSTEN GAVELIN (fp)

Fru talman! Trafikutskottet har i sitt IT-betänkande lagt fram förslag om strategier för att bredda och utveckla användningen av IT. Betänkandet följer i stort sett regeringens proposition. Det finns här många bra ställningstaganden – det har även Per Westerberg och Karin Starrin konstaterat – men på en del områden saknas det en vision och en vilja till offensiva satsningar. Grunden till svagheten tror vi ligger i oförmågan att inse utvecklingens betydelse. Jag vill här citera Percy Barnevik, som vid konferensen *Strategier för full sysselsättning* bl.a. sade så här: "IT kommer att förändra praktiskt taget all mänsklig verksamhet – inte bara näringslivet utan våra privatliv, sjukvården, utbildningen, nöjen osv. Och vi har bara sett början. Inom näringslivet handlar det inte bara om de s.k. IT-företagen, utan alla företag är IT-företag i den meningen att alla kommer att tappa konkurrenskraften och slås ut om de ej hänger med. Som vanligt är inte den stora utmaningen tekniken i sig utan människans möjligheter att tillägna sig tekniken och utnyttja möjligheterna. Jag har skämtsamt delat in människor i BC- och AC-typer, *before computer* och *after computer*, där åldersdelaren går kring 40 år. 70 à 80 % av de högre cheferna och 50 % av ingenjörerna i näringslivet är BC, dvs. de har ej växt upp med datorer. En gigantisk omskolning och vidareutbildning är nödvändig." Så långt handlar det alltså om Percy Barnevik.

I själva verket innebär IT-användningen att man ger sig ut på ett okänt hav. Utveckling av IT-tillämpningar är en aldrig avstannande process. Konsekventa arbetsinsatser erfordras för att befintliga tillämpningar skall kunna vidareutvecklas och anpassas till alltmer krävande miljöer i näringsliv och förvaltning. Det finns därmed, enligt vår mening, anledning att i stället för "användning av IT" tala om "utveckling av IT-tillämpningar". Detta språkbruk speglar bättre de aktiva utvecklingsinsatser med åtföljande sysselsättningseffekter som erfordras i IT-samhället.

Först och främst måste man alltid ha den enskilda individens perspektiv som utgångspunkt. Vi kan konstatera att IT förenklar vardagen

på många sätt, främst för dem som har en öppenhet inför den tekniska utvecklingen. Därför måste information om IT understödjas så att man undanröjer mentala hinder och skapar möjlighet för bred förståelse. IT är inte detsamma som Internet. När detta är uppnått kvarstår de många sociala hindren.

Informationstekniken får aldrig bli elitens maktmedel, där medborgaren utan dator är utestängd från sin demokratiska rätt att påverka. Utan ett enda medvetet fattat beslut riskerar medborgarnas makt att flyttas från valdagen till en köpt PC. Dåtidens fattighjon blir nutidens PC-lösa. Det får inte bli ett elektronikklassamhälle med starka och svaga, med egen eller ingen *e-mail*-adress. För liberaler har demokratin en prislapp som är väl värd att betala.

IT skapar även oanade förutsättningar för ökad valfrihet och därmed högre livskvalitet. Distansarbete gör det t.ex. möjligt att arbeta hemma delar av arbetsveckan. En minskad energiåtgång, en minskad nedsmutsning och en lättad av trafiktrycket i storstäderna är en del av de positiva följderna för både samhället och individen.

Utbildning och det livslånga lärandet är en annan liberal kärnfråga som Margitta Edgren kommer att utveckla i sitt anförande.

Näringslivet måste hänga med i utvecklingen. Regeringen fastställer tre centrala mål i en strategi för att bredda och utveckla användningen av IT. Det handlar om i det närmaste självklara uppgifter för staten. Det gäller rättsordningen, utbildningen och samhällets informationsförsörjning. Till dessa tre områden fogas övriga insatsområden, som utgör ett slags restpost där allt är lika viktigt. När allt prioriteras blir inget prioriterat. Hit kvalificerar sig, enligt regeringens omdöme, näringslivet. Enligt Folkpartiet liberalerna är det ett centralt mål att den snabba utvecklingen på IT-området får genomslag i näringslivet. Allt annat innebär en felprioritering. Om inte utvecklingen på IT-området även omfattar företagen kommer vi snart att vara permanent på efterkälken med en ökande arbetslöshet som följd.

IT tillåter dessutom en annan typ av företag och organisationer att växa fram – de nätverksbaserade företagen. Där ersätts de gamla, hierarkiska och formella strukturerna av människor som väljer att jobba med projekt i löst sammansatta och flexibla nätverk. Detta kan möjliggöra för fler människor att fortsätta leva och verka i sin egen hembygd, så att de slipper flytta till storstäderna för att få jobb. Det är en fråga om valfrihet för många – om livskvalitet för andra. För datorn är det ingen skillnad om man sitter i rummet bredvid eller på en annan plats i landet. Genom telefax, dator och telefon är man i centrum – oavsett var man befinner sig. För ett liberalt parti som strävar efter att ge alla lika livschanser och vill utveckla och förstärka egenföretagandet även i en levande landsbygd handlar ett viktigt ställningstagande om den breda spridningen geografiskt.

Men det handlar också om att faktiskt låta företagen vara i fred när det gäller skattepolitiken och fundamentala förutsättningar som ägandestruktur. Förutom det allmänna krångel som omfattar företagandet i dag är det för utvecklingen av IT särskilt viktigt att man tittar på möjligheten att förändra avskrivningsmöjligheterna för strategiska IT-

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

investeringar eller på värden av det intellektuella kapitalet i dessa nya företag där investeringarna finns dolda i kunnande i stället för i maskiner. Dessutom är arbetsrätten ofta ett problem för de nya IT-företagen när det gäller anställning av personal, eftersom kommande arbetsbelastning ofta är svår att förutsäga.

En väl fungerande informationsstruktur kommer sannolikt att vara lika viktig i kunskapssamhället som infrastrukturen i vägar och järnvägar är i dag.

En nation som lyckas skapa en informationsstruktur som upplevs som positiv av medborgarna och gemensam för alla kommer att ha skaffat sig överlägsna konkurrensfördelar gentemot omvärlden. För detta krävs en inre övertygelse och en bärkraftig vision från de politiska ledarna.

Fru talman! Morgondagens samhälle kommer att innehålla väsentliga inslag av det som vi kallar IT. Därför måste vi lära oss att hantera den, så att tekniken främjar företagandet, demokratin, jämlikheten och jämställdheten.

Vi står givetvis bakom alla våra reservationer men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservationen 13.

Anf. 54 STIG SANDSTRÖM (v)

Fru talman! Jag skall ägna en hel del av min tid åt att kommentera de inlägg som har gjorts tidigare. Jag skall inte upprepa allt som har sagts. Det handlar till stor del om att slå in öppna dörrar. Mycket är självklart. Vi är överens i Sveriges riksdag om att vi vill ha demokratiska satsningar, ett fungerande näringsliv och att IT skall komma till god användning när det gäller utbildning, kompetenshöjning osv.

Jag skall i stället försöka ta fasta på vissa skiljelinjer eller kanske ett visst nytänkande.

Alla tre föregående borgerliga talare har efterlyst mer offensiva satsningar och mer handlingskraft. De tycker att detta betänkande är litet för försiktigt. Det handlar mer om en kartläggning av befintliga tillstånd inom datavärlden och om vissa försiktiga funderingar inför framtiden.

Därför var det riktigt roligt att höra de borgerliga företrädarna – moderaten Westerberg och centerpartisten Starrin – prata om revolution. Då kanske t.o.m. en gammal vänstermänniska som jag också törs tala om revolution. Jag tror nämligen att det handlar litet grand om det. Vi har snuddat litet vid att detta är en väldig kraft som vi har fått i vår hand och som kan förändra hela samhället. Per Westerberg var inne på det. Jag tycker inte att den linje som han drog upp var helt felaktig. Vi skall inte slåss för låglönejobb, utan den satsning som vi gör nu gäller höga löner, tillväxt och hög kompetens. Vi skall fokusera, och vi skall koncentrera våra krafter.

Jag tyckte att det var välgörande att höra en moderat prata om sådant i stället för om tjänstesektorn och pigjobb och gräsklippning och lågproduktiva sysselsättningar som inte kan vara någon framtid för Sverige. Jag delar naturligtvis åsikten att vi skall ha riktiga, högkvalificerade arbeten i Sverige.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Informationsteknikens
användning*

Där kommer revolutionen in. Jag menar att ni har glömt bort ett steg. Det är att också människan måste hänga med. Det gäller inte bara den enskilda människan, utan samhället. Här bör det ske en dialektisk växelverkan mellan arbete och kapital, mellan arbetstid och produktivitet. Enligt min mening är det absolut nödvändigt att vi förkortar arbetstiderna och att vi utnyttjar den nya tekniken till att gå ned till 6-timmarsarbetsdag. Om vi förkortar arbetstiden genom lagstiftning sätter vi också ett tryck på företagen. De blir tvingade att använda denna teknik, utnyttja den i sin verksamhet, planering och organisation och lära upp människor att utnyttja den till allas gagn.

På så vis skapar vi en strukturomvandling som är positiv för samhället och som ökar Sveriges konkurrenskraft gentemot länder som arbetar under gammaldags arbetstidsförhållanden osv. Vi blir mycket duktigare, och alla tjänar på det. Människorna tjänar på det, och arbetsgivarna tjänar på det. Hela näringslivet kommer att stå starkare. Det tycker jag att ni har missat.

Det finns också andra följdverkningar. Det frigörs en massa resurser. Människor får kanske tid över till att starta egna företag vid sidan om, om den vanliga arbetsdagen är kort eller själva grunden för försörjningen minskar. Man får tid till utbildning. Man kanske får tid till forskning. Man kanske får tid att umgås med familjen. Man kanske kan utveckla sina egna intressen själv eller tillsammans med andra. Jag menar att det är en absolut grundläggande diskussion som vi måste föra in när vi talar om vad vi vill uppnå med IT-samhället.

Westerberg pratade mycket om stora satsningar osv., men det mest konkreta jag hörde var att han ville öppna arkiven. Han ville speciellt öppna patentarkivet för Sveriges småföretagare. Det tycker jag är respektfullt. Det är en viktig åtgärd.

Jag tycker att frågan om kunskap också är viktig i ett större sammanhang. Vi har i vår motion tagit upp att det kanske är dags att inkalla en FN-konferens för att diskutera hur man skall göra den nya kunskapen tillgänglig med världsmåttstock. G7-länderna och EU-kommissionen håller på att ta ett fast grepp om IT-frågorna tillsammans med USA och Japan. Det finns en stor risk för att man stänger ute fattigare världsdelar och fattigare länder och gör IT till en exklusiv angelägenhet för de rikare länderna, vilket även framgår av utrikesutskottets betänkande. Det är redan i dag så med Internet, t.ex. Internet är inte världsomspännande utan omfattar just de länder som jag nämnde.

Det måste vara angeläget att kunskap blir en fri resurs, som bör kunna spridas tvärsöver hela världen och som kan komma mänskligheten till gagn, och att vi hittar internationella regelverk som kan underlätta det. Det var väl det mest konkreta som Westerberg tog upp.

För egen del tror jag också att vi måste fokusera. Jag har tidigare i debatter här i riksdagen tagit upp framför allt tre områden som jag tycker att det är uppenbart förtjänstfullt att satsa på. Det första är naturligtvis miljön, som vi så ofta pratar om. Här är datorkraften och IT en stor tillgång. Det finns stora möjligheter vad gäller resurshushållning, transportsystem och energisystem. Det finns enorma besparingsmöjligheter. Man kan på ett bättre sätt hantera alla våra råvaror och tillgångar.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det gäller även bättre hantering av människor. Man skall inte slita ut dem på det sätt som sker i dag med mycket övertid, medan en stor del av befolkningen går utan arbete.

Vi har ett annat viktigt område. Det är hälso- och sjukvården. Det har öppnats nya möjligheter på en mängd områden, där man kan utnyttja den nya tekniken. Vi har tithålsoperationer. Vi har telemedicin. Vi har överföring av röntgenbilder på dator osv. Om jag går in på enskilda sjukdomsgrupper kan jag nämna hjärtinfarktsvård. Den ställer ökade krav på kompetens, teknologi och telemedicin. Reumatism kan behandlas med bättre terapier med utnyttjandet av gentekniken, som är ett sidospår till informationssamhället. Vi vet att det gjorts teknologiska landvinningar i behandlingen av artroser, dvs. höfter och knän. Det kommer att öka efterfrågan på teknologi och på nya resurser.

Detta är en viktig tankeställare mot bakgrund av att den svenska sjukvården är i ett väldigt utsatt läge i dag. Den skärs ned ursinningslöst, skulle jag vilja påstå. Vi får tänka om vad gäller sjukvården. Det är en framtidsbransch med stort kunskapsinnehåll och stora krav på kompetens, men också med stora krav på att vi utnyttjar de tekniska möjligheter som finns. Här har vi ett område som vi egentligen bör satsa på, i stället för på de lågproduktiva jobb som nu tas upp i debatten, t.ex. gräsklippning. Jag tror att det kallas RUT-jobb. Det kan inte vara någon framtid.

Jag vill också nämna ett tredje område i anslutning till detta som jag tycker att vi bör fokusera och kraftsamla kring, och det är hjälpmedelsförsörjningen. Det gäller att utveckla hjälpmedel till funktionshindrade. Det har redan i dag gjorts stora framsteg t.ex. för synskadade. Det finns talsyntes, och punktskriften har fått en renässans. Punktskriften är egentligen direkt anpassad till datorn.

Vi har på hörselområdet programmerbara hörselapparater, och vi har rullstolar. Det finns datorstyrning för väldigt många hjälpmedel. Vi menar att Sverige bör vara en föregångare och fokusera och satsa kraft på detta område. Det finns stora behov inte bara i Sverige, utan i hela världen.

Anf. 55 KARIN STARRIN (c) replik

Fru talman! Med all respekt för Stig Sandströms bakgrund och partitillhörighet måste jag fråga om Vänsterpartiet tror att man har lagt beslag på ordet revolution.

Anf. 56 STIG SANDSTRÖM (v) replik

Fru talman! Det var en ovanlig fråga. Nej, det har vi självfallet inte gjort. Vi hoppas att flera skall kunna vara med på det ordet, bara det används rätt.

Anf. 57 ELISA ABASCAL REYES (mp)

Fru talman! Informationsteknikens utveckling i samhället sker på många olika sätt. Inför en sådan utveckling anser vi att det är av yttersta vikt att den politiska viljan vad gäller informationsteknikens framtida status blir tydlig.

Tidigare har den politiska debatten tyvärr präglats av alltför många ord som "spjutspets" och "IT-elit". Dessa ord avslöjar i stor utsträckning oförlösta pojkdrömmar och tvivelaktiga politiska ställningstaganden.

I dag har det östs idel lovord över informationstekniken, och visst instämmer vi i dem. Vi instämmer även i mycket av det som skrivs i propositionen. Vi har dock valt att bidra med våra kritiska synpunkter, vilket inte får tolkas som att vi har en negativ inställning till vare sig propositionen som helhet eller ämnet i sig.

Den första aspekt jag vill ta upp när det gäller Miljöpartiets IT-politik rör marknadsutvecklingen. Där bedömer vi att marknadskrafterna i varje fall hittills till stor del visat sig klara av att på egen hand utveckla såväl hårdvaror som programvaror efter olika konsumenters behov. Det finns ingen anledning för staten att blanda sig i marknadsutvecklingen eller att verka pådrivande och styrande i alltför stor utsträckning. Förhoppningsvis kommer vi framöver att kunna få ett förtydligande av vad som i praktiken avses med det som står i propositionen om att det offentliga aktivt skall stimulera marknaden.

Däremot har vi, vilket också anges i reservation nr 17, föreslagit att marknadsutvecklingen för programvaruföretagen borde vara föremål för utredning så att man kan föregripa en situation då denna sektor kan bli föremål för granskning av Konkurrensverket.

Vidare är det i detta sammanhang värt att notera att ingen CAD/CAM-leverantör i Sverige är ett svenskt företag. Vad det innebär för branschen på sikt, och då framför allt den nationella situationen för branschen, vågar vi i dag inte spekulera i. Det är något som vi skulle vilja ha utrett.

Inför en IT-introduktion på nya områden är det däremot viktigt att tydligt definiera vad som å ena sidan är en funktion eller tjänst som medborgarna skall garanteras tillgång till av staten och vad som å andra sidan är en service som medborgarna i egenskap av konsumenter själva bör stå för. Allt oftare ser vi prov på cirkustricket att socialisera kostnaderna och privatisera vinsterna. Det gäller inte minst väginformatiken, som riksdagen får återkomma till vid senare tillfälle.

Över lag bör man vara ytterst restriktiv med att finansiera introduktionen av IT inom vissa sektorer. Den gemensamma nyttan måste vara så generell som möjligt för att det skall vara möjligt. Ett exempel på sådan nytta är miljövinsterna, som inget särintresse kan tillskansa sig utan som kommer alla människor till godo på kort eller lång sikt. Det finns alla skäl att tro att informationsteknikens utbredning kan leda till betydelsefulla insatser för miljön. Självklart skall man dock ha en strikt lagstiftning om hanteringen av t.ex. uttjänta hårdvarukomponenter och en noggrann bevakning av själva produktionen.

Vi har noterat att regeringen i sin proposition inte anger att miljö skall vara ett av delmålen för den internationella IT-strategin. Självklart skall miljö och långsiktigt, ekologiskt hållbart tänkande genomsyra IT-användningen, men för att öka trovärdigheten bör man även ange miljö som ett delmål i sig.

Det här är alltså den andra aspekten av vår IT-politik.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Informationsteknikens
användning*

En tredje aspekt som är mycket viktig är flykten, om man nu vill kalla det så, från storebrorssamhället. Justitiekottet och konstitutionsutskottet har vid ett antal tillfällen behandlat frågan om det polisiära samarbetet inom den europeiska unionen, Europol, som också är en konvention. Man har även behandlat andra frågor som anknyter till integritets- och rättssäkerhetsfrågorna. Vi har noterat att regeringen anser att rättsordningen bör vara en prioriterad uppgift. Detta välkomnar vi självklart, men vi noterar ändå att varken trafikutskottets eller justitiekottets majoritet verkar visa någon som helst förståelse för de farhågor och ambitioner Miljöpartiet de gröna ger uttryck för i reservationerna 4 och 5.

Jag vill citera en PM om Europolkonventionen som Justitiedepartementet skickat till konstitutionsutskottet den 20 maj i år: "Konventionen tillåter också att det i analysregistren får införas personuppgifter av mycket känslig karaktär, t.ex. politisk åskådning, ras eller etniskt ursprung." Dessa rader borde rimligtvis föranleda en stark reaktion från fler än miljöpartister. Vi finner regeringens och oppositionens motvilja mot att starkt markera i denna fråga mycket anmärkningsvärd, för att inte säga stötande.

Vidare fördes det i går i kammaren en interpellationsdebatt om säpos verksamhet som jag i dag skulle vilja knyta an till. I och med tillgång till digitaliserat spaningsmaterial och digitaliserade spaningsmetoder kan säpo utöka – eller har t.o.m. möjligtvis utökat – sin bevakningsverksamhet i mycket stor utsträckning, kanske mycket större än vad vi egentligen skulle vilja. Säpos verksamhet ligger visserligen inte inom trafikutskottets område, och jag förväntar mig av den orsaken inte heller att kommunikationsministern skall kunna kommentera detta närmare, men eftersom det finns flera frågetecken i detta sammanhang borde det vara rimligt att uppmärksamma ovissheten om t.ex. behov av ny lagstiftning för att undvika onödig och överdriven kontroll av medborgarna.

Vi tycker det är särskilt anmärkningsvärt att Moderaterna och Folkpartiet har varit så tysta. De har ju vid flera tillfällen påpekat att deras politiska grund är individens frihet. Det kan möjligtvis vara deras EU-yrå som gjort dem något förblindande när det gäller kritiskt tänkande i även detta sammanhang, där just ett försvar av individens frihet är så pass viktigt.

Vi har tagit del av såväl regeringens som trafikutskottets ställningstaganden om integritets- och rättssäkerhetsfrågor. Vi förmodar att debatten om det här kommer att fortsätta. Förhoppningsvis kan det också i framtiden finnas en öppning för någorlunda samsyn i dessa frågor och om hur den politiska hanteringen bör ske – innan konventionen är färdig och skall ratificeras på riksdagens bord.

En fjärde mycket viktig del av Miljöpartiet de grönas IT-politik är rättvisaspekterna. Regeringen är tydlig i sin ambition att ingen skall stängas ute från samhället på grund av bristande tillgång, okunskap eller kön. Vi finner självklart detta positivt. Anledningen till att vi reserverat oss är att vi inför regeringens ambition om att införa datorundervisning på skolans alla nivåer inom en treårsperiod särskilt vill

markera problemet med de stora skillnaderna i användning av datorer i elevernas hemmiljö. Föräldrarnas yrkeskategori och familjesituationen är av yttersta vikt för vilken tillgång eleverna har. Därför vill vi att detta problem får mer särskild uppmärksamhet. Inför regeringens nyss nämnda ambition kommer klyftorna i kunskap och tillgång att göras mycket tydliga.

Nu är min taletid slut, så jag hinner tyvärr inte säga allt jag ville säga. Men jag vill yrka bifall till reservationerna 2, 5 och 21 och även särskilt poängtera den uppgörelse som Socialdemokraterna och Miljöpartiet träffade våren 1995 och som nu riskerar att försvinna. Det gäller digitalisering av *public service*-företagen inom radio och TV.

Anf. 58 ULF BJÖRKLUND (kds)

Herr talman! Regeringen har lämnat förslag till en övergripande IT-strategi i syfte att rikta nationens samlade krafter mot informations- och kunskapssamhällets krav och behov. Vi kristdemokrater har en något annorlunda uppfattning om IT-strategin, främst när det gäller val av medel för att nå målen samt statens roll. Detta har vi belyst i vår motion, och jag kommer också att här något beröra dessa frågor.

Som vi alla vet skapar IT nya möjligheter. Informationstekniken har redan gjort intrång i varje människas liv på många olika sätt.

Utvecklingen i IT-samhället visar än en gång på behovet av normer och värderingar i samhället. Med ett så stort informationsflöde som det vi är utsatta för är det viktigt att alla människor har det vi brukar kalla för en inre kompass som en hjälp att värdera information. Exempelvis är censur inte ens möjligt att genomföra på Internet. Det är då viktigt att alla människor själva kan reagera och göra vägval. Detta ökar behovet av en vital etisk debatt, en fungerande överföring av normer och värderingar till nya generationer.

Informationstekniken möjliggör och påskyndar även internationaliseringen i vår värld. Detta är något i grunden mycket positivt, då det bl.a. borde leda till ett större personligt engagemang för våra medmänniskor var man än bor på det här klotet. Informationstekniken både krymper och vidgar världen.

Informationstekniken kan också bidra till ökad ekonomisk tillväxt utan att denna medför ökade påfrestningar på miljön och de ändliga naturresurserna.

Det vore naturligtvis helt fel av riksdagen eller andra statliga instanser att sätta upp konkreta mål för hur informationstekniken och dess användning skall utvecklas de närmaste decennierna. Vi vet för litet om teknikutvecklingen, vi vet för litet om människors egna mål och ambitioner och vi vet framför allt att staten inte bör styra i detaljer. Staten kan dock, tillsammans med kommuner och landsting, vidta åtgärder för att skapa förutsättningar så att IT blir tillgänglig för alla som vill ta den till sig och så att tekniken ger de fördelar och mervärden inom den offentliga sektorn som är möjliga.

När det gäller lagstiftning hänvisar regeringen i många fall till pågående internationellt arbete, vilket ibland naturligtvis kan vara påkallat. Sverige bör dock i flera fall gå före och täta de värsta luckorna

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

medan man väntar på internationella överenskommelser. Ett sådant exempel är barnpornografen, där regeringen lakoniskt konstaterar att sådan kan spridas till oss från andra länder. Det kan man naturligtvis säkert göra även efter det att ett antal regeringar har skrivit på en resolution. Just på grund av att det är och förblir omöjligt att stoppa spridningen är det nödvändigt att kriminalisera innehav av barnpornografiska verk.

Herr talman! Statens roll i IT-samhället måste alltså vara klart avgränsad. Staten måste i första hand se till att tydliga och klara spelregler skapas för alla aktörer och att dessa lagar och regler harmoniseras på internationell nivå.

Därutöver bör staten visa gott föredöme, exempelvis genom att i praktiken ha en väl fungerande IT-användning i alla offentliga förvaltningar. Staten bör också se till att man finns tillgänglig elektroniskt i olika på marknaden vanligt förekommande format. Det är därför glädjande att vårt gamla krav om att bl.a. Rixlex skall vara gratis nu vunnit gehör och att vi i höst kan finna riksdagstryck på riksdagens egen hemsida.

Vissa övergripande IT-mål på nationell nivå bör också sättas upp, exempelvis inom utbildningsområdet. Viktigt är att exempel på användning av IT inom olika sektorer sprids.

En vision för skolan skulle kunna vara att varje individ i all slags undervisning skall kunna utvecklas till sin fulla individuella potential genom en kombination av mänsklig interaktion mellan lärare och kamrater och tekniska hjälpmedel, inklusive datorteknik.

Även på det näringspolitiska området försöker regeringen lägga sig i på ett litet onödigt sätt. Staten skall över huvud taget inte ha någon speciell näringspolitik för IT-området. Grunden måste vara en allmänt sund, företagsvänlig näringspolitik.

När vi talar om IT får vi inte försvinna in i teknikens dimma, utan människan och hennes behov måste hela tiden sättas i centrum. I och med informationstekniken möjliggörs i bred omfattning bl.a. distansarbete. Arbetsrätts- och försäkringsförhållanden är, som regeringen själv konstaterar, oklara. Det är därför bra att en översyn görs av lagstiftningen inom detta område.

Teknikens utveckling går nu med svindlande hastighet. De som har förmågan att följa utvecklingen blir alltmer produktiva och relativt sett alltmer välavlönade. De får också ett allt större inflytande i samhällsdebatten. Samtidigt finns det miljontals svenskar som aldrig utnyttjat en dator och som därmed riskerar att isoleras från viktiga delar av samhällslivet.

Det viktiga är därför att skapa intresse hos dem som i dag saknar motivationen att tillägna sig informationstekniken. Här kan offentliga myndigheter spela en stor roll genom att agera lärare och handledare i stället för att bara lämna ut uppgifter. De medborgarkontor som nu byggs ut över hela landet som ett resultat av kristdemokraternas rege- ringsarbete, kan spela en mycket viktig roll i detta sammanhang.

Herr talman! Informationstekniken har kommit för att stanna. Den förändrar allas våra liv i många avseenden – i de flesta till det bättre.

Tekniken medför dock risker och fallgropar som bör uppmärksammas. Gör vi det och tar vi snabbt till vara de försprång och fördelar vi har, kan informationstekniken skapa nya produktiva och välbetalda arbeten, bidra till att sänka den offentliga sektorns kostnader, förnya och vitalisera den politiska debatten, öka kontakten människor emellan – allt detta samtidigt som belastningen på miljön minskar.

Vi kristdemokrater står självfallet bakom alla de 21 yrkanden som redovisas i vår motion T52. Vi har, som kammaren vet, inte någon ordinarie representant i trafikutskottet som har kunnat reservera sig till förmån för våra krav. Därför vill jag här klargöra att vi i händelse av votering om de olika momenten kommer att rösta för reservationerna 1, 3, 9, 13, 14, 16 och 22.

Anf. 59 MONICA GREEN (s)

Herr talman! Ärade kammarledamöter! Det är både spännande och roligt att vara med när ett nytt kommunikationsmedel införs. Men vi är alltså bara i början av denna omvälvningsprocess, så självfallet måste vi återkomma i fråga om beslut, debatter och när det gäller att konkretisera oss på många olika områden som berör IT:s framväxt i Sverige.

Alla partier är angelägna att visa att just de är insatta i det nya mediet, och alla vill framhäva sig som ett IT-parti. Det har också uppstått ett slags prestigedebatt om vem som var först, vem som är störst, vem som är mest entusiastisk och vilket parti som är bäst på att göra informationstekniken tillgänglig för hela befolkningen.

Det är många fina ord, men rent konkret ser jag inte några stora skiljelinjer. En del hävdar visserligen att IT är lösningen på allt. IT fixar jobben, miljöproblemen, regionalpolitiken, jämlikheten osv. Men en något mer nyanserad bild är kanske bra att ha nu när vi skall använda det ytterligare redskap som IT-möjligheten innebär.

Precis som när vi drog räls för att tågen skulle kunna gå för hundra år sedan, är detta ytterligare ett sätt att kommunicera med varandra. Tidigare kunde man med tåget lättare förflytta sig mellan olika platser. Nu kan jag t.ex. förflytta mig från Skultorp till Malaysia – inte rent fysiskt men i tanke och bild.

Det kan tänkas att det blir färre resor, men i så fall ändras nog resemönstret. Det kan bli färre dagliga resor men kanske längre resor. Det öppnar också dörrarna för ett globalt samhälle, där vi oberoende av geografiskt avstånd kan få information, skapa nya kontakter och sprida idéer.

Det finns också många sammanhållna databasnätverk som man kan koppla upp sig mot, så att man kan sitta med datorn både på jobbet och hemma. Den som har information att förmedla kan koppla en databas till nätet. Man kan också vilja starta en diskussion i någon speciell fråga.

Nya vägar för hur tekniken kan användas öppnas hela tiden. Ändå är det egentligen inte tekniken som är det mest intressanta utan vem som använder den och vad den används till. Det är alltså användarnas behov och nyttan som skall styra utvecklingen och inte tekniken i sig. Vi måste ställa krav på tekniken och forma den efter våra behov.

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Informationsteknikens
användning*

Alltför ofta förs diskussionen om det kommande informationssamhället på ett ohejdat entusiastiskt sätt. Man lovar att allt blir bra om alla får en dator och tillgång till Internet. Men ett samhälle som till stor del bygger på kunskap och förmåga att hantera detta riskerar också att få växande klyftor mellan olika grupper.

De välutbildade och engagerade – än så länge de yngre männen – blir IT-användare utan att det krävs några politiska åtgärder från samhällets sida. Andra grupper, som inte kan eller vill delta, riskerar att hamna utanför. För att informationssamhället inte skall utvecklas till ett klassamhälle, med ökade klyftor mellan dem som har kunskap och möjlighet att använda informationstekniken och dem som ställs åt sidan, måste vi göra vad vi kan rent politiskt. Vi måste se till att skolan och hela utbildningssystemet kan överbrygga klyftorna.

Som i de flesta fall när det kommer något nytt är barnen och ungdomarna duktiga på att ta för sig. Många barn och ungdomar kommer i allt lägre åldrar i kontakt med datorer. Man kan leka med datorer, använda dem på olika sätt som väcker intresse och gå vidare och lära sig mer.

Här vill jag tillägga att vi har stor anledning att utföra ett opinionsarbete för att få etiska regler inom IT-området, just för att barn inte genom en knapptryckning skall få del av bombrecept och annat som kan komma upp på skärmen.

Men inte alla barn och ungdomar får den här möjligheten, och det måste vi ändra på. Det kan vi göra genom att skolan lyckas bygga ett samhälle utan klyftor mellan män och kvinnor, mellan barn till rika föräldrar som har råd att köpa bra datorer och andra som inte har råd eller mellan skolor i rika områden som har råd att hålla sig med de senaste datorerna hela tiden och skolor som inte har råd med det. Men för att skolan skall lyckas överbrygga klyftorna räcker det inte med att bara köpa datorer. Lärarna behöver också utbildas, och pedagogiken behöver anpassas så att man kan inhämta kunskap.

Herr talman! För oss socialdemokrater är det självklart att se möjligheterna i den nya tekniken. Jag nämnde förut hur industrialismen tog fart. På samma sätt vill vi nu kunna utnyttja informationstekniken för att ta ytterligare steg för att kunna öka tillväxten i Sverige, skapa arbetstillfällen och utveckla välfärden. Detta betänkande handlar om hur vi skall kunna bredda och utveckla användningen av informationstekniken, och jag yrkar härmed bifall till hemställan i betänkandet.

Hittills har det varit för få som har kunnat använda detta. Därför måste vi återkomma med konkreta mål. Det måste vi göra både när det gäller telelagen och när det gäller hur vi skall använda detta i näringslivet och i skolan.

Kvinnor och män har olika sätt att närma sig IT. Män är ofta intresserade av själva tekniken, medan kvinnor funderar över vad man har för nytta av den. Man lär sig att använda tekniken på olika sätt. Därför måste vi också se till att den kommunala vuxenutbildningen, studieförbunden, folkhögskolorna och arbetsmarknadsutbildningen tar ett särskilt ansvar för att vi vuxna, och kanske speciellt kvinnor som inte ännu har tagit till sig detta, inte hamnar på efterkälken. Utbildningen och

forskningen vid Sveriges universitet och högskolor har stor betydelse för hur informationstekniken utvecklas och hur informationssamhället kommer att se ut. De bör alltså jobba med jämställdhet och jämlikhet som självklara mål.

Vi har tidigare i debatten hört att det är viktigt att fokusera och att det är viktigt med spjutspetsar m.m. Det är många vackra ord. Det låter ju bra. Men jag kan inte dra mig till minnes att det var någon debatt här i kammaren om hur vi skulle genomföra IT i Sverige när vi hade en borgerlig regering. Detta är ju något nytt. Det är därför som vi måste ta detta steg för steg. Detta är bara början. Sedan får vi återkomma på alla områden.

Vi ser både möjligheter och faror för den lilla människan i arbetslivet. Teknikens snabba utveckling öppnar ju möjligheter att flytta jobben till människan i stället för att människan skall flytta till arbetstillfällena. Möjligheten till distansarbete kan komma att minska biltrafiken till och från arbetsplatserna. Därigenom kan även miljöförstöringen minskas. Men som jag sade tidigare blir det kanske så att vi gör andra resor i stället, eftersom vi då har skaffat kunskap från hela världen. Om vi har en väl utnyttjad informationsteknik kan landsbygden och små orter utvecklas. I stället för dagens utveckling där alltför jobb samlas i de större städerna kan vi få en levande landsbygd.

Tekniken har också skapat möjligheter för handikappade. Hörselskadade kan t.ex. med elektronisk post och via datorer och telefonledning på ett snabbt och naturligt sätt kommunicera med varandra. Även på alla andra handikappområden finns det nu större möjligheter att göra sig hörd inom näringslivet. Vi vill alltså ha en utbyggnad över hela landet och göra det möjligt för hela Sverige att utnyttja detta. Därför är det viktigt även med det regionala perspektivet.

Men distansarbete innebär ju även faror. Som anställd kan man riskera att isoleras från den gemenskap som arbetskamraterna ger, och man kan ställas vid sidan av både arbetstidslagar och arbetsmiljölagar. Arbetsrätten måste alltså anpassas så att arbetena även kan utföras i hemmet.

Vi menar att det finns ett övergripande ansvar för att Sverige har ett fungerande kommunikationssystem. Då ingår att kommunikationsnätets utnyttjande blir så samhällsekonomiskt effektivt att alla medborgare får tillgång till detta på likvärdiga villkor. Staten har också ett ansvar för att utforma en infrastruktur som ger hög tillgänglighet och som är tillväxtfrämjande. Det är nödvändigt att se till att landets alla delar har tillgång till en god teleservice.

Däremot är det inte vårt ansvar att ta ställning till vilka specifika överföringstekniker vi skall använda oss av. Visst skall den fortsatta tekniska utvecklingen vara rikstäckande, men vi skall inte ta ställning till att det är just ISDN som är det allena saliggörande.

När det gäller samhällets grunddatabaser är det viktigt att vi kan sprida information och öka deltagandet i den demokratiska processen. Dessa bör också göras tillgängliga för alla. Vi anser också att det är angeläget att ta bort avgifter på dessa databaser. Rixlex bör därför bli

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

***Fel! Okänt
växelargument.***

avgiftsfri. Därigenom blir också de motioner som har skrivits om det tillgodosedda och besvarade.

Det är också av yttersta vikt att informationstekniken är både säker och osårbar. Därför behövs ett mer samlat och samordnat IT-säkerhetsgrepp. Där bör regeringen återkomma. Det skall regeringen faktiskt göra årligen med sina program och förslag.

Vi har visioner om det här samhället och det IT-samhälle som vi går in i. Vi måste ha en nationell IT-strategi där vi kan se hur IT:s möjligheter på ett attraktivt sätt bidrar till att skapa tillväxt och sysselsättning och stärker Sveriges konkurrenskraft. Vi måste se till att vi värnar allas lika möjligheter så att IT kan bli ett medel för ökad kunskap, demokrati och rättvisa. Vi skall se till att utnyttja såväl kvinnors som mäns erfarenheter och kompetens i IT-utvecklingen. Vi skall utnyttja IT för att utveckla välfärdssamhället och öka medborgarnas livskvalitet. Vi skall använda IT för att stödja grupper med särskilda behov och skapa bred tillgång till information för ökad delaktighet och kunskapsutveckling. Vi skall bevara och utveckla det svenska språket och kulturen i en alltmer gränslös värld. Vi skall använda IT för att öka effektiviteten och kvaliteten i offentlig verksamhet och förbättra servicen till medborgare och företag.

Jag yrkar alltså bifall till hemställan i utskottets betänkande och därmed också avslag på motionerna.

Anf. 60 PER WESTERBERG (m) replik

Herr talman! I Monica Greens anförande finns det mycket man kan instämma i. Men jag tycker att det andas litet grand av rädsla för den nya tekniken. Jag tycker även att man finner en del av den osäkerheten i själva propositionen.

Informationstekniken är inte bara rälsen järnvägen byggdes av. Den är även ångmaskinen loket drevs med, ångmaskinen man använde i de industriella processerna, ångkvarnarna och mycket annat som skapade en enorm utveckling. Det var en utveckling som inte bara berikade dem som hade det bra, utan framför allt fick det stora flertalet en betydande höjning av levnadsstandarden genom industrialismens genombrott, och det var den stora saken.

Vi står litet grand inför ett nytt sådant hopp i teknikutvecklingen genom informationstekniken. Det finns alltid vinnare och förlorare, och förlorarna är nästan alltid de som kommer på efterkälken. Vinnarna är de som ligger i framkanten.

När Carl Bildt satte sig som ordförande i vår IT-kommission var det för att ge en förebild och visa att detta var viktigt inte bara för regeringen utan för samhället som helhet. Det är viktigt för teknikspridningen och för kunskapsspridningen att kunna använda de nya teknikerna i nya produkter.

Just IT passar så oerhört väl för Sverige som är ganska glesbefolkat. Den passar utomordentligt väl när vi skall försöka konkurrera med kunskap och tekniskt kunnande och behöver distribuera tekniken och kunskapen över hela landet. Då passar just kommunikationsmöjligheterna, elektronikens möjligheter att användas i produkterna och även för

att kunna sprida kunskapen från de kunskapsbanker som finns. Dessa kan ju knappast spridas över hela landet.

Herr talman! Det är inte genom att vara rädd för olika delar av detta utan genom att fokusera på hur vi skall nyttja det och hur vi skall kunna driva utvecklingen vidare för att få de nya jobben och den nya kunskapen som vi får de bra betalda jobben.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 61 MONICA GREEN (s) replik

Herr talman! Det var trevligt att Per Westerberg kom tillbaka till kammaren så att vi får replikera litet.

Socialdemokraterna är inte det minsta rädda för denna teknik. Vi ser massor av möjligheter. Men vi ser också att vi måste återkomma med de olika förslagen, och att vi måste konkretisera oss.

Man kan inte som Per Westerberg tala om ”mer”, ”bättre”, ”spjutspets” och ”fokusera”. Det är ganska många fina ord, men vad har han att komma med rent konkret? Inte speciellt mycket, efter vad jag kan läsa mig till i alla fall. Självfallet är det Carl Bildt som han vill framhäva, genom att tala om att det var så viktigt att han suttit som ordförande i IT-kommissionen. Men det kom inget förslag till riksdagens bord som vi kunde ta ställning till.

Jag tycker att detta till stor del bara är fina ord. Man slåss om att vara IT-partiet i stället för att, som i betänkandet, vara överens på de flesta områdena av detta. Det är bara det att Per Westerberg vill påstå att Moderaterna i högre grad än Socialdemokraterna är ett IT-parti.

Anf. 62 PER WESTERBERG (m) replik

Herr talman! Det är inte fråga om att vara det bästa IT-partiet, utan det är fråga om att utnyttja de möjligheter den nya tekniken innebär.

Det är sällan den som lyckas, vare sig industriellt eller någon annanstans, som tvivlar och är rädd för framtiden. Normalt sett är det den som misslyckas. Det gäller att bejaka möjligheterna och självfallet försöka väja för hotbilderna. Jag saknar litet av detta ”klös”, som jag tycker att vi behöver mer av i IT-frågorna.

Jag önskar att vi hade fått se mer av satsningar för att snabba på digitaliseringen av Patentverket. Man borde också ha satsat ytterligare på bättre kommunikationer med våra tekniska attachéer och öppnat dessa för de mindre och medelstora företagen i hela vårt land. Jag tycker också att vi borde skapa ökade kontaktytor mellan våra forskare och forskningsinstitutioner och de vanliga småföretagarna.

Dessutom borde vi försöka mäta behoven. Vi bör sätta upp mål för hur vi skall gå före när det gäller att öka intresset för att använda de nya teknikerna. Vi skall vara förebilder för att introducera ny teknik i nya produkter och därmed få flera växande företag. Det har visat sig vara det främsta framgångsreceptet hos de *success stories* som vi har i svenskt näringsliv.

Anf. 63 MONICA GREEN (s) replik

Herr talman! Jo tack, här kom återigen ganska många fina ord. Jag efterlyser konkretisering även hos Moderaterna.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi tar nu ett nytt steg. Vi kommer in i ett omvälvande samhälle, och vi står bara i början. Regeringen och även riksdagen kommer att återkomma gång på gång för att konkretisera sig i dessa nya frågor. Vi kommer att få glädjen att debattera dessa frågor om och om igen.

Anf. 64 KARIN STARRIN (c) replik

Herr talman! Jag kan försäkra Monica Green om att det för min och Centerpartiets del inte har gått någon prestige i dessa frågor. Det gäller att betona det gemensamma ansvar vi har för att använda denna nya teknik på ett sätt så att konkurrenskraften ökas och alla människor får möjlighet att använda tekniken.

Jag är definitivt inte den som tror att IT kan fixa allt. Jag varnade också i mitt anförande för att jag tror att denna teknik kan komma att innebära ökade klyftor om vi inte är uppmärksamma. Den ger nya möjligheter för många, men den försämrar och förhindrar också för många om inte de olika möjligheterna utjämnas. Försprång för en del blir hinder för andra.

Monica Green pratar om att det saknas konkreta förslag. Jag har ställt några konkreta frågor, och jag vill gärna upprepa dem. Den ena gäller näringspolitiken, där jag tycker att man mycket mer konkret kunde uttala vad man egentligen vill. Vad vill Socialdemokraterna göra för att förbättra och förändra villkoren för företagen vad gäller skatteregler och avskrivningsmöjligheter? Man skall återkomma och återkomma. Men någon nyans om vad Socialdemokraterna egentligen vill måste vi kunna få här i dag.

När det gäller taxorna och regionalpolitiken säger Socialdemokraterna att det är viktigt att mindre orter får möjligheter. Men hur? Tycker Monica Green att det är rätt att taxorna är så orättvisa i dag?

Anf. 65 MONICA GREEN (s) replik

Herr talman! Nej, jag tycker inte att det är rätt att det är så jättestora skillnader i taxorna. Jag förutsätter att detta kommer att förändras, och jag vet också att så kommer att ske i takt med utbyggnaden över hela landet.

När det gäller näringspolitiken är det viktigt att vi underlättar för både mindre och medelstora företag i dag. Angående avskrivningsreglerna för skatter får vi faktiskt återkomma, Karin Starrin. Vi skall inte ta ställning till skattefrågorna i informationsteknikdebatten.

Anf. 66 KARIN STARRIN (c) replik

Herr talman! Då kan jag dra slutsatsen att Monica Green och Socialdemokraterna tycker att vi skall låta marknadskrafterna helt och hållet styra utvecklingen av tekniken.

Jag är oroad för att vi kommer att se en mycket tydlig koncentration och centralisering. Monica Green pratar om att det är viktigt att ge de mindre orterna samma möjligheter. Det står i propositionen och i betänkandet att alla människor skall ha likvärdiga villkor för att få använda tekniken.

Nu får vi höra svaret på min fråga: I takt med utbyggnaden av de olika höghastighetsnäten skall priserna gå ned. Men då ökar ju klyftorna! Det måste bli slutsatsen. Jag är oerhört oroad över detta. Jag tycker att vi behöver ha en politisk styrning för att få gemensamma anslutningsavgifter för näten. Först då får vi en riktig regionalpolitik med ett innehåll.

Självfallet skulle regeringen redan i dag kunna ge tydliga tecken till företag, som kanske står i startgroparna för att investera, på att avskrivningsregler och skattevillkor kommer att förändras.

Anf. 67 MONICA GREEN (s) replik

Herr talman! Jag tycker också att regionalpolitiken är oerhört viktig. Vi skall se till att vi snarast återkommer i dessa frågor.

Det går inte att bygga ut näten fortare än vad som nu sker. Man bygger ut näten för fullt. Det tas dagligen ett steg i rätt riktning. Vi som politiker måste se till att vi är med och styr, men vi kan inte vara med och gräva och bygga ut själva näten. Där kan marknadskrafterna vara med och se till att behoven blir tillgodosedda.

När det sedan gäller hur tekniken används, och på vilket sätt den skall användas för att göra det möjligt för alla att ta del av den, har vi politiker ett mycket stort ansvar. Vi måste se till att hela Sverige kan koppla upp sig på nätet.

Anf. 68 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Jag har suttit och lyssnat en god stund på debatten och diskussionen om informationstekniken. Det känns som om vi alla är ganska väl förtrogna med begreppet och vad det egentligen står för.

Men man kan fundera ett varv till, och tänka efter vad det egentligen står för. När man deltar i debatten märker man att den delas upp. För en del människor – och då tänker jag inte särskilt på riksdagens ledamöter, utan totalt i samhället – är detta en exklusiv och spännande teknik där allt går väldigt fort och i en rasande fart. För att vi i Sverige skall bli världsledande i fråga om informationstekniken, som man ibland kan läsa i tidningsartiklar att vi skall bli, måste vi snabbt men också villkorslöst anpassa oss till alla de nya krav tekniken ställer.

Det finns också andra, som ser IT som en ganska normal teknikutveckling. Vi kommer att lära oss att hantera detta, precis som vi har lärt oss att hantera andra nyheter på teknikens område, tänker de. Många ser möjligheter med den nya tekniken. Det är genom den man kan finna de nya jobben, välja bostadsort – som flera har varit inne på i dag – och få ökad tillgång till information och kunskap. Men andra ser IT som ett hot. De ser att jobben försvinner eller i bästa fall förändras. Alla in- vanda livsmönster ställs på huvudet.

Så där kan man resonera med olika grupper. För min egen del vill jag säga att jag ser informationsteknik, liksom det mesta av den teknik som utvecklas, som något mycket positivt. IT är ett redskap som vi skall använda för att utveckla Sverige till ett långsiktigt hållbart välfärdssamhälle. Det är ett redskap som också skall få människor att växa.

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Informationsteknikens
användning*

Men jag tror också att det är viktigt att vi kommer ihåg att vi i Sverige inte kan bli världsledande på informationsteknik utan att verkligen ha gjort klart för oss vad vi menar med de vackra orden. Vi vill alla att Sverige totalt sett skall vara ett bra land att leva i – kanske det bästa landet. Då skall vi använda IT som ett verktyg i informations- och kunskapssamhället.

Min tolkning av det positiva med IT-begreppet är att informationsteknik skall vara tillgänglig i hela landet. IT skall användas av alla, på ett sätt som passar den enskilde individen – i jobbet men också på fritiden. Mycket av informationsteknikens sprängkraft hänger ju ihop med att IT är gränsöverskridande. IT är inte antingen ett arbetsredskap eller ett fritidsredskap, utan både–och. IT kan inte stängas in i olika samhällssektorer utan skapar faktiskt nya spännande samband. IT går på tvären, inte i de invanda hjulspåren. Detta kan naturligtvis göra informationstekniken till något hotfullt.

Vi vet också av erfarenhet att de gränser som vi sätter upp ofta hindrar nya samverkansformer. Det är något som ofta försenar eller försvårar samhällsutvecklingen. Här ligger det som är bra med IT, nämligen att vi kan spränga de traditionella gränserna och komma fram till nya tänkesätt.

Men gränser kan också fungera som orienteringslinjer, som ett referenssystem som skapar ordning och reda och som ger trygghet i en föränderlig värld. När gränserna nu överskrids finns det en risk för att helhetssynen går förlorad, att man tappat kontrollen över vad som egentligen sker.

Därför menar jag att det i framtiden är oerhört viktigt att vi kräver av såväl enskilda individer som företrädare för olika samhällsintressen att man skall kunna se helheten och också ta ansvar utifrån den, så att vi kan ta ställning till utvecklingen. Jag tror att det är just förmågan att hantera kombinationen av en gränslös, gränsöverskridande frihet och ett ansvarstagande för helheten som kommer att avgöra om vi når framgång med informationstekniken. Det gäller såväl för den enskilda individen som för hela nationen.

Huruvida vi klarar den här balansgången eller inte hänger naturligtvis samman med människors förmåga att göra egna val. Men det hänger också samman med myndigheters och andra samhällsorgans beredskap, deras förmåga att vara prestigelösa och flexibla, inför det nya som kommer.

Det hänger också ihop med att hela samhällsekonomin och samhällsorganisationen behöver anpassas till det nya kunskapssamhället. Jag tror att vi har ganska goda förutsättningar i Sverige att klara en sådan anpassning. Vi har ett öppet samhälle med fri insyn i förvaltningen. Vi har också en utvecklad lokal demokrati, som jag tror är oerhört viktig i det här sammanhanget. Men vi har även företag som är föregångare när det gäller organisationsutveckling. De har en förmåga att skapa korta och effektiva beslutsvägar. Det tror jag är oerhört viktigt i kunskapssamhället.

Även om tillgången på avancerad teknik och en väl utbyggd infrastruktur är viktiga grundförutsättningar tror jag att våra möjligheter att

behålla vår position som ett av de ledande länderna på IT-området kommer att bero på vår förmåga att använda informationstekniken på ett kreativt och nydanande sätt. Därför är det så viktigt med kompetensutveckling. Det är också viktigt att vi tar bort så många organisatoriska och konstitutionella hinder som möjligt. Det är just därför som regeringen prioriterar utbildning, rättsordning och samhällets informationsförsörjning i sin IT-strategi.

Herr talman! Om Sverige skall förbli ett bra IT-land krävs det en strategi och en plan för att förverkliga det målet. Vi har genom den proposition som riksdagen kommer att anta föreslagit en strategi. Som en konsekvens av detta, för att komma i gång med ett mer konkret arbete till följd av propositionen så snabbt som möjligt, kommer regeringen redan på torsdag att besluta om tilläggsdirektiv för IT-kommissionen. Kommissionens centrala uppgifter kommer att ligga fast. Det innebär bl.a. att kommissionen även fortsättningsvis kommer att driva på och sprida kunskap när det gäller informationsteknikens möjligheter i samhällsutvecklingen. Man skall i kommissionen också vara rådgivare till regeringen, ta upp nya frågor och hålla sig informerad om den internationella utvecklingen. Det ligger fast.

Men man får dessutom i uppgift att särskilt inrikta sig på arbetsuppgifter som följer av propositionen och riksdagens beslut. Eftersom utbildningsfrågor är centrala för hur Sverige skall lyckas kommer kommissionen att följa utvecklingen av IT-användningen på utbildningsområdet.

Rättsordningen har stor betydelse för möjligheterna att använda IT. Regeringens målsättning är att fortlöpande följa utvecklingen på det här området genom det som i propositionen kallas ett rättsligt observatorium. Vi menar att detta rättsliga observatorium skall knytas till IT-kommissionen. Det blir alltså dess uppgift att ta initiativ till bildandet av ett sådant observatorium.

Det blir också kommissionens uppgift att följa utvecklingen och utforma system för samhällets informationsförsörjning. Det är en mycket viktig demokratisk fråga att medborgarna får tillgång till den samhällsinformation man önskar. Därför ser också jag det som oerhört positivt att tillgången till Rixlex blir fri till hösten.

Försvarsutskottet framförde i sitt yttrande över IT-propositionen att hänsyn till samhällets säkerhets- och sårbarhetsaspekter och till nya beroendeförhållanden som kan skapas genom IT-användningen bör föras in som ett mål i en nationell IT-strategi. Man anser också att regeringen skall organisera ett mer samlat och samordnat ansvar för IT-säkerhetsfrågor, och att regeringen skall återkomma till riksdagen med en mer utvecklad strategi för arbetet med IT-säkerhet.

Regeringen avser att ge kommissionen i uppgift att genomföra det arbetet. Vi kommer att begära att IT-kommissionen skall lämna ett sådant förslag till en utvecklad strategi på IT-säkerhetsområdet senast den 31 mars nästa år.

Regeringen kommer också att uppdra åt kommissionen att ta fram förslag till mer konkreta åtgärder på tre områden. Det handlar om möj-

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

lighet till tillväxt, om möjlighet till jämlikhet på IT-området och om framtida scenarion.

Det första är alltså tillväxt och sysselsättning. Den allra viktigaste uppgiften för regering, riksdag och Sverige som nation är att minska arbetslösheten. Att med hjälp av IT skapa nya arbetstillfällen tror vi blir en stor utmaning.

Vi kan se att man kan öppna möjligheter för företag och organisationer att etablera sig i t.ex. glesbygd. Här krävs en dialog och samverkan mellan branschen och den offentliga sektorn för att främja t.ex. distansarbete och kunskapsuppbyggnad. IT-kommissionen skall i detta arbete fungera som en motor för att få till stånd en sådan dialog och en konstruktiv samverkan mellan staten och näringslivet.

Den andra uppgiften för kommissionen är att föreslå hur tillgängligheten skall öka. Det är viktigt att så många som möjligt i ett samhälle oberoende av ålder, kön och bostadsort skall kunna använda IT och dra nytta av fördelarna. Det har här tidigare nämnts vilka skillnader vi i dag kan se. Poängen med tekniken är att den blir bättre ju fler som har tillgång till den och kan använda den. Det är då man får de riktigt stora nyttoeffekterna, och då ökar också tillväxten. Genom att ställa större krav på mjukvaruföretagen att utforma program som är lätta att använda kan vi också öka tillgängligheten för alla grupper av människor. Det blir en positiv spiral som stimulerar allt fler att använda IT. Det är en viktig uppgift för kommissionen.

Den tredje uppgiften är att utreda konsekvenserna av IT-användningen och ta fram scenarion för framtiden. Här kan man säga att framtiden tar fram sig själv. Den kan man aldrig riktigt förutspå, särskilt inte inom detta område. Men vi tror ändå att det är viktigt att ha sökarljuset på framtiden, och det finns inte någon bättre instans än IT-kommissionen som kan vara i främre ledet.

Hur ser det ut när teknikerna på radio- och teleområdet smälter ihop och vi snart inte vet vilken teknik vi använder när vi talar i telefon eller när vi ser på TV? Vilka strategiska beslut är det vi måste fatta inför framtiden som en följd av detta? IT-kommissionen skall ta initiativ till att diskutera hur den här tekniken påverkar men också blir en del av hela samhället.

Herr talman! Eftersom IT-kommissionen kommer att få utökade och delvis förändrade arbetsuppgifter anser regeringen att den också behöver förlängd tid. Det var meningen att den bara skulle ha detta år på sig. Men vi menar att slutrapporteringen skall flyttas fram till slutet på maj 1998. Under tiden skall den också lämna ifrån sig delredovisningar under arbetets gång.

Slutligen är vi alla överens om att utvecklingen av IT har stor betydelse för det svenska samhället men också för det globala samhället. Det är viktigt att vi som beslutsfattare både i offentliga sektorn och i näringslivet håller kunskapen levande men också har möjlighet att påverka. Därför kommer riksdagen att varje år få en samlad skrivelse om utvecklingen på IT-området och hur målet för IT-strategin har uppfyllts av regeringen.

Anf. 69 PER WESTERBERG (m) replik

Herr talman! Jag tycker inte att det räcker att följa utvecklingen på IT-området. Det är fråga om att stimulera och öka utvecklingen. Vi har haft informationstekniken som en del av en *success story* i Sverige tillsammans med läkemedelsindustrin. Det har varit bra, men det har inte varit tillräckligt. Vi har förutsättningar att bli ännu mycket bättre.

Jag vill peka på att när övriga industrier närmast har en stillastående investeringsutveckling stiger kurvan för företag som använder informationstekniken brant, och det är där en mycket stor del av de nya arbetstillfällena kommer fram. Det gäller inte bara datortillverkare eller mjukvaruproducenter utan det handlar väldigt mycket om att företag bygger in IT-produkter i de nya produkterna. De blir de främsta tillväxtföretagen i Sverige, och det får enorma spridningseffekter.

Jag tycker att det är bra om nu äntligen den nya IT-kommissionen, som den nuvarande regeringen har, också kommer att syssla litet grand med tillväxt. Här finns det väldigt mycket som har stått stilla under de senaste åren. Jag är här tillbaka till frågan om Patent- och registreringsverket, de tekniska attachéerna och att knyta forskningen och utvecklingen vid högskolorna till företagen. Jag anser också att man skall försöka stimulera att få in just IT-produkterna i många av de mindre och medelstora företagen. Där måste vi bygga upp kompetensöverföringen och få en individualiserad utbildning.

Utvecklingen går snabbt. Men man måste gå före och visa de goda exemplen. Jag vill direkt till kommunikationsministern ställa frågan: Är regeringen nu beredd att freda den miljard som den borgerliga regeringen avsatte via sin IT-delegation för satsningar på utbildning i skolan just inom IT-området och inte försöka dra in den eller förstöra planeringen?

Anf. 70 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Jag delar Per Westerbergs uppfattning att det inte räcker att följa utvecklingen. Man måste naturligtvis också stimulera den. Det är därför som det är viktigt att IT-kommissionen blir kvar och blir mer av en spjutspets eller en plogbill.

I och med att Kommunikationsdepartementet nu är samordningsdepartement i regeringskansliet kan jag lova att vi kommer att agera som blåslampa mot övriga delar av regeringskansliet på detta område, oavsett om det gäller regionalpolitik eller näringspolitik.

Jag delar också uppfattningen att de tekniska attachéerna har en mycket stor kunskap och erfarenhet och en mycket stor *input* att ge i detta arbete. De kommer också att på ett aktivt sätt ingå i IT-kommissionens nätverk.

När det sedan gäller de mer budgettekniska frågorna ber jag att få återkomma i ett annat sammanhang.

Anf. 71 PER WESTERBERG (m) replik

Herr talman! Jag hoppas att miljarden fredas. Att förstöra de satsningar som sker inom skolväsendet med löntagarfondsmiljarden vore förödande kapitalförstörelse inom ett mycket centralt område. Det är

Prot. 1995/96:105

4 juni

Informationsteknikens
användning

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

väldigt angeläget att vi verkligen får fram satsningar för att hjälpa fram många unga människors intresse och kanske i viss mån också den individualiserade undervisning som i många avseenden kan behövas.

Jag är glad att kommunikationsministern vill driva på IT-kommissionen inom ett antal områden. Jag hoppas att vi kommer att kunna se det i resultat också. För mig är det viktigt att vi nu verkligen kommer framåt med Patent- och registreringsverket, forskningen, databaserna och kunskapsmassan och gör dem tillgängliga för de växande företagen.

Det finns en pådrivande funktion när det gäller rättsöversynen. Det skall ske en rättsöversyn som syftar till att skydda integriteten men också att undanröja hinder. Det finns många olösta frågor i tillämpningen och nyttjandet av informationstekniken.

Det finns också anledning att i den mån det går driva på den fortsatta utbyggnaden. Jag vet, som Karin Starrin nämnde, att den nya generationens AXE-växlar först kommer att installeras på landsbygden, eftersom man där ofta inte har sådana. Man kommer att få tillgång till bredbandstekniken med full multimedieöverföring. Det kan få mycket stor betydelse i synnerhet i ett land som Sverige.

Herr talman! Jag är därför angelägen om att satsningarna på detta område verkligen blir fortsatta och stora. Man måste verkligen vara intresserad och inte ligga på latsidan, inte bara se hoten utan också se möjligheterna. Vi behöver fler arbetstillfällen. Det är inom IT-områdena och med spridningseffekten de kommer att skapas. Tar vi här inte chansen är det svårt att se hur Sverige skall kunna vända utvecklingen under kommande år.

Anf. 72 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Det är svårt att säga emot Per Westerberg. Han låter nu ungefär som jag själv i hög grad har låtit under tidigare veckor där jag har ställt upp i en stor mängd intervjuer som nybliven s.k. IT-minister.

Den omvandling som inte bara vi i Sverige är inne i utan som man också i det globala samhället är inne i är det oerhört viktigt att vi tar till vara och ser som en positiv utmaning. Jag kan försäkra Per Westerberg att jag för min del inte skall lämna någon möda ospard för att vi i Sverige skall vara i det främsta ledet.

Anf. 73 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Herr talman! Jag skulle vilja ha några kommentarer av kommunikationsministern.

Det är visserligen sant, som Monica Green sade i ett tidigare inlägg, att vi befinner oss i början av en utveckling. Men redan nu brinner det i knutarna vad gäller integritetsskyddet. Eftersom flera av de frågor som rör IT-utvecklingen kommer an på andra utskott och andra departement, undrar jag om regeringen anser det möjligt att uppgiften om en prioriterad rättsordning kommer riksdagen tillgodo på ett samlat sätt, så att man verkligen kan bevaka frågorna.

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Informationsteknikens
användning*

Sedan har jag en undran om marknadssituationen. Om staten aktivt stimulerar utvecklingen genom t.ex. upphandling, riskerar man då inte att det t.o.m. blir en negativ utveckling så att man styr marknaden på ett sätt som gör att användare av mindre program missgynnas? Statliga och offentliga inrättningar beställer ju oftast gamla programvaror som har en annorlunda design.

Miljöpartiet träffade ju en uppgörelse med regeringen om en besparing på *public service*-företagen våren 1995, som ledde till ett positivt resultat på 400 miljoner. Pengarna skulle användas för digitalisering av radio och TV, dvs. *public service*-företagen. Nu står det att digitaliseringen inte skall belasta statsbudgeten. Därför undrar jag självklart vart de 400 miljonerna har tagit vägen och om detta betyder att uppgörelsen inte gäller.

Miljöpartiet har skrivit om Sesamprojektet. Det anslogs ju pengar för att museerna skulle kunna göra en elektronisk dokumentering av sina samlingar bl.a. Staten anslog pengar till tjänsterna, men museerna har inga pengar till att köpa vare sig kameror eller datautrustning. Det har gjort att vissa ledamöter i styrelsen för ett museum, som jag själv känner till väldigt väl, helt enkelt har efterskänt sina arvoden för att de inte skall behöva stå utan arbete. Därför undrar jag om man kommer att ta hänsyn till detta i framtiden, när IT används inom den statliga kulturvården.

Anf. 74 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Integritetsskyddet är ett exempel på att den lagstiftning som vi har i dag inte har hängtt med i den snabba utvecklingen. Därför är det oerhört väsentligt att vi gör allt för att den tidsperiod som i propositionen är angiven till tre år skall bli kortare. Jag hoppas att det skall vara möjligt att få en snabbare översyn på alla områden när det gäller den rättsliga delen.

Datalagsutredningen har tid på sig till våren nästa år att lägga fram ett förslag till datalag, vilket också är viktigt. Innan dess är det för tidigt att gå in på några detaljer.

När det sedan gäller marknadsutvecklingen skall man kanske inte citera Mao, men det var väl han som talade om att låta tusen blommor blomma. Jag tror att det är precis det man måste göra i det här fallet. Vi måste låta små källarföretag, innovatörer, uppfinnarjockar och alla möjliga entreprenörer pröva möjligheten. En del blir kanske fel, men det mesta kommer säkert att bli ganska bra. Den öppenheten tror jag att vi skall ha.

Kort när det gäller digitaliseringen, IT, kulturbudgeten och museerna: Detta är exempel på att den nya tekniken kommer in på alla samhällsområden. Den är gränsöverskridande. Därför måste hela samhället anpassas, även budgetmässigt, till den nya tekniken.

Anf. 75 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Herr talman! Hur har kommunikationsministern tänkt sig att ett museum, som har fem personer anställda för att göra en elektronisk dokumentation av samlingar, skall kunna anpassa sig när de inte har några

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

datorer och ingen kamera? Här kan man verkligen tala om kostnadsö-
vervåltring.

Vad gäller entreprenörer är det självfallet precis den utveckling man vill ha, t.ex. att nationella företag kan utvecklas. Men vad vi är rädda för är oligopolsituationer. Vi har gjort en jämförelse med tidnings- och pressbranschen, som har ett presstöd. Vi är inte i nuvarande skede redo att föreslå något som liknar presstöd för små programvaruföretag. Men vi tycker att frågan borde utredas. Just den utveckling som kommunikationsministern nämner, vilken jag också stöder, ser jag som hotad av att man inte aktivt tar itu med risken för en snedvriden marknadssituation. I propositionen talas det om att staten skall stimulera genom upphandling. Gynnar detta små företag, mångfald och användare som inte är särskilt ekonomiskt starka?

Anf. 76 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Väldigt kort om marknadssituationen: Jag tror inte att vi gynnar branschen genom några särskilda statsstöd. Om det skall vara offentliga stöd, tror jag att det är bäst använda pengar att satsa på användarsidan, se till att det ställs krav på användarvänliga program och den typen av förutsättningar. I övrigt handlar det om en öppen inställning till småföretag i allmänhet, och då är naturligtvis den här typen av företag oerhört intressant. Men då talar vi om en tillväxtstrategi, där IT är *en* del av den större tillväxtstrategin.

Anf. 77 KARIN STARRIN (c) replik

Herr talman! Först vill jag uttrycka min glädje över att regeringen vill arbeta snabbt. Förmodligen kommer riksdagen att i dag ge regeringen ett tillkännagivande om att säkerhets- och sårbarhetsfrågorna inom försvarsområdet måste följas på ett mycket tydligare sätt. Det är bra att man redan nu är beredd att ge IT-kommissionen detta tilläggsdirektiv. I det läget kanske IT-kommissionen måste förstärkas med sakkunniga på detta viktiga område.

Det är också viktigt att vi diskuterar hela denna stora fråga i kombination med tillväxt- och sysselsättningsfrågorna samt hur man kan öka möjligheten för startande av små och medelstora företag.

Kommunikationsministern dröjde sig vid flera tillfällen kvar vid just vikten av tillgänglighet, att det är viktigt att det finns nät utbyggda i alla delar av vårt land. Mina direkta frågor till kommunikationsministern blir då: Är kommunikationsministern nöjd med att näten finns där till vilket pris som helst? Är det en tillfredsställande tillgänglighet att kunna koppla in sig på de olika näten? Har inte också prisfrågan en stor betydelse i fråga om vad som är tillfredsställande tillgänglighet? Den är oerhört viktig, för det spelar ju ingen roll om tekniken är utbyggd och näten finns, om anslutningsavgifterna för de riktigt små företagen är så höga att de avstår från att använda sig av tekniken. Då uppstår klyftor, och avstånden blir inte kortare.

Anf. 78 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! När det gäller slutanvändarpriserna, som det oftast handlar om, kommer Post- och telestyrelsen vid regeringens sammanträde på torsdag att få i uppdrag att inför propositionen om en förändring i telelagen se på modeller för modernisering och anpassning av det nuvarande prisregleringssystemet. Detta uppdrag kommer man att arbeta med fram till hösten. I sak delar jag uppfattningen att de höga slutanvändarpriserna i vissa fall är ett problem.

Anf. 79 KARIN STARRIN (c) replik

Herr talman! Det är bra att kommunikationsministern tar dessa problem på allvar. Jag är rädd för att det uppstår klyftor om man väntar för länge innan man tar itu med slutanvändarpriserna, om vi nu skall definiera det så. Då kommer tekniken att innebära stora möjligheter för många och stora hinder för andra. Vi har ett ansvar för att undvika det. Jag tänker också vara med när det gäller att agera blåslampa, som kommunikationsministern uttryckte det, för att se till att vi får rättvisa priser över hela landet.

Jag har också en fråga som gäller kommunikationsministerns kommentar när det gäller utbildningsfrågorna. Jag reagerade mot att IT-kommissionen bara skall följa utvecklingen. I propositionen sägs att man har som mål att informationstekniken inom tre år skall kunna finnas på alla nivåer inom utbildningsväsendet. Jag vill se klara direktiv från regeringen, inte att man bara passivt följer utvecklingen.

Anf. 80 STIG SANDSTRÖM (v) replik

Herr talman! Jag tycker att det som sades om att man skall vidga IT-kommissionens uppdrag lät intressant, framför allt att man skall testa olika scenarion. Vilken strukturomvandling som kan tänkas ske har vi pratat mycket om i allmänna ordalag. Jag hoppas verkligen att man ser på vilken effekt en kraftig förkortning av normalarbetsdagen kan ha på strukturomvandlingen och IT-utvecklingen. Det är min övertygelse att en kortare arbetsdag främjar tillväxt, vilket även den ekonomiska historien visar. Det ger ett bättre utnyttjande av datorkraften, i och med att det sätter press på företagen. Det kommer också att stärka den industriella basen. Vi kan behålla arbetstillfällen inom industrin. Jag tror inte att det som har skett den senaste tiden är bra – att industrin gör jättestora vinster och ändå avskedar folk. Det är inte lyckligt.

Det viktigaste är dock att man skulle kunna visa att mänsklig och ekonomisk energi frigörs. Det är energi som vi inte tänker på i vanliga fall, som kommer att bidra till en positiv samhällsutveckling.

Anf. 81 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Arbetstidsfrågorna utreds både framlänges och baklänges i alla möjliga olika sammanhang. Självfallet kommer arbetslivet att förändras i och med den nya tekniken. Distansarbete innebär nya möjligheter och eventuellt nya problem. Normalarbetstiden är bara en del av arbetstidsfrågorna. Annorlunda driftstider är en annan. Jag vet att det finns de som i dag sitter hemma och arbetar med sin dator upp-

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

kopplad och inte har någon semester. De har semesterersättning. De har ingen normalarbetstid över huvud taget. Detta är några exempel på att det är spännande att se på vilka scenarion som är möjliga. För en del passar det. För andra kommer det säkert att inte passa alls.

Anf. 82 STIG SANDSTRÖM (v) replik

Herr talman! Jag förväntade mig inte något rakt svar. Det var ändå ett steg i rätt riktning. Vi kan inte bortse från att den första introduktionen av datorer för order, lager och fakturering, som ägde rum för 10–15 år sedan, har slagit ut hundrausentals kontoristjobb, läkarsekreterarjobb osv. Det är administrationsjobb som har försvunnit. Det pågår redan en strukturomvandling i samhället. I dag har vi hundra gånger mer datorkraft. Vi måste se vilka konsekvenser det kan få och hur vi skall utnyttja det på bästa sätt.

Anf. 83 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Jobben förändras – det är självklart. Vi tillverkar inte telefoner och bilar på samma sätt som vi gjorde för 25 år sedan. Utvecklingen går hela tiden vidare. Det farligaste vi kan göra nu är att säga att det bara är några som behöver vara med i denna omvandling och att andra kan slippa. Det kanske en del av oss medverkade till på 70-talet. Om vi gör det skapar vi de klyftor som vi säger inte får uppstå. Alla måste vara med, inte bara för att diskutera hot och möjligheter utan också för att skaffa sig utbildning och kunskap för det nya som kommer.

Anf. 84 MARGITTA EDGREN (fp)

Herr talman! Utbildning och kunskap var det sista som kommunikationsministern talade om. Jag tycker att det är ledsamt att det bara är jag från utbildningsutskottet som har anmält mig till debatten. Vi får väl se vad det kan bli av det.

Riksdagen – vi som är här – är ett strålande exempel på vad som har hänt. När jag kom in i riksdagen 1985 fick jag helsidor i Expressen för att jag var den riksdagsman som hade en egen dator. Det var unikt, märkvärdigt osv. Titta på er själva i dag! Ni är genomdatoriserade allihop, både hemma och här i riksdagen. Vi kommunicerar med hela världen, letar på Internet, kommunicerar inom riksdagen, inom partier, mellan partier och med partiorganisationer ute i landet. Det är precis vad det handlar om. Vi skall inte vara rädda för det, Stig Sandström. Många av våra sekreterare på Folkpartiets kansli har fått andra arbetsuppgifter. De har lärt sig mer och har nu ett mer kvalificerat jobb än före datoriseringen. Det är samma process som vi försöker få i gång, och som också har kommit i gång på många andra håll inom landet.

Jag rekommenderar er samtliga att läsa tidskriften Möss och människor. Där tar man upp bra exempel på IT-användning bland barn och ungdomar. Tidskriften bubblar av entusiasm och ger mängder av exempel på hur IT är till gagn för ett samhälles utveckling:

På Espedalsskolan i Ronneby har grundskolan datoriserade skolbänkar. På förskolan Lindblomman i Umeå får 6- och 7-åringar körkort

på dator. I Karesuando kan skolan finnas kvar i framtiden och utvecklas med hjälp av datorer. Informationstekniken ger förutsättningar för barnen i Karesuando, så att de inte behöver lämna hemmet för att gå i skolan. Lärare i Jakobsberg har tagit initiativ till att 2 000 elever i skolan har ett interaktivt nät ihop med sina lärare. De kan arbeta hemifrån eller i skolan. Unga människor jobbar på distans i Lindesberg. De kan arbeta hemma på sin egen ort och sälja försäkringar åt ett försäkringsbolag i Stockholm. Alternativet hade varit arbetslöshet. Allt är tillskott som ger alternativ och höjer kvaliteten, både i arbetslivet och undervisningen.

Herr talman! Folkpartiet myntade för några år sedan begreppet en dator för alla elever. Det skall inte tas bokstavligt, utan som ett uttryck för ett medvetet förhållningssätt till behoven av att öka IT-användningen och IT-utbildningen i skolorna. I Sverige måste utbildning och kompetensutveckling vara en livslång process. Vi är alla ständiga elever. För att detta inte bara skall vara en politisk fras måste vi bejaka denna utveckling. Det som bejakas av de unga som beskrivs i tidskriften Möss och människor måste också vi litet äldre och vi politiker bejaka. Men det krävs också politiskt mod, organisatoriskt mod och administrativt mod för att gå emot alla människor som säger: Vad skall det vara bra för? Så har vi aldrig gjort förut. Det kostar bara pengar. Tekniken bara bråkar.

Vi måste försöka överlista detta och övertyga alla dem som ännu inte har insett att det finns fördelar med utvecklingen. Den lust och det sjudande intresse som finns måste vi bejaka, och den olust som finns måste vi försöka vända till lust genom att ge bra exempel och genom att argumentera och debattera.

Den tillgång till information som finns överallt ökar också behovet av kunskaper. Utan kunskaper blir vi lätt offer; vi blir lätt utsatta för manipulationer av olika slag. Kunskapen är alltså om möjligt ännu viktigare nu än tidigare, eftersom behovet av att kunna sova och ifrågasätta är mycket större än någonsin tidigare.

Jag tycker själv mycket om att surfa på Internet, och jag jämför det med Kiviks marknad. Där finns det massor av oväntade saker och massor av skräp, men det finns också en möjlighet för mig att hitta det jag söker om jag *vet* vad jag söker. Det är ungefär detsamma med Internet.

När det sedan gäller jämställdheten tycker jag faktiskt att utskottet har slarvat. Det gäller t.ex. Folkpartiets motion om jämställdhet, T 58 yrkande 6. Där säger man att man ansluter sig till vad näringsutskottet har sagt. Det är bara det att näringsutskottet aldrig har behandlat det yrkandet. Det har behandlat en socialdemokratisk motion. Därför yrkar jag, herr talman, bifall till Folkpartiets motion T 58 yrkande 6.

Jag vill poängtera och svara på varför det är så viktigt att kvinnor är aktiva inom IT. Självklart är det en demokratisk fråga, men det är också en fråga om kvalitet. Det handlar om att kvinnors kunskaper, förhållningssätt och värderingar på olika sätt kommer till uttryck när det gäller att utveckla IT.

Vilket samhälle vill vi ha? Vilken information och teknik är viktig? Vad skall IT fylla för funktion? Sådana frågor grundar sig både på

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni
Informationsteknikens
användning
Fel! Okänt
växelargument.

forskning och på den reflekterande livserfarenhet om vilken det har visats att kvinnor och män, socialt och kulturellt sett, har olika uppfattningar.

För att IT skall bli ett effektivt och bra arbetsredskap i olika verksamheter är det viktigt att kvinnor har åsikter om behövliga satsningar inom området, att de bidrar till utformningen av, och innehållet i, IT och att de har ett betydande inflytande över utvecklingen. Kan inte kvinnor känna sig hemma med IT blir inte användningen helhjärtad. Tänk bara på att det genom hela skolsystemet faktiskt ofta är kvinnor som lärare. Kan de inte för sin egen del helhjärtat ställa upp på att detta är viktigt, blir ju deras undervisning inte den offensiva strategi och det verktyg som den skulle kunna vara.

Orsaken till att kvinnor än så länge är ganska osynliga inom IT och IT-utveckling är komplexa, och det är verkligen inte lätt att analysera detta på några minuter. Det börjar tidigt. Redan som småbarn behandlas flickor och pojkar olika. Det fortsätter i förskola och skola. Flickorna känner sig inte delaktiga i tekniken. Föräldrar uppmuntrar olika beteenden, och likadant gör skolans lärare.

Flickors frågor, uttalade eller inte, handlar oftast, som en talare sade tidigare, om vad tekniken skall vara bra för: Vad skall vi använda den till? Pojkars frågor handlar mer om hur det funkar: Hur är det sammanfattat? Självklart är båda förhållningssätten viktiga. Vi behöver tekniker som gör tekniken bättre, men vi behöver också få svar på frågorna om vad tekniken skall användas till.

Herr talman! Som avslutning skulle jag till Miljöpartiets representant, som efterlyste Folkpartiets ställningstagande och talade om osynlighet när det gäller integritetsfrågorna, vilja hänvisa till det arbete som började redan på 50- och 60-talen med Kerstin Anér. Folkpartiet har år ut och år in värnat integriteten som en av de viktigaste frågorna inom datautvecklingen. Vi har inte varit osynliga. Även i den motion som nu behandlas finns det ett stort avsnitt om integriteten. Varför trafikutskottet sedan valt att inte ta upp detta som en stor fråga får andra svara på.

Anf. 85 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Herr talman! Först skulle jag vilja kommentera den sista biten av Margitta Edgrens inlägg. Just för att Folkpartiet faktiskt har gjort sig känt för att värna om integritetsfrågor och individuell frihet är er fråntvå så tydlig när vi nu står inför ett arbete som kommer att påverka oss alla inom unionen.

Tycker ni verkligen att man skall få ha register där man kan registrera politisk åskådning, ras och etnisk tillhörighet? Är det någonting som Folkpartiet tycker är bra? Varför har inte Folkpartiet reagerat med större skärpa? Det borde vara en helt naturlig reaktion från ett parti med den ideologiska basen. Detsamma gäller för övrigt även många andra ideologiska baser. Folkpartiet, och även andra borgerliga partier, har ju anklagat Vänsterpartiet för att vara centralistiskt och auktoritärt, men det är faktiskt Vänsterpartiet som stöder Miljöpartiet i den här frågan, inte minst i justitiekottnet.

Jag kunde inte precis känna mig träffad av det där med att vara rädd för IT-utvecklingen. Men när jag hör Margitta Edgrens inlägg måste jag säga att jag i alla fall blir litet rädd. Ser Margitta Edgren inga risker när det handlar om barn?

Alla mediciner har biverkningar, och även IT:s gyllene framsida måste ju ha en baksida – tro det eller ej. Jag kan inte exakt säga vilken det är, men man kan t.ex. ställa sig frågan om Folkpartiet kan tänka sig att verka för en nedre åldersgräns för när man kan börja med datorer. Är det t.ex. bra att 2-, 3- och 4-åringar sätter sig framför datorer dagligen som en del av undervisningen på exempelvis dagis?

Det är sådana frågor jag skulle vilja att man behandlade just inom utbildningsutskottets område. IT-utveckling kan ju t.ex. komma på bekostnad av annan utveckling för barn.

Anf. 86 MARGITTA EDGREN (fp) replik

Herr talman! Om vi tar den sista frågan först så finns det i den tidsskrift jag nämnde men också i litteraturen i övrigt t.ex. forskollärare som vittnar om hur barn med koncentrationsstörningar blir mer intresserade och koncentrerade framför en dator – självklart inte hela dagen, men som ett inslag i en medveten pedagogik.

Eftersom det är forskollärare som har ansvar för hur barnen lär sig och för förskolans läroplan, är det upp till dem att avgöra om detta är bra eller dåligt. Jag kan inte se att vi som politiker har möjlighet att sätta någon nedre gräns. Det finns många exempel på att datorer är bra för många barn. Självklart är det inte bra om de används hela dagarna.

När det gäller integritetsaspekten har jag i alla tider, eller åtminstone så länge jag har varit i riksdagen och debatterat integritetsfrågor, hävdat att mycket få uppgifter skall vara sökbara genom olika register. Dit hör definitivt inte ras eller etniskt ursprung. Det står jag för till hundra procent. Det är svaret på frågan.

Jag är övertygad om att Folkpartiets ledamöter, när de fall som Miljöpartiets representant här nämner tas upp, kommer att motsätta sig sådana propåer i den mån de framförs.

Anf. 87 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Herr talman! Då skulle jag vilja säga till Margitta Edgren att det inte är fråga om *när* de här frågorna kommer att behandlas. De har behandlats och de facto behandlas de även i dag genom den motion som Miljöpartiet har väckt till propositionen och som också behandlas i samband med betänkandet. Där har Folkpartiet lyst med sin frånvaro, såväl när Europolkonventionen har behandlats i justitieutskottet som när den behandlas nu i samband med IT-frågorna. Det är ett konkret exempel. Europolkonvention kommer att ratificeras här i riksdagen någon gång inom överskådlig tid.

Sedan måste jag säga att man ju på andra områden har lyckats sätta upp åldersgränser. Nu skall vi inte göra det här till en debatt om åldersgränser – det var bara ett exempel. Men jag måste säga att sådan där ohöljd entusiasm just när det gäller t.ex. barn gör att vi andra då hamnar i en ställning där vi tvingas kritisera. Det blir en fullständigt absurd

Prot. 1995/96:105
4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

situation när de som inte har en ohöljd, okritiskt entusiastisk inställning på något sätt blir rädda. Är det verkligen ett bra sätt att fortsätta en politisk diskussion på?

Anf. 88 MARGITTA EDGREN (fp) replik

Herr talman! Det är ju konstitutionsutskottet som har behandlat dessa motioner, och konstitutionsutskottet har i enighet kommit fram till att man inom tre år skall komma till riksdagen med ett förslag om en integritetslag som skall fungera oberoende av medier och teknik. Mot det har ingen reserverat sig. Jag kan inte se att ens miljöpartisten i konstitutionsutskottet har reserverat sig. Jag tycker att det är en gemensam deklaration och en gemensam plattform som är bra för framtiden för att vi skall få ett fungerande integritetsskydd i landet.

Anf. 89 MONICA GREEN (s) replik

Herr talman! Jag sade i mitt inlägg att syftet med motionerna var tillgodosett. Därför tycker jag att Margitta Edgren inte behöver tycka att vi har slarvat. Vi har tagit fram jämställdheten som ett väldigt viktigt område. Vi menar att också syftet med Margitta Edgrens motion tillgodoses just genom att vi har pekat på många områden, bl.a. utbildningsområdet, där skolor, högskolor, universitet, osv. skall arbeta just med jämställdhetsfrågorna för att kvinnor skall ta sig an den nya tekniken på ett bra sätt.

Som jag sade tidigare har flickor och pojkar olika sätt att närma sig den nya tekniken, men båda sätten är lika viktiga. Hittills har pojkarna fått ett försprång just därför att det är tekniker som har gjort programmen. Men i fortsättningen kommer även andra att göra program, vilket kommer att göra det mer intressant för större grupper i samhället att ta sig an den nya tekniken.

Vi kunde också höra att IT-kommissionen, som har fått både förlängd tid och nya uppgifter, kommer att arbeta med att öka tillgängligheten till IT. Den skall öka oberoende av ålder, kön och bostadsort. En av de prioriterade frågorna för IT-kommissionen är att arbeta med att utjämna klyftorna mellan män och kvinnor.

Anf. 90 MARGITTA EDGREN (fp) replik

Herr talman! Jag är ledsen, Monica Green, men jag framhårdar faktiskt i att Folkpartiets motionsyrkande nr 6 har behandlats slarvigt. Man hänvisar till behandlingen i näringsutskottet, där det över huvud taget inte är behandlat. För övrigt gör trafikutskottet på s. 54 en summering på tre rader av Folkpartiets yrkande men inget eget ställningstagande utan hänvisar till näringsutskottet, där det alltså inte behandlas. Det blir alltså någon sorts moment 22 över detta. Det är därför jag tar upp det.

När det gäller hur kvinnor skall göras delaktiga finns det en stor samsyn, nämligen att det inte är enstaka jippon som skall till utan att man måste förändra strukturer i grunden i riktning mot en helhetssyn, förändra pedagogiken, förändra innehållet, förändra examinationsformerna och åstadkomma en ny seminariekultur. Det är vad som krävs, och det kräver också mod i ett traditionellt manligt och hierarkiskt

system, som jag talade om tidigare, att dra en lans för att göra dessa förändringar för att slutmålet skall vara att både män och kvinnor skall delta i utvecklingen av informationstekniken.

Anf. 91 STIG SANDSTRÖM (v) replik

Herr talman! Jag måste begära replik, eftersom jag blev anklagad för att vara rädd för datautvecklingen. Jag kan försäkra att jag inte är det.

Däremot är jag litet bekymrad över att människor är så rädda för sextimmarsdagen. Det tycker jag är ett större problem. Det finns ett stort motstånd mot den. Det krävs verkligen mod att gå fram med ett sådant krav. Det är ju detta som behövs i dagens samhälle.

Datautvecklingen ser jag bara möjligheter i.

Anf. 92 MARGITTA EDGREN (fp) replik

Herr talman! Finessen med t.ex. distansarbete är ju att det inte knyts till två, tre, fyra, fem, sex, åtta eller tio timmar. De som jobbar hemifrån gör det vid de tider som passar dem. Det finns inte något behov av att dela upp dagen i sex- eller åttatimmarspass. Det är ju det som är finessen. Det går naturligtvis även att missbruka detta. Men vem avgör i så fall det?

Anf. 93 STIG SANDSTRÖM (v) replik

Herr talman! Både Margitta Edgren och jag vet att det tar mycket tid att sitta vid datorn. Om man arbetar åtta timmar och kanske övertid och kommer hem trött på kvällen, så tror jag inte att man orkar jobba så mycket med datorn. Det är skillnad om man har sex timmars arbetsdag.

Jag tror att detsamma gäller dem som är ställda utanför systemet, de som är utan jobb och som inte har råd med en dator. Det kostar ju en del pengar. Vi är ju privilegierade, eftersom vi är riksdagsmän. Vi har möjlighet till detta, och vi har en bra arbetsmiljö.

Jag vill att alla skall ha möjlighet till försörjning, men det skall vara en kort tids lönearbete. Sedan kan man hålla på med datorer och utvecklas, skapa produktivitet i samhället och jobba framåt.

Anf. 94 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)

Herr talman! Jag är ledamot av kulturutskottet. Jag brukar sätta likhetstecken mellan kultur och demokrati. Kultur är en metod till yttrandefrihet. Den är ett verktyg som man kan använda i sången, musiken, dansen och teatern för att få ut sitt budskap.

Informationstekniken är även den ett redskap för att nå ut med det man vill och en möjlighet att få nya erfarenheter och kunskaper. Därmed kan vi också sätta likhetstecken mellan demokrati och informationsteknik. Det finns dock en del problem, nämligen pengar, särskilt i den offentliga sektorn, för investeringar och för garantier för att allmänheten får tillgång till den.

Man kan säga att IT är både–och. Vi kan få ökade klyftor mellan rika och fattiga, mellan män och kvinnor, mellan barn och äldre, mellan

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

regioner och mellan hög- och lågutbildade. Men vi kan också använda oss av tekniken för att bygga broar och minska dessa klyftor.

En annan fara med informationstekniken är att de mellanmännsliga kontakterna avtar. Risken är att vi blir lika platta människor som den skärm som vi kommunicerar genom. Av den anledningen är det viktigt att vi använder oss av tekniken på ett sådant sätt att vi kan styra den genom politiska beslut. Vi måste ge allmänheten tillgång till den, och vi måste skapa möjligheter till möten på alla olika nivåer även på andra områden.

En människa som behärskar själva tekniken har egentligen ingen behållning av den om hon inte kan analysera och ställa sig kritisk till den och det som presenteras genom den. För att nå dit är det ett måste med just den här mellanmännsliga kommunikationen, där alla sinnen är påkopplade.

Skolan måste därför ge eleverna förmågan att sätta in dessa bitar i ett sammanhang för att de skall kunna förstå helheten och kunna bilda sig en uppfattning om hur verkligheten faktiskt ser ut. Detta gäller givetvis också barnen på dagis och den personal som arbetar där. För egen del tycker jag inte att datorerna skall in i förskolan, eftersom det faktiskt inte går att leva sitt liv genom medierna. Det ter sig därför självklart att förskoleplanen och skolplanen skall in i kommunens IT-strategi.

För att vi skall kunna kommunicera genom en dator är det viktigt att språket vårdas. När vi träffas i verkligheten går det alltid att förstå varandra, eftersom det finns andra metoder att ta till. Vi kan uppfatta rörelser, känna dofter, förnimma olika typer av ljud osv.

Mot den här bakgrunden räcker det inte med att, som man gör i IT-propositionen, framhålla att det svenska språket skall värnas. Vi måste också veta hur det skall ske. Därför är en handlingsplan för hur vi skall värna det svenska språket nödvändig. Jag anser att det är lika viktigt att dataprodukter finns på svenska som att det finns svensk film och svenska böcker.

TV- och IT-tekniken är två mycket bra verktyg att använda i distansutbildning. Vänsterpartiet har i en motion i anslutning till betänkandet *En radio och TV i allmänhetens tjänst* föreslagit att en särskild folkbildningskanal skall inrättas. Genom detta förslag och en satsning på ett folkuniversitet över IT-nätet kan alla människors rätt till utbildning bli verklighet.

Om en utbildningskanal inom allmänhetens radio och TV inrättas och möjlighet ges för allmänheten att få tillgång till IT-tekniken, öppnas unika möjligheter för att minska den kunskapsmässiga klassklyfta som finns i dag. Målet för mediepolitiken är ökad utbildning, minskade klassklyftor och en fördjupning av demokratin.

Skolan, medborgarkontoren, datortek och bibliotek kommer att få en central roll i allmänhetens tillgång till kunskap och möjligheter till den nya tekniken. Av den anledningen är vi mycket glada över att det beskrivna kunskapscentrumet Mitt i byn finns med. Denna vision stämmer mycket väl överens med Vänsterpartiets inriktning. En förut-

sättning är dock att staten tar ett ansvar vad gäller medelstillelningen. Kommunerna klarar i dag inte nya pålagor.

Rixlex föreslås bli gratis, och det är verkligen bra. Jag anser även att det planerade nätet över svenska kulturskatter bör bli det. Ett nätverk för tankeutbyte på alla områden – kultur, politik, nyheter, information, utbildning m.m. – bör ställas till allmänhetens förfogande på kunskapscentrumen.

Herr talman! Informationstekniken ger möjligheter att förbättra distansutbildningen och härigenom att överbrygga regionala kunskapsklyftor i samhället. Vänsterpartiet förespråkar därför ett utvecklande av Open University-modellen. Det är fråga om en universitetsutbildning på distans, med lokal förankring och kommunikation via moderna medier.

Open University i Storbritannien är ett utbildningssystem där det inte krävs någon formell utbildning för att få börja. Inom systemet finns allt från grundläggande högskoleexamen till yrkesutbildning och kompetensutveckling. Varje år registreras 150 000 studerande. Man studerar i sin egen takt och i nästan vilken kurskombination som helst. Kurserna ges med hjälp av korrespondens genom radio, TV och IT. Man har även sommarskola. Eleverna ges stöd och handledning genom ett nätverk av studiecentrum.

Det är fullt möjligt att utveckla detta även i Sverige. Det kan ses som en utveckling av Hermodskurserna, som var mycket populära under 60-talet, och av den folkbildningstradition som vi har i Sverige.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 13, som har fått ett mycket starkt stöd bland de flesta av partierna här i riksdagen.

Om herr talmannen tillåter det, skall jag också ge en sakupplysning till Elisa Abascal Reyes vad gäller de 400 miljoner kronor som hon tidigare frågade Ines Uusmann om. Hon fick inget svar, och Ines Uusmann finns inte kvar här i kammaren.

Miljöpartiet gick med på neddragningar på Sveriges Radio TV med det förbehållet att det överskott som man beräknade skulle uppstå på rundradiokontot skulle komma till stånd. Det beräknades bli 400 miljoner kronor. Miljöpartiet skulle få möjlighet att bestämma över innehåll i användningen av dessa pengar.

Rundradiofonden ligger ju utanför statens budget, och man kan därför hävda att den nya tekniken inte kommer att belasta statens budget. Frågan är då hur Miljöpartiet och regeringen skall kunna besluta över hur de här pengarna skall användas. Jag ställer mig mycket tveksam till det, eftersom SVT faktiskt är ett fristående bolag utanför staten. Jag tror nog att Miljöpartiet kan känna sig "blåst" på den här överenskommenheten.

Anf. 95 MONICA GREEN (s) replik

Herr talman! Charlotta Bjälkebring yrkade bifall till en reservation om införande av Open University-modellen. Jag tycker att det är ganska anmärkningsvärt att vi skall bestämma oss för en viss utbildningsmodell när det finns så många andra typer av distansutbildning i Sverige. Det pågår många olika typer av distansutbildningar, och en

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:105
4 juni

***Fel! Okänt
växelargument.***

distansutbildningskommitté med Lars Engqvist som ordförande har i dagarna betalat ut 80 miljoner till fortsatta försök med distansutbildningar. Det är mot den bakgrunden anmärkningsvärt att en del partier vill låsa sig för en viss utbildningsmodell.

Anf. 96 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik

Herr talman! Jag ser inte alls på samma sätt på den här frågan. Det finns en metod och en modell som man har arbetat med i ett annat land, och om Sverige vill ta till sig detta och göra det till en svensk distansutbildning tycker jag att det är alldeles naturligt. Det är bra att vi i Sverige inte behöver göra samma misstag som man kanske har gjort någon annanstans.

Den motion som Vänsterpartiet har väckt har också fått ett mycket brett stöd från samtliga partier i Sveriges riksdag. Jag tycker inte att dess förslag innebär att man låser sig vid modeller som skulle vara dåliga för Sverige, utan att man skall ta till sig de goda modeller som faktiskt redan finns.

Anf. 97 MONICA GREEN (s) replik

Herr talman! Vi skall ta till oss alla goda idéer, men vi skall då inte bara ta hänsyn till de goda idéer som finns i Open University-modellen. Det finns också andra typer av distansutbildning som vi skall tillgodogöra oss och hitta lösningar på i Sverige, så att fler och fler skall kunna använda sådana utbildningar. Det är därför inte någon bra lösning att nu införa bara Open University-modellen i Sverige. Jag ser den som en av många olika möjligheter.

Anf. 98 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik

Herr talman! Det är alldeles riktigt att det finns många olika sätt. Men det är viktigt att vi kommer i gång med distansutbildning så fort som möjligt. Varför skall vi då vänta på Distansutbildningskommittén, vars förslag dröjer ytterligare något år?

Vi skulle ha kunnat få majoritet i kammaren i dag för detta och därmed ha kunnat komma i gång mycket snart. Det är egentligen det som frågan handlar om. Vi skall sedan givetvis också ta till oss andra metoder och modeller.

Anf. 99 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Herr talman! Vad gäller pengarna på rundradiokontot gick vi inte med på nedskärningar utan träffade en överenskommelse för att mildra effekterna av besparingarna. Charlotta Bjälkebrings påstående att vi skulle vara "blåsta" på pengarna är något som Miljöpartiet lämpligtvis bör diskutera med regeringen.

Vi har all anledning att komma tillbaka till förslaget om Open University, men som jag har anmält i det särskilda yttrandet skulle kanske undervisningens organisation behöva utvecklas något mer. Kanske kan Vänsterpartiet på något sätt komma tillbaka till detta för ett vidare samarbete. Vi tycker att det är ett bra initiativ, även om det inte är riktigt fullt utvecklat.

Anf. 100 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik

Herr talman! Givetvis återkommer vi om detta, Elisa Abascal Reyes. Vi är alltid öppna för samarbete med alla partier i Sveriges riksdag.

Min uppfattning om uppgörelsen om den digitala tekniken med Socialdemokraterna var att Miljöpartiet faktiskt gick med på nedskärningarna inom SVT. Mildrandet av effekterna bestod av en omläggning av den distriktsbaserade produktionen, och den hade ingenting med rundradiokontot att göra.

De här två sakerna hänger inte ihop. För att Miljöpartiet skulle gå med på det ville man ha någonting i gengäld. Det var dessa 400 miljoner som man kunde hitta i Rundradiofonden. Som jag ser det har inte Miljöpartiet och inte heller regeringen något stort inflytande över dessa pengar. Det är av den anledningen som jag tycker att miljöpartisterna faktiskt är "blåsta".

Anf. 101 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Herr talman! Jag får väl ge mig själv tolkningsföreträde och säga att Charlotta Bjälkebring menar att miljöpartisterna är blåsta på konfekten och inte blåsta i huvudet.

Det här är en fråga som måste lösas med regeringen. Jag anser det beklagligt att kommunikationsministern inte kunde svara på frågan som jag ställde direkt till henne.

För övrigt hänvisar jag till den reservation som Miljöpartiet har skrivit till betänkandet och till den avvikande mening som Miljöpartiets representant i utskottet har avgivit.

Det är svårt att i dag utveckla en närmare debatt om uppgörelsen. Vi har olika syn på syftet med den uppgörelsen. Jag ser ingen anledning till att gå in på det nu, för vi diskuterar inte det i dag.

Anf. 102 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik

Herr talman! Givetvis anser jag inte att miljöpartisterna är blåsta i huvudet. Jag tycker att ni är mycket kompetenta. Vi skall som sagt inte diskutera den digitala tekniken i dag, utan den frågan återkommer vi till på måndag.

Anf. 103 MARGITTA EDGREN (fp) replik

Herr talman! Jag upprepar vad jag sade tidigare när det gäller datorer i förskolan. Det är inte vi politiker som avgör det, utan det gör förskolans pedagoger. Om de kan se att de är bra verktyg, som vi nu av erfarenhet vet att det är för vissa barn, så skall de självklart ha rätt att använda dem.

Jag tycker att det är litet trist att vi inte kunde ta steget att gå in i ett försöksarbete med något som liknar Open University. Vi skall naturligtvis inte kopiera den engelska modellen exakt, utan vi skall göra det så att det bygger på våra traditioner med Hermods osv. Vikten är att det skulle möjliggöra en öppen och ospärrad högskola, dvs. att många människor skulle få tillträde till högskola utifrån att de själva avgjort att de vill satsa tillräckligt med kraft och energi och själva avgör om de har

Prot. 1995/96:105
4 juni

***Fel! Okänt
växelargument.***

förkunskaperna. En ospärrad högskola kan, med hjälp av en modell à la Open University, bli verklighet även i Sverige. Det är det viktiga.

Utbildningsutskottet, som jag tillhör, var förra hösten under sin studieresa på bl.a.. Open University Vi blev samtliga oerhört tagna av det allvar, de resultat som fanns, dess sätt att arbeta och det lyft som så många olika grupper upplevt tack vare Open University i England. Det är litet av sådan *push* vi skulle vilja ha i Sverige fort nog.

Anf. 104 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik

Herr talman! När det gäller förskolan är det alldeles riktigt att vi inte kan lagstifta bort PC-användningen på daghemmen. Det är inte heller min avsikt. Men jag anser som politiker, förälder och privat person att det viktigaste i livet ändå är att få den mellanmännsliga kontakten och den närhet som man behöver som barn. Det är alltså viktigare att sitta i en vuxens knä, lyssna och läsa en bok än att sitta framför en skärm. Det är de avvägningarna jag vill göra.

Om har Open University jag inget att tillägga, utan jag tror att vi är överens.

Anf. 105 MARGITTA EDGREN (fp) replik

Herr talman! Nu är det faktiskt så i livet att det finns barn som inte har förmåga att ta emot att bli satta i ett knä och bli lugna. Om förskolläraren tycker att dessa barn mår väl av att syssla med datorn, måste vi låta förskolläraren avgöra det. Enligt många undersökningar kan t.ex. gravt koncentrationsstörda barn koncentrera sig framför en dator, sitta still, inte fäktas och slåss som de annars gör så fort någon människa tar i dem.

Anf. 106 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik

Herr talman! Nu är vi på något vis inne i en förskoledebatt och inte en IT-debatt. Jag vill ändå säga att jag anser att IT i första hand skall användas som utbildningsinstrument. I förskolan skall man lära sig att bli en social varelse. Där skall man lära sig att leva. Det kan aldrig IT och datorer ersätta.

Anf. 107 INGER LUNDBERG (s)

Herr talman! Det är inte mycket mer än en mansålder sedan det bara var prästen, klockaren, ingenjören och kanske brukskontoret som hade telefon i byn. I dag är telefon var mans egendom. Det är kanske det allra viktigaste redskapet för många vanliga medborgare att hålla kontakt med t.ex. politiker. Det betyder kanske mer för den som inte har en mängd instrument i form av tjusiga skrivelser än för den som har andra redskap till sin tjänst.

Charlotta Bjälkebring varnar mycket för att vi skall ha IT i förskolan. Jag vill varna henne för att vara så kategorisk. Jag tror att det är nyttigt, allra nyttigast för de små ungarna i områden där man inte har så många datorer, att se att de faktiskt finns. Sedan är det vuxenvärldens ansvar att se till att det inte blir ett bruk som barnen far illa av.

I dag är användningen av IT ojämlig. Med en aktiv samhällelig politik kan IT bli något som befordrar demokratin och skapar större möjligheter för de många människorna.

Jag lyssnade nyss på Per Westerberg när han talade om hur viktig IT var för den tekniska utvecklingen och tillväxten. Han har rätt. Det vet inte minst vi som bor nära Ericsson i Kumla eller som vet vad IT betyder för Bofors möjligheter att utnyttja civil teknik eller för de små barnen för Ekenskolan i Örebro, där barn med mycket grava handikapp får helt nya möjligheter beroende på informationstekniken. Men det är farligt om vi bara tittar på teknisk utveckling och tillväxt och glömmer att en av de viktigaste uppgifterna för framtiden är att värna demokratin och se till att använda de redskap som vi har i demokratins tjänst.

Därför hälsar jag med stor tillfredsställelse de skrivningar som finns i betänkandet om att förvaltningsstyrelsen har för avsikt att göra Rixlex kostnadsfritt. Vi har tidigare motionerat om det från Örebrobänken. Det är viktigt. Det skall inte finnas trösklar till viktig information. Människor vill söka kunskap. Vi kommer att få bättre beslut ute i landet och en bättre debatt om den byggs på fakta och inte bara på den flacka debatt som man ibland bara hinner med att ta del av i medierna.

Det är viktigt att de beslut som förvaltningskontoret kommer att fatta om Rixlex blir principiellt vägledande för kommande beslut ute i kommuner, landsting och på regeringsnivå om hur man erbjuder och utvecklar samhällsinformation i demokratins tjänst.

Lika noggrant och lika välvilligt behandlat är inte det motionsyrkande vi har från Örebrobänken om att Sverige i EU skall verka för att samhällsinformationen skall vara kostnadsfri. Man hänvisar till den diskussion som nu pågår med anledning av Riksrevisionsverkets promemoria. Det är bra att diskussionen förs, men det är snart tid att vara mycket tydlig om att demokrati aldrig får vara en handelsvara, inte i Sverige och inte heller i de internationella organisationer vi tillhör.

Vänsterpartiet har i en motion tagit upp språkfrågan på IT-området. Jag tycker att det är bra och oerhört viktigt. Jag tycker, fru talman, att det är utomordentligt pinsamt att Sveriges riksdag kommunicerar på cc:Mail och inte med datapost. Det är inte bra att man talar om *cyber space*. Det är mycket bättre att man använder ord som "skrivare" i datasammanhang, inte bara för att värna svenska språket utan kanske först och främst för att vi alla skall kunna få både känslomässigt och intellektuellt tillträde till nya redskap, och då måste vi också ha språkliga möjligheter till det. Det är slarvigt och dåligt att vi i det här landet inte kan hitta ord för de nya företeelser som kommer.

Jag är däremot inte beredd att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation, dels därför att man har blandat ihop en mängd olika saker i reservationen, dels därför att man är så ensidig. Det här är inte ett problem bara på IT-området, utan det gäller även bankvärlden och stora delar av kommunikationsområdet. Det gäller nästan alla nya områden. Det verkar som att utvecklingen går för fort och att vi har för dålig beredskap i Sverige för att möta nya företeelser med svenska begrepp. Här behövs det rättning, och här behövs ett gediget arbete på regeringsnivå. Britta Sundin och jag har motionerat om det tidigare, och jag

Prot. 1995/96:105
4 juni

är angelägen om att understryka också i det här sammanhanget att vi måste utveckla ett svenskt språk för de företeelser som hör framtiden till.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 10 §.)

10 § Tillstånd för internationell järnvägstrafik

Föredrogs
Trafikutskottets betänkande 1995/96:TU20
Tillstånd för internationell järnvägstrafik (prop. 1995/96:192)

Talmanen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

SoU18 Förstärkt tillsyn över hälso- och sjukvården

Mom. 1 (avslag på propositionen m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (kds)

Votering:

275 för utskottet

13 för res. 1

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 58 m, 22 c, 20 fp, 19 v, 14 mp

För res. 1: 13 kds

Frånvarande: 19 s, 22 m, 5 c, 6 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 7 (1 § förslaget till lag om tillsyn över hälso- och sjukvården och förslaget till lag om ändring i skollagen [1985:1100])

1. utskottet

2. res. 3 (m, c, fp, kds)

3. res. 4 (mp)

Förberedande votering:

120 för res. 3

32 för res. 4

151 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:
152 för utskottet
125 för res. 3

26 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 2 c, 6 v

För res. 3: 70 m, 21 c, 21 fp, 1 v, 12 kds

Avstod: 11 v, 14 mp, 1 kds

Frånvarande: 17 s, 10 m, 4 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 11 (patientombudsman)

1. utskottet

2. res. 6 (v)

Votering:

280 för utskottet

19 för res. 6

3 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 69 m, 23 c, 20 fp, 14 mp, 12 kds

För res. 6: 19 v

Avstod: 2 s, 1 kds

Frånvarande: 17 s, 11 m, 4 c, 6 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 12 (patientens ställning)

1. utskottet

2. res. 7 (fp)

Votering:

268 för utskottet

35 för res. 7

1 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 70 m, 23 c, 19 v, 12 kds

För res. 7: 21 fp, 14 mp

Avstod: 1 kds

Frånvarande: 17 s, 10 m, 4 c, 5 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:105

4 juni

Fel! Okänt

växelargument.

Prot. 1995/96:105
4 juni

***Fel! Okänt
växelargument.***

TU19 Informationsteknikens användning

Mom. 1 (målen för en nationell IT-strategi och prioriterade statliga uppgifter)

1. utskottet
2. res. 1 (m, c, fp)
3. res. 2 (v, mp)

Förberedande votering:

125 för res. 1

33 för res. 2

144 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

161 för utskottet

127 för res. 1

15 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 17 v

För res. 1: 70 m, 23 c, 21 fp, 13 kds

Avstod: 1 v, 14 mp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 4 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 4 (säkerhetspolisen och Europol)

1. utskottet
2. res. 5 (mp)

Votering:

269 för utskottet

32 för res. 5

3 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 67 m, 23 c, 21 fp, 1 v, 13 kds

För res. 5: 1 m, 17 v, 14 mp

Avstod: 2 m, 1 v

Frånvarande: 17 s, 10 m, 4 c, 5 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Carl Erik Hedlund (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markrats ha röstat nej.

Mom. 11 (Open Universitymodellen)

1. utskottet
2. res. 13 (m, c, fp, v)

Votering:

158 för utskottet

144 för res. 13

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 14 mp

För res. 13: 69 m, 22 c, 21 fp, 19 v, 13 kds

Frånvarande: 17 s, 11 m, 5 c, 5 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 13 (regional balans)

1. utskottet

2. res. 15 (c, v, mp)

Votering:

242 för utskottet

57 för res. 15

2 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 68 m, 21 fp, 9 kds

För res. 15: 23 c, 19 v, 14 mp, 1 kds

Avstod: 2 kds

Frånvarande: 17 s, 12 m, 4 c, 5 fp, 3 v, 4 mp, 3 kds

Mom. 19 (digitalisering av TV och radio m.m.)

1. utskottet

2. res. 21 (mp)

Votering:

208 för utskottet

16 för res. 21

79 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 2 m, 23 c, 21 fp, 18 v

För res. 21: 2 m, 14 mp

Avstod: 65 m, 1 v, 13 kds

Frånvarande: 17 s, 11 m, 4 c, 5 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 27 (jämförhetsfrågor)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till mot. T58 yrk. 6 (fp)

Votering:

284 för utskottet

20 för mot.

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 70 m, 23 c, 1 fp, 19 v, 14 mp, 13 kds

För mot.: 20 fp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 4 c, 5 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Prot. 1995/96:105

4 juni

Fel! Okänt

växelargument.

Prot. 1995/96:105
4 juni

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU20 Tillstånd för internationell järnvägstrafik
Kammaren biföll utskottets hemställan.

11 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Skatteutskottets betänkande
1995/96:SkU23 Tullens befogenheter vid den inre gränsen

12 § Anmälan om skriftlig fråga

Anmäldes att följande skriftliga fråga framställdes

den 3 juni

1995/96:500 av *Gullan Lindblad* (m) till socialministern
Äldres möjligheter till hemhjälp

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 11 juni.

13 § Kammaren åtskildes kl. 16.24.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 7 § anf. 31
(delvis),
av talmannen därefter t.o.m. 9 § anf. 57 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 107 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1995/96:105

4 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Beslut om att inleda 1996/97 års riksmöte.....	1
3 § Förnyad bordläggning	1
Meddelande om samlad votering	1
4 § Skattebrott	2
Justitieutskottets betänkande 1995/96:JuU23	2
Anf. 1 ÅKE SUNDQVIST (m).....	2
Anf. 2 ESKIL ERLANDSSON (c).....	4
Anf. 3 PER ROSENGREN (v).....	4
Anf. 4 SIW PERSSON (fp).....	5
Anf. 5 PÅR NUDER (s).....	5
Anf. 6 ÅKE SUNDQVIST (m).....	6
(Beslut fattades efter 7 §.)	6
5 § Särskild utlänningskontroll	6
Justitieutskottets betänkande 1995/96:JuU18	6
(Beslut fattades efter 7 §.)	6
6 § Lag om företagsrekonstruktion, m.m.	7
Lagutskottets betänkande 1995/96:LU11	7
Anf. 7 STIG RINDBORG (m).....	7
Anf. 8 AGNE HANSSON (c)	9
Anf. 9 BENGT HARDING OLSON (fp).....	12
Anf. 10 AGNE HANSSON (c) replik	15
Anf. 11 BENGT HARDING OLSON (fp) replik	16
Anf. 12 AGNE HANSSON (c) replik	16
Anf. 13 BENGT HARDING OLSON (fp) replik	17
Anf. 14 YVONNE RUWAIDA (mp).....	17
Anf. 15 ROLF ÅBJÖRNSSON (kds).....	18
Anf. 16 CARIN LUNDBERG (s)	21
Anf. 17 ROLF ÅBJÖRNSSON (kds) replik	24
Anf. 18 AGNE HANSSON (c) replik	24
Anf. 19 CARIN LUNDBERG (s) replik	24
Anf. 20 BENGT HARDING OLSON (fp) replik	24
Anf. 21 CARIN LUNDBERG (s) replik	25
Anf. 22 BENGT HARDING OLSON (fp) replik	25
Anf. 23 CARIN LUNDBERG (s) replik	25
Anf. 24 PER ROSENGREN (v).....	26
Anf. 25 TREDJE VICE TALMANNEN.....	30

Prot. 1995/96:105
4 juni

Anf. 26 PER ROSENGREN (v).....	30
Anf. 27 STIG RINDBORG (m).....	30
Anf. 28 PER ROSENGREN (v).....	30
Anf. 29 AGNE HANSSON (c).....	30
Anf. 30 PER ROSENGREN (v).....	31
(Beslut fattades efter 7 §.)	31
7 § Patientskadelag m.m.....	31
Lagutskottets betänkande 1995/96:LU27	31
Anf. 31 KERSTIN HEINEMANN (fp).....	31
Anf. 32 TANJA LINDERBORG (v).....	32
Anf. 33 YVONNE RUWAIDA (mp).....	33
Anf. 34 BENGT KRONBLAD (s)	33
Anf. 35 YVONNE RUWAIDA (mp).....	34
Anf. 36 BENGT KRONBLAD (s)	34
Anf. 37 YVONNE RUWAIDA (mp).....	35
Beslut	35
JuU23 Skattebrott.....	35
JuU18 Särskild utlänningskontroll	36
LU11 Lag om företagsrekonstruktion, m.m.....	36
LU27 Patientskadelag m.m.....	38
Beslut om samlad votering	38
8 § Förstärkt tillsyn över hälso- och sjukvården.....	39
Socialutskottets betänkande 1995/96:SoU18	39
Anf. 38 ANNIKA JONSELL (m).....	39
Anf. 39 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	40
Anf. 40 STIG SANDSTRÖM (v).....	42
Anf. 41 THOMAS JULIN (mp).....	43
Anf. 42 CHATRINE PÅLSSON (kds).....	44
Anf. 43 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik.....	45
Anf. 44 CHATRINE PÅLSSON (kds) replik.....	45
Anf. 45 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik.....	46
Anf. 46 INGRID ANDERSSON (s).....	46
Anf. 47 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	48
Anf. 48 INGRID ANDERSSON (s).....	48
Anf. 49 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	48
Anf. 50 INGRID ANDERSSON (s).....	49
(Beslut fattades efter 10 §.)	49
9 § Informationsteknikens användning.....	49
Trafikutskottets betänkande 1995/96:TU19	49
Anf. 51 PER WESTERBERG (m).....	49
Anf. 52 KARIN STARRIN (c).....	52
Anf. 53 TORSTEN GAVELIN (fp)	54

Anf. 54	STIG SANDSTRÖM (v)	56
Anf. 55	KARIN STARRIN (c) replik	58
Anf. 56	STIG SANDSTRÖM (v) replik	58
Anf. 57	ELISA ABASCAL REYES (mp)	58
Anf. 58	ULF BJÖRKLUND (kds)	61
Anf. 59	MONICA GREEN (s)	63
Anf. 60	PER WESTERBERG (m) replik	66
Anf. 61	MONICA GREEN (s) replik	67
Anf. 62	PER WESTERBERG (m) replik	67
Anf. 63	MONICA GREEN (s) replik	67
Anf. 64	KARIN STARRIN (c) replik	68
Anf. 65	MONICA GREEN (s) replik	68
Anf. 66	KARIN STARRIN (c) replik	68
Anf. 67	MONICA GREEN (s) replik	69
Anf. 68	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	69
Anf. 69	PER WESTERBERG (m) replik	73
Anf. 70	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	73
Anf. 71	PER WESTERBERG (m) replik	73
Anf. 72	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	74
Anf. 73	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	74
Anf. 74	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	75
Anf. 75	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	75
Anf. 76	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	76
Anf. 77	KARIN STARRIN (c) replik	76
Anf. 78	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	77
Anf. 79	KARIN STARRIN (c) replik	77
Anf. 80	STIG SANDSTRÖM (v) replik	77
Anf. 81	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	77
Anf. 82	STIG SANDSTRÖM (v) replik	78
Anf. 83	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	78
Anf. 84	MARGITTA EDGREN (fp)	78
Anf. 85	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	80
Anf. 86	MARGITTA EDGREN (fp) replik	81
Anf. 87	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	81
Anf. 88	MARGITTA EDGREN (fp) replik	82
Anf. 89	MONICA GREEN (s) replik	82
Anf. 90	MARGITTA EDGREN (fp) replik	82
Anf. 91	STIG SANDSTRÖM (v) replik	83
Anf. 92	MARGITTA EDGREN (fp) replik	83
Anf. 93	STIG SANDSTRÖM (v) replik	83
Anf. 94	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	83
Anf. 95	MONICA GREEN (s) replik	85
Anf. 96	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	86
Anf. 97	MONICA GREEN (s) replik	86
Anf. 98	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	86
Anf. 99	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	86
Anf. 100	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	87

Prot. 1995/96:105

4 juni

Prot. 1995/96:105
4 juni

Anf. 101 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	87
Anf. 102 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	87
Anf. 103 MARGITTA EDGREN (fp) replik	87
Anf. 104 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	88
Anf. 105 MARGITTA EDGREN (fp) replik	88
Anf. 106 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	88
Anf. 107 INGER LUNDBERG (s).....	88
(Beslut fattades efter 10 §.)	90
10 § Tillstånd för internationell järnvägstrafik	90
Trafikutskottets betänkande 1995/96:TU20	90
Beslut	90
SoU18 Förstärkt tillsyn över hälso- och sjukvården	90
TU19 Informationsteknikens användning.....	92
TU20 Tillstånd för internationell järnvägstrafik.....	94
11 § Bordläggning.....	94
12 § Anmälan om skriftlig fråga.....	94
1995/96:500 av <i>Gullan Lindblad</i> (m) till socialministern.....	94
Äldres möjligheter till hemhjälp.....	94
13 § Kammarén åtskildes kl. 16.24.....	94